

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

Titulus XXVI. De Testamentis & ultimis Voluntatibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

profane, scilicet ultra 5. ex 100. & ultra 50. ex 1000. superfluis florenis. Sunt, qui putent, non peccari mortaliter, nisi tertia, quarta, vel quinta pars reddituum superfluum expendatur in causas profanas; quod videtur nimis laxum. Vid. Haunold. loc. cit. n. 91.

Dico 5. Res a Beneficiario emptæ ex redditibus Ecclesiasticis superfluis pertinent ad Beneficiarium. Azor & alii, qui Clericos docent esse hereticos, reddunt dominos, communiter contra Pirhing. b. a. n. 19. Ratio, quia subrogatum sapientiam naturam ejus, cui subrogatur. c. 3. ut patet. ergo etiam res, quæ comparatæ sunt ex redditibus, quorum dominum erat penes Clericum, erunt in dominio Clerici. Opponuntur varii textus, nempe ex cap. 12. q. 3. can. 1. & 5. can. 4. c. 2. & 4. b. f. Sed intelligendi sunt vel de rebus, quas emit Clericus aut Prelatus ex bonis ipsius Ecclesiæ, vel quas quidem emit ex redditibus Beneficialibus, at non suo, sed Ecclesiæ nomine.

TITULUS XXVI.

De Testamentis, & Ultimis Voluntatibus.

SUMMARIUM.

1. Quam sint species ultimarum voluntatum.
2. Quid sit ultima voluntas in genere.
3. Quid Testamentum, & institutio heredis.
4. Quid Testamentum solenne, Scriptum & Nuncupativum.
5. Quid Codicillus, & quatuorplex.
6. Quid Substitutio, directa & indirecta: quis dicitur piciarius, quis fideicommissarius.
7. Quid & quatuorplex sit Fideicommissum, Majoratus, Primogenitura.
8. Quid Substitutio vulgaris, pupillaris, exemplaris &c.
9. Quando & quando expirat substitutio, tunc directa quam indirecta.
10. Quid sit Legatum, & quomodo acquiratur.
11. An legari possit res aliena.
12. Quid Donatio mortis causa, & quomodo differat a Legato.
13. 16. 17. Ultima voluntas, nominatim factio Testamenti, valet, licet metu iniuste extorta, vel dolo accidentali obtenta.
14. 18. 20. Solemnitates ad Testamentum solenne, tunc Scriptum quam Nuncupativum, necessariæ.
15. Item necessaria ad Codicillum, vel alias ultimas voluntates.
16. Quid sit, & operetur clausula codicillaris.
17. Quæ questiones in hoc s. decidende sint.
18. Quam sint Testes idonei in Testamentis.
19. Testamentum deficiens in ratione Scripti valeat potest in ratione & in vim Nuncupativi.
20. Nuncupativum tamen non valet, si heres non manifestetur, sed testator solum se referat ad schedam, in qua ille sit descriptus.
21. Factum ad interrogationem alterius an & quando valeat.
22. Testamentum deficiens in solemnitate aliqua est nullum in foro externo.

30. seqq. non tamen in foro interno.
29. 40. 68. 81. An & quomodo corrumpant Legata corrumpente Testamento.
32. An & qualem solemnitatem requirant Legata, Donatio mortis causa, Codicillus, si fiant extra testamentum. Laudatur P. Franciscus Schmalzgrueber.
34. Jus Civile 7. testes requirens ad valorem testamenti non est correctum à Jure Canonico.
35. Licet Jus Canonicum pro foro Canonico, & pro territorio temporali Papæ exigat duos vel tres tantum testes, etiam sine paracho.
36. 37. Eos tamen requirit per modum solemnitatis, non ad probationem præcisæ.
38. Quæ sint testamentum imperfecta & insolentia, valida tamen.
39. Testamentum Pium nullam omnino solemnitatem requirit.
41. Uti nec Nuncupativum inter Liberos: quamvis aliquam exigat Scriptum.
42. seqq. An & qualem solemnitatem requirat testamentum Militum, Rusticorum, vel tempore pestis factum.
43. 91. Testamentum Publicum, seu apud Acta, vel ad Acta, nullam exigit solemnitatem, & quid in eo observandum. vid. etiam n. 33.
46. Quæ sit causa efficiens testamenti.
47. 48. Factio testamenti non est præcisæ creatura Juris Civilis, sed etiam Juri Gentium & Naturalis.
49. seqq. Quam facere possint testamentum tam profanum quam Pium.
52. 53. Clerici ad testandum etiam ad causas profanas de bonis beneficialibus superfluis vi consuetudinis possunt reddi habiles.
54. Heres quis, & quatuorplex sit.
55. 59. Quid hereditas: & quæ in partes dividatur.
56. Quid & quatuorplex hereditatis aditio: & repudiatio.
57. Quid sit, & ad quid serviat tempus deliberandi, & inventarium.
58. Quæ dentur remedia ad acquirendam hereditatem.
59. 60. Quid sit Legitima, & quanta esse debeat: quibus debeat.
60. 61. Quid Falcidia, & quid Trebellianica.
62. 63. Heres aliquis, vel pure vel conditionate, necessario instituendus in omni testamento.
64. Quam possint.
65. Et quam debeant institui heredes.
67. 68. Quando & quomodo heredes necessarij exheredari possint.
69. Falcidia (& Trebellianica) quando habeant locum.
70. An una cum Legitima detrabi possint.
71. 72. Quam adire, vel repudiare, hereditatem valeant.
73. An & quando valeat illius renuntiatio in favorem, vel pactum de hereditate viventis.
74. Quid sit testamentum irritari, desitui, rumpi, rescindi.
75. Quis dicatur Executor testamenti, & quatuorplex sit.
76. Per Professionem Religiosam nec rumpitur nec irritatur testamentum prius factum.

Dddd a

77. Quan-

77. Quando illud sortiatur effectum.
 78. Seqq. An, quando, & quomodo revocabile sit testamentum:
 82. Ac alie ultime voluntates:
 83. Et Pacta Dotalia.
 84. Per querelam inofficiosi quando rescindatur testamentum: & quid illa sit. 74.
 85. Quis constitui possit Executor testamenti.
 86. 87. Quando & quomodo facienda executio illius.
 88. Non executoris, sed Episcopi est commutare ultimas voluntates.
 89. Quid de refectione testamenti, confessione Inventarii, & oblatione honorum notandum.
 90. Quid in facione testamenti observandum.
 91. 92. Formula, Latina & Germanica, faciendi testamentum.

Sicut per actus inter vivos, & per contractus, peculium Clericorum, & res Laicorum transferuntur in alios, de quibus hucusque actum; ita eadem res relinqui aliis per ultimas voluntates, de quibus nunc agendum, possunt & solent. Ultimarum voluntatum species sunt 1. Testamentum, quod primas obtinet, & infinitarum litium occasio est. 2. Codicillus. 3. Substitutio. 4. Fideicommissum. 5. Legatum. 6. Donatio mortis causa. Ut autem hanc materiam quotidiani usus, & scitu summo opere necessariam, accuratius tractemus, examinabimus primò naturam & varietatem ultimarum voluntatum, dein Testamenti formam & solennitates, tum de causa efficiente illius, de Institutione hæredis, Additione, Repudiatione, Renuntiatione, & Petitione hæreditatis, item de Legitima, Falcidia, & Trebellianica, demum de Resolutione, Executione, ac Formula Testamenti agemus.

§. I.

Quid & quotuplex sit Testamentum, Codicillus, Substitutio, Fideicommissum, Legatum, & Donatio mortis causa.

Sciendum, *Ultimam voluntatem*, genericè & huic loco propriè sumptam, esse *gratuitam dispositionem de bonis in tempus mortis, seu post mortem*. P. Wiestner h. n. 1. cum Molin. & aliis. *Ultima* dicitur voluntas non ideo, quòd mutari aut revocari non amplius possit, quamdiu mortis causà disponens in vivis est; cum ultima voluntas sit *ambulatoria usque ad vitæ supremum exitum*. l. 4. ff. de adimend. Legat. sed ideo, quòd per mortem reddatur firma & talis, ut eam alia sequi non amplius possit, & per mortem auferatur potestas eam mutandi vel revocandi. per c. 9. v. 17. Hebr. Quomodo debeat esse libera & gratuita, pandemus in fine hujus §.

Dico 1. Testamentum est ultima voluntas, directam hæredis institutionem continens. Sumitur ex §. 2. Inst. de fideicommissar. heredit. l. 3. ff. de his, quæ in Testam. delentur. ibi: non potest ullum testamentum valere, quod hæredem non habet. Itaque hæredis institutio est de essentia Testamenti, ac illius distinctiva à Codicillo,

& aliis ultimis voluntatibus. Opponitur l. 1. ff. qui testam. facere poss. sic definitur Testamentum: est voluntatis nostræ iusta sententia de eo, quod quis post mortem suam fieri velit: ergo definitio nostra non est conformis Iuri. & si Conf. hæc enim definitio in Iure posita, ut conveniat soli Testamento, debet facere eum sensum, ut tò iusta significet ideam, ac directam hæredis institutionem continens; alias enim nec naturam testamenti, nec distinctivum à codicillo, satis explicat. Cum verò tò iusta non nisi obsecrè hoc indicet, definitio verò debeat esse clara, ideo quoad verba, non quoad sensum, recessimus à definitione Iuris. Porro institutio hæredis nihil est aliud, quàm subrogatio hæredis in universum jus, quod tempore mortis habuit Testator.

Dico 2. Testamentum principaliter constituitur in solenne & non solenne. Solenne, est iustitiches Testament/ seu perfectum est, quod habet omnes solennitates à Iure requisitas: non-solenne, seu insolenne vel imperfectum, aut privilegiatum, quod nullas, vel item non omnes habet solennitates Iuris, abominus tamen ex speciali Iuris privilegio continetur & valet: cuiusmodi est 1. Testamentum Pium, seu ad pias causas. 2. Testamentum inter liberos factum à parentibus. 3. Testamentum Militis in expeditione Belli. 4. Testamentum Rustici. 5. Testamentum tempore pestis. 6. Testamentum Publicum, seu ad acta, h. e. coram Iudice (aut Principe) dictum, aut eidem oblatum. Solenne tubi dicitur in Scriptum & Nuncupativum: Scriptum est iustitiches Testament in Scriptum, seu Clausum est, quod in scripturam redactum, debet modò subscriptum, & subsignatum est: Clausum appellatur; quia necesse non est, æstans in scripto manifestet tenorem illius, & hæredem à se institutum, sed sufficit, si testibus dicat, suam in hac scriptura contineri ultimam voluntatem. Nuncupativum, est seu Mund ausgesprochenes Testament/ quod sine scriptura, subscriptione, & subsignatione testium fit, ore tenus nominato coram testibus hærede, sive dein Notarius hanc ultimam voluntatem Testatoris in scripturam redigit pro memoria & faciliiori probatione, sive non.

Dico 3. Codicillus est ultima voluntas minus solennis, absque directæ hæredis institutione. Communis quoad rem. Differt à Testamento principaliter per hoc; quòd directam hæredis institutionem continere nequeat, nec non respuat indirectam, uti explicabitur, & quòd tot solennitates non requirit, ac demum quòd plures Codicilli ab eodem fieri possint, modò non sint contrarii, Testamentum verò non nisi unicum: ratio disparitatis est, quia Testamentum regulariter est integram voluntas de omnibus bonis, Codicillus verò non omnium bonorum dispositionem continet. Fieri posset Codicillus vel cum vel sine Testamento, diciturque hoc nomine, quia quasi parvus codex, seu charta aliqua ultimam voluntatem exprimens, si fiat in scripto, quod amen necesse non est, quia pariter nuncupativum

ipsum esse potest, seu clausula quædam vel dispositio oretenus prolata. Si fiat cum Testamento, seu adiciatur Testamento jam prius condito, servit ad aliquid in eo explicandum, mutandum, addendum, subtrahendum, vel ad assignandum legatum aut fideicommissum: & tunc clarum est, quod hæredis institutionem non contineat, utpotejam designati in Testamento. Si autem fiat absque Testamento, seu à tali, qui intestatus decedit, servit ad hoc, ut per eum designentur legata ab hærede succedente ab intestato solvenda iis, quibus relinquuntur. §. 1. *Inst. de Codicillis*. Si decedens tali Codicillo nominet hæredem, iste non est hæres directè institutus, sed quasi indirectè & per substitutionem indirectam; quia talis Codicillus trahitur ad substitutionem Fideicommissariam, & hæredem ab intestato obligat, ut vel totam vel partem hæreditatis restituat alteri, servatâ tamen sibi & detractâ Trebellianicâ, seu quarta parte hæreditatis alteri restituentis; nam per fideicommissum hæreditas Codicillis jure relinquatur. §. 2. *Inst. eod.* & paulo antea: directio autem hæreditas Codicillis neque dari neque adiri potest: ne confundatur jus Testamentarium & Codicillorum. Concordat l. 2. C. *eod.* §. 1. 76. ff. ad S. C. Trebellianum. Siigitur in Codicillo directè institueretur hæres, non haberetur vim directæ institutionis, sed tantum substitutionis fideicommissariæ & indirectæ, idemque foret, ac si hæres ab intestato fuisset rogatus à defuncto, ut hæreditatem daret vel restitueret ei, qui in Codicillo nominatus est. *Paul. 3. ff. de Jure Codic.* ipse verò quartam duntaxat partem, seu Trebellianicam (vel, si filius sit defuncti, Legitimam, vel utramque) capere potest; reliquum enim censetur ipsius fideicommissum, ut reddat hæredi Codicillari.

Dico 4. Substitutio in genere est unius (vel plurium) in locum alterius (aut aliorum) in ultima voluntate vocatio. *Pirhing b. n. 60.* cum communi ex l. 1. ff. *de Vulg. & pupill. substit.* Sicut ergo qui primò instituitur & vocatur ad hæreditatem, institutus hæres, ita qui secundò, tertio &c. loco instituitur, substitutus vocatur. Dividitur communiter in directam & indirectam. Directa est, quando substitutus consequitur hæreditatem (vel legatum) immediatè ab ipso testatore sine alterius ministerio, jus suum transmittentis; quod fit, si Testator sic dicat: hæredem instituo Cajum, si verò Cajus hæres non erit (quia fortè non volet, vel non poterit esse, morte, aut lege impeditus) Titius sit hæres meus: vel brevius: Cajus sit hæres meus, cui Titius substituo. Contrà substitutio indirecta, quæ etiam Fideicommissaria dicitur, eo quod fidei hæredis primò instituti, ac hæreditatem consecuti, quasi committatur hæreditas, alteri sub tempore relinquenda, est, quando substitutus non immediatè ab ipso Testatore, sed mediante ministerio alterius, nempe prius instituti, jus suum transferentis, consequitur hæreditatem (vel legatum) quod fit, si Testator sic dicat: Cajus est hæres meus, rogo tamen (id est; manio, volo) ut moriturus hæreditatem meam

relinquat Titio: vel, cedit Sempronio. Schneidev. ad *Inst. tit. de vulg. substit. n. 6.* Abbas in c. Raynulfus 16. b. t. n. 17. Si hæres institutus rogatur (id est, juxta sensum juris in hac materia, obligatur) ut totam hæreditatem, quam ipse consequitur, aliquando restituat alteri, nempe substituto, hæc substitutio indirecta vocatur Fideicommissum Universale, si solum partem, vel potius rem certam, Fideicommissum particulare. Hæres, qui rogatur vel jubetur hæreditatem, vel partem illius, alteri relinquere, appellatur hæres fiduciarius, vel gravatus, vel hæres fideicommissarius: ille autem, cui restituenda vel relinquenda est, simpliciter & sine addito vocatur fideicommissarius. l. 46. ff. ad S. C. Trebell. §. 7. *Inst. de Fideicommiss. hereditatib.* Porro substitui possunt plures vel unus, simul vel successivè.

Dico 5. Fideicommissum est substitutio indirecta, qua hæres immediatè succedens (vel ex Testamento, vel ab intestato) gravatur seu obligatur hæreditatem totam, vel illius partem (mediam, v. g. vel tertiam) vel rem certam alteri restituere suo tempore. *Molin. d. 182. n. 12.* cum communi. ex §. 1. 2. 10. *Inst. eod.* Unde si hæres directè & primò institutus, à quo jus transferri deberet in substitutum, hæreditatem non adeat, regulariter evanescit fideicommissum (in quo maxime differt à substitutione directa) nisi nempe causa pia esset substituta; illa enim capit fideicommissum, etsi hæreditas ab instituto non adeatur: fideicommissum, inquam, nam sæpe fideicommissum accipitur objectivè pro ipsa re, scilicet hæreditate vel parte illius; sic enim dicimus: hoc castrum, hæc Hofmarchia, hæc domus &c. est fideicommissum, sive bonum, & voluntate fideicommissum constituentis alteri vel aliis, nempe substitutis, necessariò relinquendum: unde Fideicommissum ab hærede regulariter alienari vel hypothecari nequit, si purum, & non conditionatum sit, vel ad certum diem. l. fin. §. 2. C. *Communio de Legat.* dico, regulariter; nam alienari vel hypothecari potest 1. pro solutione debitorum ipsius Testatoris. 2. si sint res, quæ servando servari non possunt. 3. si alienatio sit necessaria pro competenti dote. 4. si distractio sit utilis, ut si res cum utiliori permutetur. 5. si omnes substituti, quorum favorem spectat Fideicommissum, consentiant. 6. si fideicommissum est conditionatum, & conditio necdum evenit. *Card. Tuschus litt. F. conclus. 283.* *Card. de Luca de Fideicommiss. disc. 161.* & alii tum ex §. 3. cit. & *auth. Res, quæ. cod. tit. l. creditoris arbitrio ff. ad l. falcid.* Porro si fideicommissum sit purum, & alii expressè non substituti, transmittitur ad hæredes Fideicommissarii, licet iste moriatur ante hæredem gravatum, vel aditam ab ipso hæreditatem: secus est in fideicommissis conditionali, si conditio nondum est impleta, quando moritur fideicommissarius.

Dico 6. Substitutio directa dividitur 1. in *Vulgarem*, qua quilibet quemlibet, etiam extraneum, in locum alterius vocare potest. 2. in *Pupillarem*, qua pater filio impuberi, in patria

D d d d

ad huc

adhuc potestate constituto, heredem substituit, v. g. Cajum, si filius ante annos pubertatis forte moreretur: quo casu pater pro filio, uti de Jure potest, Testamentum facit: prius tamen (nisi forte sit miles) illud pro se. Si autem impubes filius vivo patre egressus est: annos pubertatis, vel patriam potestatem, finitur hæc substitutio. 3. in Exemplarem, quæ pater (vel mater, aut alius ascendens) liberis mente captis, vel alio modo testari, seu testamentum facere, à Lege prohibitis substituit alium heredem in eventum, quod in tali statu moreretur: dicitur *exemplaris*, quia fit ad exemplum seu similitudinem pupillaris. Schneidevv. loc. cit. n. 8. Pirh. h. t. n. 60. segg. & alij ex §. 1. 2. Inst. de pupillar. substit. l. 2. §. 1. Et l. 14. ff. de vulgari & pupill. substit. His speciebus adjunguntur aliæ duæ, nimirum substitutio Reciproca & Compendiosa: Reciproca seu Breviloqua est, quæ testator plures hæredes instituit, eosque sibi invicem ac mutuo substituit, ut, si unus vel non voluerit vel non potuerit capere hereditatem, ejus portio accrescat aliis: Compendiosa, quæ plures sub se substitutiones pro diverso tempore continet, verbis saltem generalibus expressas, ut si dicas: *filium meum heredem instituo, eique, quocumque tempore obierit, Cajum substituo*; nam hæc substitutio erit *vulgaris*, si filius decedat ante patrem; *pupillaris*, si mortuo patre & ipse decedat ante annos pubertatis; *exemplaris*, si filius amens factus moriatur in pubertate.

2. Dico 7. Substitutio indirecta, seu fideicommissum est duplex, *Universale*, quando tota hereditas, vel certa quota illius, restitui debet alteri: & *Particulare seu singulare*, quando res aliquam singulari debet restitui. Communis est cum Schneidevv. Particulare hodie non differt à Legato. §. 3. Inst. de Legatis. l. 1. ff. de Legat. 1. ibi: *per omnia exequata sunt legata fideicommissis*, intellige particularibus: licet discrimen aliquod inter ea reperiatur quoad modum, quo relinquuntur; nam legata fiunt verbis ad legatarium directis, ut si Testator dicat, *Titio lego meam domum, 100. aureos &c.* Fideicommissum verò fit verbis obliquis & indirectis, scilicet non immediate ad ipsum, sed ad heredem institutum directis, jubendo, ut rem aliquam certam alteri restituat, ut si dicat, *rogo, vel jubeo Cajum, hanc meam domum, centum aureos &c. dare Titio.* Si tota aliqua Familia substituitur in fideicommissum, est & vocatur *Familiale*, seu *Gentilitium*; cum ordinetur ad familiam in suo splendore conservandam; & hoc modo sæpe sua bona immobilia relinquunt Nobiles & Illustres: si quidem ita, ut primogenitus alicujus lineæ, & cum tota sua linea descendens, ista autem extincta secundò genitus cum sua linea &c. succedat, tunc propriè est *Primogenitura*: si verò sic ordinent, quod tamen rarius est & minus consultum, ut semper natu maximus de familia succedat, non attentis descendens de linea ultimi possessoris, strictè *Majoratus* appellatur. D. Christoph. de Chlingensperg ad Inst. tit. de fideicommiss. heredit. q. 2. cum Knipchilt &c. qui prorsus egregium

tractatum edidit de fideicommiss. fam. Quamquam à nonnullis, sed perperam, confunditur Primogenitura & Majoratus. Respectu- triusque Fideicommissum est genus.

Quæres, quomodo & quâdo expiret substitutio tã directa quàm indirecta? 1. Directa, præcipuè vulgaris, expirat, quando ipse institutus adit hereditatē; quia substitutus tantum vocatur ad eam sub conditione, si institutus vel non sit vel non possit adire: unde, si deficiat hæc conditio, omne jus tam substituti, quàm instituti hereditatem deficit. 2. quando substitutus moritur ante heredem institutum, vel antequam ille adeat hereditatem: quo casu iterum nihil accedit substituti hereditas; quia hæc conditio, si non sit adita, non transmittitur. l. un. §. 1. Caducis tollend. 3. si hæres institutus, non habens liberos, ingrediatur Religionem, non habens liberos, ingrediatur Religionem, non substitutus ei succedit, sed Religio vel Monasterium, quod est ingressus. c. 8. de Probat. Concordat athen. ingressi c. de SS. Eccles. Nov. 123. cap. 27. 4. 2. Indirecta substitutio expirat 1. si hæres institutus hereditatem non adeat; nisi nempe substituta sit causa pia, ut notavimus sup. n. 7. potest tamen substitutus fideicommissarius monere, imò etiam cogere heredem institutum, ut hereditatem adeat. §. 6. Inst. de fideicommiss. hered. 2. si hæres institutus seu fiduciarius moriatur ante testatorem; cum fideicommissarius non nisi ab heredede fiduciario & gravato fideicommissum accipere possit. Res fenstuel h. t. n. 598. Item 3. si hæres fideicommissum universali gravatus ingrediatur Religionem temporalium bonorum capacitatem; tunc enim exclusò substitutò seu fideicommissarius succedit Religio. c. 8. §. Auth. cit. allegat. communiter etiam Auth. nisi rogati c. ad S. C. Trebell. §. Nov. cit. ubi favore Religionis substituta sunt omnia substitutionum onera. Limitat P. Schmalzgruber h. t. n. 137. cum Molin. de communiore, quòd Religio succedat & excludat substitutum solum tamdiu, quamdiu naturali vita fruitur Professus, si nempe sit hæres fideicommissum gravatus absolute, & non sub conditione, si sine liberis decederit.

Dico 8. Legatum est donatio quædam à defuncto relicta, & ab heredede præstanda. l. 1. textus expressus §. 2. Inst. de Legat. Per tò quidam insinuat, quòd legata respiciant res particulares in specie, vel Philosophicè in individuo, & fieri nequeant nisi circa rem certam & determinatam: sic domus, vel pecunie quantitas, quæ legatur, debet esse certa. Atque hoc differt à Fideicommissum Universali, atque coincidit cum Particulari. Per tò à defuncto relicta inquitur, quòd legata robur ac firmitatem non habeant nisi post mortem legantis, cum usque ad mortem liberè revocari queant. l. 3. §. ult. ff. de adm. leg. atque per hoc differt legatum à donatione inter vivos, quæ insuper acceptationem donatarii requirit, non verò acceptationem legatarii legatum ad sui valorem, sed ipso Jure transiit in legatarium fictione Juris, nisi repudietur: si autem postea repudiaretur, retro non fuisset illius. l. 1. §. 1. ff. de legat. 2.

figura in fratrem patroni. Per tō ab hærede præ-
sumpta indicatur, quod legatarius, quamvis post
edictam ab hærede hereditatem (non antē
per l. 32. ff. de legat. 2.) verum legati dominium
& ius in re acquirat, si illud non repudiet. l. 86.
§. 2. ff. de leg. 1. fastamen ei non est propria au-
thoritate occupare absque pœa Legis, scili-
cet amissionis legati. l. 1. §. 2. ff. quod legator. l.
5. C. de legat. sed expectare debet, donec sibi
tradatur ab hærede, vel ab alio ejus nomine.
Legata pia debentur, tametsi hereditas non
adatur. Quod verò legati dominium per ad-
itionem hereditatis statim acquiratur etiam
ab ignorante & non positivè acceptante, inde
provenit, quod fictione Juris dominium legati
ad diem mortis retrahatur; dies enim lega-
ti statim cedit à die mortis, si purum est seu non
conditionatum. l. 5. §. 1. ff. quando dies Lega-
tor. sed cedere diem significat incipere rem de-
beri. l. 213. ff. de V. S. Porro ad valorem Le-
gati, si fiat extra Testamentum, & non ad cau-
sas pias, requiruntur 5. testes, nisi ipsemet hæ-
res fateatur voluntatem defuncti. l. fin. §. fin. C.
de Codicill. ibi: in omni ultima voluntate, excepto
Testamento, quinque testes in uno eodēque tem-
pore debent adhiberi. Ex dictis jam colliges,
quid sit legatum objectivè acceptum, nempe
res aliqua particularis à defuncto relicta ver-
bis aut legatariū directis, & ab hærede præ-
sumpta.

12. Ques, an valeat legatum rei alienæ? R.
cum distinctione: si testator scivit esse aliē-
nam, valet; secus, si non scivit, vel si res hu-
mano commercio sit exempta, seu publico usui
destinata, uti templum, forum. Textus clarus
in l. 4. Inst. de Legat. faveat quoque can. 5. caus.
22. q. 5. At per hoc non imponitur domino rei
obligationem suam cedendi legatario, etiam
proprio, si nolit, sed hæres tenetur talem
rem emere iusto pretiō, vel, si dominus ven-
dere nolle, aut nimis magnum peteret preti-
um, legatario dare estimationem. §. 4. cit. l.
24. §. 2. l. 30. §. fin. ff. de Legat. 3. Oppones 1.
Jus Civile, dum rei alienæ legatum sustinet, for-
tet peccatum: ergo ejus dispositio non potest
habere vim. 2. In c. 5. h. t. clarè correctum est
Jus Civile, & sic statuitur à Gregorio IX. Le-
gis sæculi hoc habent, ut hæres ad solvendum cogatur,
si auctor ejus rem legaverit alienam: sed quia
lege DEI, non autem lege hujus sæculi vivimus, val-
de mihi videtur injussum, ut res tibi legata, quæ cu-
pimus Ecclesie esse perhibentur, a te teneantur,
qui alienare resistere debuisti. 3. magis videtur
iniquum, si sciens rem alienam leget, quam ig-
norans: ergo, si ignorans invalidè leget rem
alienam, à fortiori etiam sciens. R. ad 1. N.
Aut. non enim hoc ipso tribuit dominium rei
alienæ legatario, & dominō invitō, sed præcisè
obligat hæredem, ut rem alienam alteri lega-
tum vel emat à domino consentiente, dandam
legatario, vel huic det æquivalens, si dominus
iusto pretiō vendere rem suam nolit: in quo
nulla iniquitas, nullum peccatum. Ad 2. omi-
s aliorum responsionibus non incongruis ajo,
hōi à Pontifice specialiter prohiberi legatum rei
alienæ, si illa res aliena spectet ad Ecclesiam,

sicut specialiter prohibentur legari res ad Im-
peratorem spectantes in Jure Civili: quo pacto
ostenditur aliquis recessus Juris Canonici à
Jure Civili, qui salvo textu citato negari vix
potest; & hinc can. 5. cit. videtur quoque hic
esse abrogatus. Ad 3. N. suppositum Ant. quod
sit iniquum rem alienam legare, ut patet ex di-
ctis ad 1. Quod autem Jus valere non volue-
rit legatum rei alienæ ab ignorante factum,
reddat hanc causam: forsitan enim, si scivisset,
rem alienam esse, non legasset: ubi legatario quo-
que imponitur onus probandi, quod testator
sciverit, rem esse alienam.

Dico 9. Donatio mortis causā est, qua quis in-
tuitu mortis aliquid revocabiler donat, ha-
bendum irrevocabiler post mortem donan-
tis, & prius non revocantis. Communis quo-
ad rem ex §. 1. Inst. de donat. Debet igitur ex-
pressa mortis mentio fieri; alias enim præsu-
mitur esse actus inter vivos, non obstante,
quod in articulo mortis facta sit donatio, cum
alias censeretur potius moriens donare, quam
mortis causā. l. 42. §. 1. de mortis caus. donat.
Coincidit ferè cum Legato. §. 1. cit. nisi quod
acceptationem donatarii vivente adhuc do-
nator requirat. arg. l. 10. ff. de Donat. Unde si
quis donet intuitu mortis, utens verbo dona-
tionis, & moriatur, antequam donatarius pos-
sit acceptare, legatum erit, non donatio mor-
tis causā, propter defectum acceptationis.
Requirunt 5. testes &c. sicut legatum. Sed de
donatione mortis causā jam aliqua diximus
tit. de Donationibus n. 2. 3. 11.

Dico 10. Quamvis ultima voluntas, maxi-
mè Testamenti factio, debeat esse libera &
gratuita, probabilius tamen gravi metu injus-
tè incusso extorta valet, etiam de Jure Positi-
vo Humano. Fachinæus controuv. l. 10. cap. 15.
Farinac. de fals. §. simul. q. 161. n. 16. ubi hanc
sententiam cum Sicard. Gabr. Menoch. Pere-
grin. vocat communem, Harpprecht, Anton.
Fab. Zoëf. &c. Oppositum tenent Ferdin.
Vasq. de successiōum creatione. l. 2. §. 17. n. 4. Ba-
chov. Peckius, Wesenbec. Venator, Manz
de Testamento valido vel inval. tit. 3. n. 17. D.
Verlohner de Modo Succedendi q. 1. num. 3. P.
Wiestner h. t. n. 48. P. Schmalzgrueber eod.
n. 12. & alii. Prob. 1. quia de Jure Naturali
valet, & in Jure Positivo non exstat lex irri-
tans: ergo etiam spectato Jure Positivo valet.
2. additio hereditatis metu injustè extorta va-
let. l. 21. §. penult. ff. quod met. caus. ergo etiam
testamenti factio. 3. alii contractus & actus
inter vivos, qui non specialiter reperiuntur ir-
ritati à Jure Positivo, valent, licet sint metu
extorti: ergo & actus ultimarum volunta-
tum.

Oppones 1. In l. 1. C. de SS. Eccl. dicitur, i-
quod ultimæ voluntatis debeat esse liber sty-
lus: sed ultima voluntas satis libera non est, si
metus gravis interveniat, cum nihil libertati
sit adeo contrarium, quam vis & metus. l. 116.
ff. de R. J. 2. ultima voluntas debet esse libera-
lis & gratuita; cum institutio hæredis sit mera
animi liberalitas, ita ut in arbitrium tertii con-
ferri nequeat. l. 32. ff. de hæred. Instit. sed talis
libe-

liberalitas non est, si aliquis ultimam voluntatem, vel institutionem extorqueat. 3. Testamentum, ratione voluntatis etiam in minima sui parte imperfectum, ipso jure censetur nullum. *l. 15. qui testam. fac. poss.* ergo à fortiori erit nullum, si integra voluntas sic disponendi deficit, uti contingit in metu. 4. Testamenti factio est iuxta nostrae voluntatis sententia: sed in casu metus & violentiae non est nostrae voluntatis, sed alterius, nempe cogentis. 5. Jurain *l. 1. ff. § l. 2. C. si quis aliquem testari prohib. vel coegerit.* volunt relinqui plenissimam libertatem testandi. 6. Testamentum, quod fit coram coactis vi testibus, est nullum. *l. 20. §. fin. ff. qui testam. fac. poss.* ergo multò magis erit nullum, si testator ipse cogatur ad institutionem hæredis sibi ingrati. 7. Si non est nullum testamentum sic extortum, saltem erit rescindibile per actionem quod metus causâ: sed hoc dici nequit: vel enim Testator post extortum testamentum supervivit, & non revocat; atque censetur approbare, & sic cessat actio: vel statim moritur; & deficit ipsi omne remedium contra vim injustè sibi factam.

16 *§. ad 1. N. Min.* quia coacta voluntas est voluntas, & adhuc simpliciter libera. *l. 21. cit.* metus facit quidem infirmam & rescindibilem, per *l. 116. cit. §. t. ff. quod met. caus.* ubi Prætor ratum non habet, quod quis metu compulsus facit: non verò tollit voluntatem. Retorquetur argum. in actibus inter vivos. Ad 2. dicitur liberalis & gratuita eatenus, quatenus sine pretio vel alia compensatione relinquatur hæreditas, legatum &c. non verò quòd necessariò excludat metum: in arbitrium tertii conferri ultima voluntas non potest in hoc sensu, ut quis velit hæredem, quem Titius nominaverit; non verò in hoc sensu, quòd testator ab alio per metum impelli nequeat ad hunc pro hærede scribendum. Ad 3. ibi est sermo de errante, non de coacto. Dein est nullum, quando ex parte voluntatis imperfectum est, nempe quando quis coepit disponere vel proposuit, non tamen executus est: sed qui metu adactus disponit, perfectè vult, & actu disponit, licet invitatus secundum quid. Ad 4. *N. Min.* manet nostra voluntas, licet coacta, ut ad 1. dixi. Ad 5. manet libertas essentialis & absolute sufficiens etiam stante metu. Deinde in *dd. II.* vel est sermo de casu, quo quis testari, aut testamentum jam factum mutare volentem prohibet: vel de casu, quo per dolum voluntas omnino est sublata. Adde, quòd in *l. 1. C. si quis aliquem testari &c.* dicatur, civili disputationi, id est, actioni locum esse, adeoque testamentum tantum esse rescindibile. Ad 6. *N. Conf.* quia ad valorem testamenti Jus requirit, ut testes sint rogati. *l. 21. C. b. t.* sed rogati non sunt, si sint coacti: deinde testamentum coram testibus coactis clarè est irritatum in Jure, non verò testamentum à testatore coacto conditum: in odiosis autem & irritantibus legibus non est facienda extensio. Ad 7. si supervivit, ipse potest agere ad rescissionem, & fortè in quadruplum intra annum: si non supervivit, hæredibus ab intestato, si metum pro-

bare possint, competet actio: & hoc sufficit. Quæres, an testamentum dolo obtentum valeat? *§. si doli* si doli fuerit concomitans tantum, vel accidentalis, valet, sed rescindibile est, per ea, quæ tradidi ad *Tit. de dol. & contum.* *lib. II.* Si verò fuisse substantialis, & simul antecedens, seu dans causam, ut iste hæres institueretur, est irritum; quia hujusmodi doli suggestio voluntarium, consequenter & liberum, omnino tollit.

§. II.

De Testamento Solenni.

Sciendum 1. Solennitates ad Testamentum Solenne Scriptum de Jure Civili requiruntur. 1. debet esse redactum in scripturam vel ab ipso testatore, vel ejus jussu ab alio nominatim expresso: & si ab ipso Testatore scriptum non fuit, ab eodem postea coram testibus subscribi debet, aut, si subscribere ipse vel nolit vel non possit, adhibere debet testatorum specialiter vocatum, qui ejus loco subscribat. 2. septem testes idonei. 3. à testatore specialiter rogati, seu ad testificandum vel specialiter convocati, vel si alias præsentibus sint, rogati seu moniti, ut velint esse testes testamenti, imò per *l. 18. ff. Mandati.* sufficit, si præsentibus testatore ab alio rogentur, seuquirantur. 4. atque præsentibus adesse debent, ut testatorem audiant & videant. 5. coram his testibus dicto modo præsentibus testator vel per se vel per alium affirmare debet, charta, quam profert vel exhibet, continere testamentum suum, & ultimam voluntatem. Huic chartæ omnes testes sua nomina subscribere propria manu oportet. 7. suæque singulos signacula seu sigilla apponere. 8. totum negotium uno eodemque moraliter tempore, unoque contextu, nullo scilicet actu, qui ad testamenti factionem non pertineat, interpositum, & coram testibus omnibus simul congregatis, audientibus & videntibus, quæ geruntur, absolvendum est. Non tamen obest, si actus brevis impertinens, quem urgens natura, vel corporalis necessitas, vel ratio sanitatis in testatore vel in teste exigit, interveniat. Neque necesse est, imò nec consultum aut convenienter, ut testator tabulas testamenti ultimæque suam voluntatem, nempe hæredem cum legatariis &c. scribat jam præsentibus testibus, cum sine longiori mora & molesta id fieri non possit. Habentur hæc in *l. 9. 21. 28. C. b. t. l. 21. §. 2. 3. ff. qui test. fac. cum Recept. imper. Spirit. 1512. rubr. von Testamenten.* Denique consultum est (à Jure enim nullibi præscribitur) & consultum adhibere Notarium publicum; & si nimis isto adhibito erigatur Instrumentum Authenticum, nullum corruendi periculum, quòd aliàs fieret, subiret Testamentum, si contingeret unum vel plures testes emori ante Testamentum. Notarius autem rogari specialiter & requiri debet, cum sit persona publica, quæ officium suum non impertitur nisi roga a. Cellular. Schmid ad Jus Bavar. tit. 34. in 3. Adhibitio Notarii præterea hanc habet utilitatem.

ratem, ut testator securior sit de solennitatibus ritè adhibitis, cum Notarius eas & scire, & ut adhibeantur, curare debeat. Quamvis verò de Jure Communi possit inter septem dictos testes reputari Notarius, ut habet *Recess. Imper. lo. cit. de Jure tamen Bavar. tit. 34. a. 1. inter 7. testes non venit. Dixi superius, de Jure Civili; nam de Jure Canonico non requiruntur plures, quam duo vel tres testes. c. 10. b. t. ut infra explicabimus.*

19 Notandum præterea adhuc est circa subscriptionem & subfignationem testium 1. quòd sufficit si non omnes sciant scribere, concedatur ut propriis alii contestes subfribant. *l. fin. C. b. t.* De Jure Bavarico *lo. cit.* hoc privilegium indulgetur universaliter & semper, quoties ex convocatis testibus aliqui ignorant scribere. Qui tamen pro alio conteste subfribit, ex parte debet addere, se rogatum loco ejusdem tanquam imperiti subfribere. Insuper securus, & probabiliter obligatorium est, ut testes addant, se subfribere hujus vel illius testamenti, v. g. hoc modo: ego Titius testis rogatus testamentum Sempronii propria manu subfripsi. Vel: testor, quòd a Sempronio testatore audiverim, in præsentia charta contineri suam ultimam voluntatem. De Jure Bavarico sufficit, si primi duo ita subfribant, reliqui autem hoc modo: ego Sempronius, ut primi contestes. Vel: idem testor. 2. quòd, si non omnes testes habent propria signa, alius vel alii contestes sua pro illis apponere valeant, & sua bis vel ter exprimere, vel testis propriò sigillò carens apponere sigillum aliquis extranei: sed, saltem de Jure Bavarico *lo. cit.* requiritur, ut tales in subscriptione fateantur, se alienò signaculo vel annulo subfignasse, item ut major pars testium utatur propriò sigillò & quidem tali, quod instructum est casside & armis, mit Helm und Schildt. Neque dicas, hoc pacto sacerdotes, qui calicem, pictores, qui spiram, & alii opifices, qui artis suæ instrumenta in sigillis expressa habent absque casside & armis, nunquam posse esse testes in testamento solenni scripto: nam possunt rogare contestes, qui in majori numero habent requisitum sigillum, ut sui loco subfignent. Imò teste D. Collega Christophoro de Chlingenberg ad tit. *inst. de Ordin. testam. q. 21.* constituto Bavarica, recedens in hoc à Jure Communi, extendenda non est ad personas plebeias, sed ad Eicelmäpige tantum. Ex quibus omnibus patet, quam non suadendum sit, ut quis faciat testamentum solenne scriptum, cum facillimè possit error contingere, & aliqua solennitas non ritè adhiberi, consequenter saltem periculo exponi testamentum, ne impugnetur. Suadendum proin potius testamentum ad A. S. de quo in §. seq. cum in illo non minus, quam in solenni scripto, celari hæres possit.

20 Sc. 2. Solennitates ad testamentum solenne Nuncupativum de Jure Civili requiri sequentes. 1. adhibendi sunt iterum 7. testes idonei, rogati seu ad testificandum requisiti: necesse tamen non est, ut prius moneantur testes de fine, propter quem convocentur. 2. debet testator vel per se vel per alium testes præsentis monere,

quòd intendat facere testamentum, & quidem Nuncupativum. 3. tum coram iisdem testibus simul præsentibus voluntatem suam circa hæredem, & legata, si qua fieri cupit, ore tenus per se, vel per alium manifestare, aut ex charta prælegere: adeoque in hoc testamento non potest celari hæres. 4. totum negotium iterum in uno contextu & eodem moraliter tempore ac loco peragendum est. *l. hac consultissima 8. C. qui testam. fac. poss. l. hac consultissima 21. §. 2. §. l. 26. C. b. t.* Proinde in Nuncupativo ferè eadem solennitates necessariae sunt, quæ in Scripto, nisi quòd nulla subscriptio & subfignatio vel testatoris vel testium exigatur. Notarius neque hic adhibetur necessariò, sed ob rationem antea insinuatam valde utiliter.

Sc. 3. Ad Codicillum, qui fit absque testamento, uti & ad alias ultimas voluntates, quæ non sunt testamentum, requiri & sufficere 1. quinque testes. 2. simul præsentis. 3. & unum negotii contextum, seu alius actus impertinens interponi non debet. *l. fin. §. fin. C. de Codicillis,* sive de in Codicillus sit scriptus, sive nuncupativus. Nec est necesse, ut testes sint mares, aut specialiter rogati; quamvis in Codicillo scripto debeant subscribere sua nomina. *l. fin. cit.* De Jure Bavarico Codicilli, qui testamento jam facto adjiciuntur, non valent, nisi testator ipse vel scripserit vel subscripserit, & simul diem ac annum addiderit. *tit. 37. art. 2.*

Quæres quid sit, & operetur, *clausula codicillaris*, quæ inseri solet Testamentis? R. 1. consistit in hoc, quòd testator vel expressè vel tacitè declarat, se velle, ut, si testamentum suum fortè ex defectu solennitatis non valeret in vim testamenti, valeat saltem in vim codicilli. Tacitè censetur adjecta ista clausula, si dicat: volo, ut dispositio mea, si non valet ut testamentum, valeat modo, quo potest, meliori. Item si testator juret, se velle, ut omnia in testamento serventur: vel, si hæres de iis servandis juret. R. 2. operatur hoc, ut talis dispositio, quæ in ratione testamenti non subsistit, habeat rationem codicilli, consequenter ut hæres ab intestato teneatur solvere legata, & fideicommissa particularia in tali testamento irrita contenta, ut colligitur ex *l. 1. ff. de Jure Cod.* Imò ut hæres extraneus, ab intestato veniens, totam hæreditatem, solà Trebellianicà demptà, restituere debeat hæredi instituto in tali testamento irritò. *arg. l. 76. ff. ad S. C. Trebell. §. l. 29. §. 1. ff. qui testam. fac. poss.* quia codicillus, modò habeat adductas solennitates, continens hæredem trahitur ad substitutionem fideicommissariam. §. 2. *inst. de Codicill. l. 76. cit.* & sic indirectè ac per fideicommissum dat hæreditatem hæredi instituto, licet non integram.

Dubitabis, an ergo hæreditas nullo casu directè dari vel adimi possit per Codicillos? R. 1. nullo, si sit sermo de Codicillis separatis à Testamento, ante vel post illud factis, nec testamento insertis. Id enim saltem probant clari textus in §. 2. *inst. §. l. 2. C. de Codicill. §. l. 7. ff. de Jure Codic.* Estque sentus communis DD. 2. tamen 2. Dari consequenter & adimi hæreditas, ac proin etiam excludi hæres, antea

Eccc

scri-

scriptus, vel exheredari ob legitimam causam, potest per Codicillos, testamento adjectos vel annexos ita, ut sint pars illius, atque si Testator se referat in Testamento ad Codicillos, videlicet per clausulam expressam, qua sibi reservat potestatem addendi, demendi, declarandi suam ultimam voluntatem per adjectos Codicillos. Probatur efficaciter ex l. 77. ff. de heredib. instit. ibi: *Assē toto non distributo, ita scriptum est, quem heredem Codicillis fecero, hæres esto: Titium Codicillis heredem instituit, ejus quidem institutio valet.* Rationem reddit textus clarissimus hanc: idē, quod, licet *Codicillis dari hereditas non possit*, tamen hæc ex testamento data videtur. Ergo innegabile est à Juris-perito, quod saltem in aliquo casu possit hereditas dari per Codicillos, scilicet per adjectos vel annexos Testamento, in quo se testator refert ad Codicillos per clausulam; licet per Codicillos dari hereditas non possit, nempe separatos à Testamento; ut ad eod. textus iste satis explicet alia Jura, in quibus rotundè negatur, hereditatem dari vel adimi posse per Codicillos: nempe dari vel adimi nequit per Codicillos separatos, potest per adjectos vel annexos vel insertos testamento, qui sunt pars illius dicti modò. Similia habet lex 10. ff. de condit. instit. ibi: *Institutio talis, si Codicillis Seium heredem scripsero, hæres esto, non est inutilis in quovis herede instituto, præter filium: est enim conditionalis institutio: nec videtur hereditas Codicillis data, quod interdictum est: verum conditionalis est hæc institutio, quæ testamento data esset.* Proinde si ita scripserit, *cujus nomen Codicillis scripsero, ille mihi hæres esto: pari ratione dicendum erit institutionem valere, nullo jure impediēte. Si quem ita institutum ponamus, ille, si eum Codicillis heredem scripsi, hæres esto: valet institutio, etiam in filio, qui in potestate est: cum nulla sit conditio, quæ in præteritum confertur, vel in præsens. Quid magis in rem nostram dici posset, non video. Si autem per codicillos in dicto casu, quando nempe testamento adjiciuntur, facta prius in testamento relatione ad illos, dari valeat hereditas; non est ampliùs ulla prudens ratio, quare non etiam adimi possit: cum contrarium eadem sit ratio & disciplina.*

Confirmatur. Si testator in facto testamento unum ex pluribus, quos scripserat hæredes, deleat, tenet ista deletio juxta omnes, si hæres expunctus sit talis, qui præteriri potest: sed tali deletioni æquivalet Codicillus talem excludens ab hereditate: ergo. Item si testator hæredis non necessarij nomen expungat, & scribat seu subroget aliam heredem, iterum hæc subrogatio & expunctio subsistit, uti rursus facile conspirant omnes: sed tali expunctioni & subrogationi vel novæ scriptioni alterius hæredis æquivalet Codicillus adjectus, declarans heredem: & quare non? ergo.

Oppon. 1. In §. 2. Inst. l. 2. §. 7. cit. clarissimè deciditur, quod hereditas Codicillis nec dari nec adimi possit: ergo. 2. In l. 10. ff. de

Jure Codicil. habetur iste notabilis textus: *Quod per manus traditum est, Codicillis hereditatem dari non posse, rationem illam habet, ne per Codicillos, qui ex testamento valent, signum testamentum, quod vires per institutionem heredis accipit, confirmare videretur: sed iste textus loquitur de Codicillis Testamento insertis, five adjectis, five annexis: ergo nec per Codicillos testamento insertos dari hereditas valet, nec testamentum per Codicillos confirmari videtur.* Auctores omnes unanimiter & generaliter dicunt, quod Codicillis hereditas nec dari possit, nec adimi, nominatim & in terminis tradit Harpprecht in pr. Inst. de Codic. n. 30. Vinnius in §. 2. Inst. de Cod. n. 1. Bachov. Inst. §. 2. de Codic. Manz. Inst. eod. tit. §. 2. Nullus autem opinio pro nostra sententia adduci potest.

Ad 1. Jura allegata commodissime respondent, imò propter claram rationem. l. 77. cit. ne huic, & l. 10. cit. contradicant, debent intelligi de Codicillis testamento non insertis, sed de separatis, vel de insertis quidem, ad quos tamen se non refert Testator. Ad 2. Textus iste est minimè contemnendus, sed ne contrariet legibus aliis, nimirum l. 77. §. 10. promissa assertione allegatis, & quidem clarissimis, non aperte & in terminis habetur, quod in dicto casu valeat institutio heredis & datio hereditatis per Codicillos testamentarios, sed sunt pars testamenti, si nempe ad hos se refert Testator, intelligendus necessariò est, quod tantum loquatur de Codicillis testamento insertis, ad quos non fit relatio per clausulam Testatore. Ad 3. Omnes Auctores, quos sermo est de Codicillis testamento adjectis, quos se refert Testator, adeoque de non insertis, sunt pro me, neque ullus, ut credo, adversetur. Imò hoc ipsum docet, qui me impugnat, in Tract. de Modo succedendi §. 10. q. 2. n. 3. ubi admittit, quod in Testamento scripto testator possit illum facere heredem, quod declarat per relationem ad Codicillum, & addit: *in contrarium adducti textus vel ideo diffinitatem non movent, cum illi omnes loquantur de Testamento Scripto, in quo testator facilius potest referre ad schedam, cum per hoc non vitietur forma testamenti scripti, sed potius conservetur.* Favet præterea in specie Mynsing. Inst. §. 2. de Codicillis n. 5. cum Jas. & Bartolo: Harpp. eod. tit. §. 1. n. 6. Ferdin. Vasq. de Successionib. l. 3. §. 21. n. 16. 17. 18. cum Paulo & c. ex ratione, quia Codicilli testamentarii trahuntur ad testamentum, & declaratio heredis vel non-hæredis censetur esse facta in testamento, quod se per clausulam refert ad Codicillos. Taceo illos, qui magnò numero docent, hereditatem dari posse per Codicillos liberis & c.

Sc. 4. Nobiles hic quæstiones resolvendæ esse. 1. quales requirant testes testamentum solenne. 2. An testamentum scriptum, quod ex defectu alicujus solennitatis non valet ut scriptum, valeat saltem ut Nuncupativum. 3. An valeat Nuncupativum, si testator se remittit ad aliquam schedam, v. g. instructio heredis, quem in schedula apud Confessarium, vel in

cita reperietis, vel quem in charta, quam manu teneo, descriptum habeo. 4. an valeat Nuncupativum, quod sit præcisè ad interrogationem alterius annuente testatore. 5. An testamentum carens solennitate Juris Civilis in terris Imperii sit irritum in foro externo. 26. an etiam in interno. 7. an solennitas 5. testium in reliquis ultimis voluntatibus, nempe in codicillo, legatis & fideicommissis, ac in donatione mortis causâ, sit necessaria ad valorem, vel solum ad probationem. 8. An Jus Canonicum non correxerit Jus Civile quoad solennitatem 7. testium. 9. an 7. testes adhiberi debeant à Clericis, quibus est permittum testari, & in foro Canonico. 10. An testamentum, juxta præscriptum Juris Canonici factum, duos vel tres testes requirat ad valorem, vel duntaxat ad probationem.

11. Dico 1. Testes idonei in Testamentis sunt omnes, qui specialiter non prohibentur. arg. l. 1. §. 1. ff. de Testib. Prohibentur autem 1. mulieres. 2. impuberes. 3. furiosi, & his æquiparati prodigi declarati. 4. muti. 5. furdi. Huc revocant communiter cæcos, qui testatorem videre nequeunt. 6. infames, qui nempe vel ob delictum privatum cum infamia condemnati, vel notoriè rei sunt delicti publici. 7. iniuri & coacti. 8. qui sunt in potestate testatoris, vel in potestate testis, vel ambo in potestate testis: sic filius familias nequit esse testis in testamento patris, nec vicissim, nec frater in testamento fratris, si uterque sit in patria potestate; quia personæ in eadem potestate existentes reputantur pro uno corpore familiar. 9. hæres: non tamen excluditur legatarius; cum iste non succedat in universum Jus defuncti, eisque negotium non principaliter, sed tantum secundario geratur. 10. generaliter omnes, qui à lege tanquam improbi & intestabiles reputantur, h. e. quibus propter vivendi pecuniariam morumque improbitatem testimonii fides est adempta, uti condemnatis ob crimen famosum, repetundarum, adulterii &c. 11. intestabiles passivè, seu in hoc sensu, qui testamenti factionem passivam non habent, h. e. intestati hæredes nequeunt. 12. intestabiles activè propter delictum, specialiter de Jure Bavarico, seu qui testamentum facere nequeunt. l. 6. §. 10. ff. de testam. ordin. l. 18. §. 20. ff. qui testam. fac. l. 3. ff. de testib. Jus Bavar. tit. 34. a. 2. Unde à contrario inferitur, testes habiles esse, qui nullibi prohibentur: sic in testamentis testificari valent ceteri consanguinei, & domestici maritus in testamento uxoris, pater in testamento filii emancipati, ac vicissim, frater emancipatus in testamento fratris, pater & filius familias nondum emancipatus in testamento alieno, quia cessat vinculum unitatis factæ, pater in testamento filii familias de bonis castrensis: demum & Religiosus, etiam sine consensu Superioris, saltem validè, non obstante, quod Monasterium sit institutum pro hærede. per text. §. gl. in c. 6. §. 12. de testib. nec obstante, quod Religiosi alias æquiparentur servis; quia revera servi non sunt, nec iis æquiparantur in omnibus, sed solum in iis, quæ Jure

expressa sunt: ad evitanda tamen varia incommoda non facile testes agant Religiosi, præsertim Confessarii, nisi nempe necessitas, vel proximi charitas, vel alia rationabilis causa id exigat.

Dico 2. Testamentum, quod quis faceret attingentat in scripto, deficiens tamen in aliqua solennitate testamenti Scripti, v. g. in debita subscriptione, vel subsignatione testium, habens tamen omnes solennitates testamenti Nuncupativi, valet ut Nuncupativum, licet testator clausulam non addiderit, ut, si non valet ut scriptum, valeat ut nuncupativum. Menoch. Besold. Manz. Harpprecht §. fin. inst. de testam. ord. n. 7. & alii communiter contra Bachov. & Ludwel. Sumitur ex Nov. 42. Leonis. l. 3. ff. de Testam. milit. & generali regula, quæ datur in l. 12. ff. de reb. dub. ut nempe in dubio ita accipiat actus, ut magis valeat, quam pereat. Ratio petitur ex l. 3. cit. quia qui voluit testamentum scriptum condere, non tamen perfecit, per hoc non renuntiavit facultati, quam ipsi concessit Jus, testandi nuncupativè: ergo censendus est hoc modo voluisse testari, suppositò, quod in scripto testatus sit invalidè. Addidi tamen, habens omnes solennitates testamenti Nuncupativi, inter quas quia requiritur etiâ manifestatio hæredis coram testibus nominati vel prælecti, hæc autem solennitas rarè adest, quando quis vult testari in scripto, rarè contingit, ut testamentum in ratione scripti invalidum valeat in vim nuncupativi. Oppones Testamentum ex defectu solennitatis invalidum non valet in vim Codicilli, nisi apponatur expressè vel tacitè clausula codicillaris, ut valeat in vim codicilli, si non valet in vim testamenti: ergo à pari. R. N. Conf. & parit. quia Jura non dant facultatem transferendi hæreditatem per codicillum, & qui præcisè facit codicillum, decedit intestatus: dant verò facultatem transferendi hæreditatem per testamentum nuncupativum, & qui sic testatur, testatus decedit: cum ergo quilibet censeatur agere eo modo, quo de Jure potest, & ut actus valeat, atque testari, quocunque modo validè potest, censetur facere testamentum saltem nuncupativum, quod sustinetur, si scriptum fortè corrumpit; cum simpliciter velit testatus decedere; non verò testatus decedere velit, qui tantum facit codicillum.

Dico 3. Testamentum Nuncupativum, si testator non nominat & clarè indicat hæredes testibus, sed solum se refert ad schedam, in qua descriptum ait hæredem, non valet. Communis Recentiorum cum Manzio tit. 4. q. 2. à n. 16. & Jure Bavarico tit. 34. a. 4. contra Antiquos cum Julio Claro. Probatur ex l. 21. pr. ff. qui testam. fac. quæ jubet hæredem nuncupari palam, ut exaudiri possit à testibus. Consonant l. 21. §. 2. §. l. 29. C. b. t. ubi requiritur, ut voce manifestetur nomen hæredis vel heredum, ut testes collecti voluntatem testatoris audierint: sed hoc non observatur, si testis in scheda, in qua se refert testator, descriptus lateat testes collectos, primùm manifestandus post obitum testatoris, vel post finitum actum factionis testamenti. Oppones 1. In l. 6. ff. de reb. cred. dicitur;

Eccc a

tur;

tur, nihil referre, proprio nomine res appelletur, an digitò ostendatur, an vocabulis quibusdam demonstraretur; quia idem hæc & tantundem præstant. 2. Testamentum Scriptum cum relatione ad codicillum valet, v. g. si testator sic dicat: quem hæredem Codicillis fecero, hæres esto. l. 77. cit. Similia habentur in l. 10. ff. de condit. institutionum. ergo & valebit testamentum Nuncupativum cum relatione ad schedam, in qua descriptus est hæres. R. ad 1. & propter hunc textum transmitti sufficere, si hæres in testamento nuncupativo coram testibus collectis non voce testatoris, sed digitò vel aliò signò indubitabili manifestetur, ita ut testes clarè cognoscant, quis vel qui sint hæredes: non verò si illis indicetur hæres in scheda descriptus, eosque latens tempore factionis testamenti; quia Jura citata hæredem volunt manifestari testibus collectis. Ad 2. N. Conf. & parit. partim quia codicillus tali casu est pars testamenti scripti, & Jura permittunt hæredem scribere in quavis testamenti parte: scheda autem, in qua testator ait descriptum esse hæredem, non est pars testamenti nuncupativi; partim quia Jura concedunt ut in testamento scripto lateat hæres, consequenter permittunt relationem quoque ad codicillum, qui pariter est scriptura, ubi testator ait descriptum esse hæredem; in testamento nuncupativo autem jubent manifestari hæredem coram collectis testibus.

27 Dico 4. Testamentum nuncupativum, quod quis facit ad interrogationem alterius, præcisè annuendo capite, vel etiam dicendo, ita placet, volo &c. valet; si tamen testator sit sanæ mentis adhuc & bonæ memoriæ, animûmque testandi habuerit, testèsque convocari jussuerit, nec morti proximus sit, nec ultrò interrogatus, nec sit præsumptio, quòd infirmus interrogetur in gratiam eorum, qui præsentés sunt, vel ad importunam eorum instantiam annuat. Manzius tit. 3. q. 5. per totam cum aliis, se fundans in l. 15. C. b. t. ubi satis esse dicitur, si quolibet loquendi genere, & quibuscunque verbis exprimatúr hæres. Item in Jure Bavarico tit. 34. a. 5. At ex dictis tot limitationibus apparet, rarò contingere, ut testamentum ad interrogationem alterius factum in præxi subsistat, vel saltem periculo nullitatis non sit obnoxium. Dixi 1. Testamentum; nam in Legatis sufficit, modò testator adhuc sanæ mentis, & necdum morti vicinus in præsentia sufficientium testium interrogatus intelligibiliter respondeat, ita &c. 2. Nuncupativum, quod etiam extenditur ad Scriptum, si priùs in scripturam ultima voluntas sit redacta, & testatori prælegatur, ac debitæ subscriptiones & subsignationes accedant. 3. si tamen testator sit adhuc sanæ mentis &c. si de sana mente non satis constet, sed dubium sit, varia judicia recenset Menoch. l. 4. Præsumpt. 8. n. 33. qui videri potest. 4. animûmque testandi habuerit, qui colligitur ex eo, quòd Notarium, vel alium vocaverit specialiter in ordine ad conficiendum testamentum &c. 5. testèsque convocari jussuerit; quia testes debent esse rogati vel ab ipso testa-

tore, vel ejus jussu. 6. nec morti proximus, quia aliunde constat, morti intentos & proximos facile omnia omnibus annuere, & brevi verbis ita &c. evitare velle molestas interrogaciones, imò dubium est, an perfectè sint liberi presentes. 7. nec ultrò interrogatus; si enim à Notario, vel alio, testator antè non sit rogatus, factionem testamenti expedire juvet, sed Notarius, vel alius sponte interroget de hæredibus graviter ægotantem, præsumitur esse leggestio potius, quàm voluntas testatoris; & de animo testandi non satis constat. 8. nec præsumptio sit &c. propter eandem rationem. Si tamen æger posset adhuc distinctè, intelligibiliter, & articulatè loqui, & non tantum ita vel placet &c. ad prævias interrogaciones balbutiente lingua protrudere, sed mentem suam coram testibus effari, & ad singulas interrogaciones clarè, prudenter, & pluribus verbis respondere, affirmando vel negando, testèsque convocaverit, valet testamentum, licet antea nihil dixerit, quòd velit testamentum facere, nec aliquid hunc in finem annotari jussuerit. Jus Bavar. lo. cit.

Dico 5. Testamentum imperfectum, licet deficiens in aliqua solennitate substantiali, licet perius explicata, est irritum saltem in foro æterno, & regulariter. Est communis contra Bartol. & alios quosdam, propter claros textus in l. 9. 12. l. hac consultißima 21. C. b. t. adeoque 7. testes & aliæ supra adductæ solennitates non præcisè ad probationem, sed ad substantiam ac valorem testamenti solennitatis pertinent. Addidi, regulariter; nam excipitur casus, quo hæres ab intestato ipse percepit, ac testetur voluntatem defuncti, alium pro hærede instituere intendentis. Sumitur ex l. fin. l. de fideicommissis. ubi redditur hæc ratio: citius (nempe veritas) per testium solennitatem ostenditur, tunc & numerus testium, & nimia solennitas requirenda est; ergo, si de veritate constat aliunde certò, mirum ex confessione ipsius hæredis ab intestato, quem hæredem voluerit defunctus, numerus testium & solennitas Juris, quæ præcipuè ad certitudinem de voluntate testatoris acquirendam præscribuntur, frustra requiruntur. Unde Lex fin. cit. ultraius disponit, ut, si hæres, institutus in testamento, ob omisam aliquam solennitatem imperfecto, sciat, hæredem ab intestato præstitisse fuisse, cum fieret testamentum, & audivisse vel certò cognovisse voluntatem defuncti nulliter testantis, possit hæredi ab intestato id neganti deferre juramentum; quod si recusaret hæres ab intestato, hæreditas devolveretur ad hæredem in testamento irritò institutum: qualis enim, ait textus, locus testibus relinquatur, vel quemadmodum ad extraneum juredem decurratur, proprià & indubitata fide vellet. Oppones contra hanc exceptionem 1. In d. l. fin. tantum est sermo de legatis & fideicommissis, non de testamentis: ergo. 2. Jura pro assertionem allegata generaliter irritant testamenta imperfecta: ergo & confessata ab hærede legitimo, seu veniente ab intestato. ad 1. N. Ant. quia subjungit: lex, ne quid falsum

is incurrit per duos fortē testes compositum testamētum, majorem numerum testium exposulat: ut per ampliores homines perfectissima veritas reveletur: enī expressē nominat testamētum. Dein etiam mentionem testamenti non faceret, quia tamen assert rationem generalem, quare requiratur plures testes, æqualiter procedentem in testamentis & legatis ac fideicommissis, æqualis de omnibus censetur esse dispositio juris. Ad 2. N. Consi. nam à dispositione generali priorum legum exceptionem fecit l. fin. cit.

Quæres, an corruente propter defectum solennitatis testamento, etiam legata, & fideicommissa particularia corruant? & affirmativè juxta l. 29. C. de fideicommissis. & quia accessorium sequitur principale. Nec obstat, quod adveniunt solennitates ad legata aliàs requisitæ, nimirum 5. testes. Excipe tamen 1. casum, quo appositum testamento fuit clausula codicillaris, per l. 1. ff. de Jure Codicillorum. 2. quo hæres ab intestato succedens ipsemet audivit præsens voluntatem defuncti & agnovit, vel hæretur. l. 16. C. b. t. §. fin. Inst. de fideicommissis. hæretur, quod verum quoque est, licet testamētum nec solennitates aliàs ad legata necessarias habeat. 3. quo hæres ab intestato legatum in testamento insolenni relictum jam habuit: nec enim conceditur ei repetitio. l. 2. C. de fideicommissis. l. 16. cit. quia hæres præsumitur urgente conscientia solvisse, ut ait l. 2. cit. nempe iens voluntatem defuncti. Quod si neget hæres, se quidquam audivisse de legato à testatore, quem tamen præsentem fuisse affirmat & scit legatarius, potest illi deferre juramentum, postquam ipse juravit de calumnia; quod si hæres præstare nolit, & juratus affirmare, quod nihil audiverit de legato à testatore, ad illud solvendum cogendus est. §. fin. cit. & per ea, quæ n. præc. diximus.

Dico 6. Testamētum, ob defectum solennitatis imperfectum, non est irritum in foro interno, sed in conscientia valet, & vim habet tam quoad institutionem hæredis, quam quoad legata, quamdiu non pronuntiatur invalidum à iudice. Ita cum antiquis Theologis & Juristis plerisque Emman. Saa, Sotus, Molina tr. 2. d. 81. à n. 16. Fach. l. 4. contrav. c. 1. Laym. l. 1. tr. 4. c. 17. n. 21. P. Reiffenstuel. n. 106. & alii, contra Covarruv. Ferdin. Vasquium, Lug. Haun. Arnold. Rath, Glettle, Struv. Stryck. P. Wiestner, P. Schmalzgrueber, D. Collegam Verlohner art. 3. q. 6. & alios Recentiores non paucos. Plurimum verò interest in praxi, quid in hac quæstione dicatur; si enim tale testamētum valet in foro interno, uti nos putamus, hæres in testamento imperfecto institutus, vel legatarius, accipere vel retinere hæreditatem vel legatum tutà conscientia potest, licet sciat defectum testamenti, & nullitatem pro foro externo; hæres verò aliàs ab intestato succedens reneatur ipsis hæreditatem & legata obligatione naturali relinquere, nisi velit impugnare testamētum, & eo expugnato per sententiam iudicis obtinere relicta à testatore; hanc enim

actionem & remedium nullitatis ipsi Jura concedunt, nec nos denegamus; licet denegare videatur Abb. in c. 10. de testam. Fagn. ibid. Molin. Less. Sannig, qui nobiscum sentiunt, tale testamētum in foro interno subsistere. E contra, qui volunt pro utroque foro, etiam interno, irritum, docere debent, hæredem & legatarios ex testamento imperfecto nihil accipere, nec accepta retinere posse, obligatos ad restituenda omnia, quantumcunque ipsis constet de voluntate testatoris, se hæredem & legatarios scribentis. Jam

Probatur assertio 1. negativè; quia ex Jure Positivo non sufficienter probatur irritatio testamenti, deficientis præcisè in aliqua solennitate, pro foro interno: ergo, cum spectato Jure Naturali valeat, pro valido quoque habendum est de Jure Positivo. 2. positivè Conditores Juris Romani per suas leges irritando simpliciter testamētum imperfectum non erant solliciti de foro interno & obligatione naturali tollenda, quam per se parit ultima hominis voluntas, quia spectabant solum regimen politicum, & statum externum, instruendo iudices, quid in tribunalibus & foro externo tenendum, & pronuntiandum esset; hoc enim ordinasse ipsis sufficere poterat ad bonum regimen politicum: ergo non est credendum, quod voluerint irritare etiam pro foro interno, licet id potuissent; præsertim cum contra eum, qui legem dicere potuit apertius (irritando etiam pro foro interno) interpretatio facienda sit. c. 57. de R. j. in 6. Et in obscuris minimum sequendum. c. 30. eod. cum leges irritantes, & à Jure Naturali recedentes, sint odiosæ, adeoque juxta c. 15. eod. non extendendæ, sed restringendæ. 3. ex illis argumentis, quibus ad Tit. de Constitutionibus n. 68. ostendimus, legem, quæ simpliciter irritat actum, mentionem fori interni non faciendo saltem virtualiter, non hoc ipso irritare pro foro interno. Unde existimo, multos DD. qui ibi nobiscum sentiunt, vel qui ex similibus principiis electionem Prælati Ecclesiastici sine solennitatibus c. quia propter de Elect. celebratam, aut alienationem rerum Ecclesiasticarum sine solennitatibus Juris factam, pro foro interno valere docent, hic verò oppositum de testamento sustinent, sibi contradicere, vel non satis confesquerer loqui. 4. ad hominem, nempe adversus illos, qui factionem testamenti quoad substantiam Juris Naturalis esse putant, vel saltem quæstionem hanc, utrum sit Juris Naturalis, vel Gentium, vel præcisè Juris Civilis creatura, movent & examinant; quod pluri ex adversariis faciunt: si enim factio testamenti est Juris Naturalis, tunc utique parit obligationem naturalem & in conscientia, etiam absque solennitatibus Juris Civilis: si verò examinatur hæc quæstio, utrum sit Juris Naturalis simul & Civilis, vel præcisè creatura Juris Civilis, & statuitur hoc posterius, per se clarum est, quod nullam prorsus obligationem naturalem pariat testamētum deficiens in aliqua solennitate Juris Civilis; & sic quæstio, an valeat in foro interno, cessat. Dein

Eccc 3

ad

adverte, quod, si ipse hæres ab intestato percipisset voluntatem testatoris alium pro hærede instituentis, absque omni dubio hæc ultima voluntas obligaret eum in conscientia ad relinquendam hæreditatem hæredi instituto in testamento infolenni: & si negaret, se percipisse voluntatem testatoris, potest ab hærede instituto ipsi deferri iuramentum iudiciale, quo recusato iudex tenetur hæreditatem tribuere hæredi instituto. §. fin. *Inst. de fideicommissi. hered. l. 16. C. b. t. l. 2. C. de fideicommissis.*

31 Oppones 1. In §. 7. *Inst. quib. mod. testam. infirm.* & alibi in Jure Testamentum imperfectum absolute pronuntiatur nullum, infectum &c. ergo pro utroque foro est nullum. 2. In famosa l. hac consultissima 21. C. de Testam. ubi potissimum præscribuntur solennitates testamenti, sic habetur: *ex imperfecto testamento voluntatem defuncti tenere non volumus: sed ubi ipsa voluntas redditur inefficax, nec obligatio naturalis & in conscientia oritur, ut patet in Religiosis, quorum voluntas & dispositio, aliquid attentans circa res temporales absque consensu Superioris, est absolute irritata à Jure, & ideo nullarum omnino virium, ut neque obligationem in foro interno pariat. Confirm. non-voluntas nullam prorsus producit obligationem: sed voluntas, absolute irritata, est non-voluntas: ergo.* 3. si hæres ab intestato solvit per errorem legatum vel fideicommissum, repetere rursus potest tanquam indebitum solutum. l. 7. C. de condit. indeb. ergo idem erit de hæreditate, quam forte per errorem tradidit hæredi infolenniter instituto: sed quando solutum repeti potest, nec obligatio naturalis datur. per l. 10. ff. de O. & A. ergo hæres ab intestato ad nihil tenetur hæredi instituto & legatariis ex imperfecto testamento. 4. ad omne negotium à Jure approbatum requiritur non solum voluntas & consensus, sed etiam potentia & modus à Jure definitus. l. 55. ff. de legat. 1. c. cum super de off. legati: sed in testamento imperfecto, licet adsit voluntas testatoris, tamen deficit potentia disponendi tali modo: ergo. Et hinc filiusfamilias à patre exhæredatus injuste non tenetur hæredi instituto relinquere hæreditatem; cum id foret nimis durum. per *can. fin. caus. 17. q. 4.* 5. iudex, coram quo hæres ab intestato petit hæreditatem ab hærede invalide instituto, eam adjudicando hæredi ab intestato fert sententiam justam: ergo hæres ab intestato seu legitimus jam antecederet habet jus in hæreditate, non verò hæres institutus: ergo iste eam accipiendo, vel acceptam retinendo, non est tutus in conscientia. 6. Testamentum, quod fit in foro Canonico, & territorio Papæ, absque præsentia parochi est nullum, etsi aliunde constet de voluntate testatoris, alium hæredem instituentis. c. 10. h. t. sed Jus Canonicum, in causa nullitatis testamenti propter omissam dictam solennitatem, utique non tribueret hæreditatem hæredi ab intestato contra voluntatem testatoris, si hæres institutus eam in conscientia occupare posset: ergo. 7. Lex fun-

data in presumptione periculi universalis fraudum, etsi in casu particulari fraudem non intervenisse constet, habet locum in conscientia sed leges simpliciter irritantes testamentum solennia fundantur in presumptione periculi universalis fraudum: ergo. Et hac de causa Matrimonium clandestinum censetur esse invalidum etiam pro foro interno. 8. Lex iusta in foro externo est etiam iusta in foro interno, & habet commune brocardicum: ergo etiam in foro interno est irritans pro foro externo est quoque irritans pro foro interno.

2. ad 1. Si per imperfectum testamentum intelligatur illud, quod quis perfecte quoad ipsam voluntatem non fecit, quia v. g. convocavit testes, vel jam facere cepit, mortem præventus, vel aliter impeditus non potest exequi, uti in §. 7. cit. sumitur imperfectum testamentum, concedo totum, sed sumus extraneum; quia hic sermo est de testamento præse ob defectum solennitatis imperfecto. Si vero imperfectum sumatur in hoc posteriori sensu C. Ant. N. Conf. propter probationes nostras. Ad 2. dicitur quidem voluntas non tenere sed quia non fit ulla mentio fori interni, sed tunc simpliciter irritatur, recte non extenditur irritatio ad forum internum propter probationes nostras assertionis. Patet cum Religiosis nulla est; quia horum voluntas ac dispositio sine consensu Superioris irritata est pro foro etiam interno per abolitionem omnis dominii, quo carent Religiosi propter votum paupertatis; utique enim de Jure Naturali quoque & pro foro interno irritatur quis disponit de re non sua: Testator autem disponit de rebus suis & propriis. Ad Contra. Dist. Min. sed voluntas simpliciter seu absolute irritata est non-voluntas pro foro externo, quod solum respicere cenietur lex irritans, quæ non facit mentionem fori interni. C. Min. etiam pro foro interno. N. Min. Ad 3. Lex, cit. nec verbulò indicat, se loqui de testamento imperfecto. Ergo non est ad rem. Denique opponi posset l. 16. §. 1. C. h. t. & l. 2. C. de fideicommissi. ubi negatur repetitio eorum, qui ab hærede legitimo soluta sunt extestamentum imperfecto. Adde, quod etiam Min. non semper vera; nam filiusfamilias, qui mutuum sine consensu patris acceptum solvit, illud repetere nequit, licet accipiendo mutuum nec naturalem obligationem contraxerit: ergo vice versa posse repetere solutum non est argumentum infallibile & perpetuum, obligationem naturalem non existitisse. Ad 4. N. Min. vel Dist. deficit potentia tali modo disponendi valide pro foro externo. C. pro interno. N. Min. Quod additur ex *can. fin. cit.* non est contra nos; nam imprimis ibi tantum habetur, quod S. Augustinus noluerit acceptare hæreditatem Ecclesiæ delatam à patre filium exhæredantem, non verò, quod non potuisset. Dein si supponas, sermonem ibi esse de filio injuste exhæredato, is non obligatur in conscientia hæreditatem relinquere Ecclesiæ, licet testamentum ratione solennitatis non fuerit invalidum, si voluit per querelam inofficiosam vel per reprobationem

Reatis) impugnare testamentum: etsi teneatur, si impugnationem omitteret, vi cuius per sententiam iudicis rescindatur, vel irritum declaratur in foro externo testamentum. Ad §. C. Ant. N. Conf. nam per sententiam, qua iudex adjudicatur hereditas heredi ab intestato eam petenti à iudice, is primum acquirit ius in foro interno, & heredi instituto primum tunc imponitur obligatio in conscientia hereditatem dimittendi; cum in conscientia teneatur obedire iudici iuste præcipienti; non verò ante sententiam penes illum ius, & penes hunc obligatio in conscientia existit. Ad §. trans. Ma. quam multi negant, existimantes; de Jure Canonico c. 10. c. 11. præsentiam parochi &c. non requiri tanquam solennitatem ad valorem testamenti, sed solum ad probationem. N. Min. vel potius suppositum, quod Jus Canonicum ad iudicet hereditatem heredi legitimo, & auctore heredi instituto, si testamentum ob defectum dictæ solennitatis irritatum non impugnatur, vel à iudice nullum declaratur, ac hereditas ab eodem adjudicetur heredi legitimo. Dices: ergo sententia iudicis majorem habet vim, quam lex. R. in hoc sensu, quod sententia iudicis certò iustæ & secundum legem assistat Jus Naturale jubens in conscientia, ut eidem obediat, non verò assistat legipositivæ non certæ, sed dubiæ, vel omnino non existentis: nos autem ostendimus, quod lex positiva irritans testamentum insolenne pro foro interno non existat, vel ad summum dubitat. Ceterum Adversarii etiam in aliis casibus debent admittere, quod obligatio in conscientia primum per sententiam iudicis nascatur, & post hanc datur, non verò ante sententiam: sic lex merè poenalis non obligat in conscientia ad actum directè à se intentum ante sententiam iudicis, bene tamen per hanc nascitur, & post eam datur obligatio. Idem est de obligatione restituendi excessum in donatione ultra 500. solidos; & si quis ex culpa merè iudicis alteri intulit damnum. Dein Jus Canonicum in d. loco præcisè decernit, firma & irrefragabilia esse testamenta, quæ fiunt coram Parocho & duabus vel tribus aliis personis, nihil verò de casu, quo dicti testes non interveniunt, an sit testamentum nullum, nec ne, minus an sit nullum etiam pro foro interno. Ad 7. Imprimis nos non probavimus assertionem nostram ex eo, quod lex irritans testamentum insolennia fundetur in presumptione falsa. Dein negant multi Ma. putantes nullum omnino presumptionem, sed solum velitationem, attendi in foro interno, nec malè, ut videtur. Demum C. tot. Syllogismum, quod nempe lex irritans testamentum insolennia etiam habeat locum in conscientia, scilicet obligando pro foro conscientia tum iudicem, ut imploratus tale testamentum declaret nullum, & rescindat etiam pro foro interno, tum heredem institutum, ut iussus à iudice hereditatem restituat heredi legitimo: non autem irritando immediate per se pro foro interno, cum id non exprimat. Ad 8. Dist. Ma. est etiam iustum in foro interno, h. e. obligat ad ali-

quid, uti primum explicavimus, in foro etiam interno. C. Ma. irritat pro foro interno, quando id non exprimit. N. Ma. Omnis lex secundum mea principia in lib. 1. tit. 2. n. 37. tradita essentialiter & necessario obligat in conscientia ad aliquid, adeoque necessario est iusta in foro interno: at non omnis lex essentialiter est irritans, nisi exprimat irritationem actus, consequenter nec irritans in foro interno, si tantum simpliciter exprimat irritationem actus nulla facta mentione fori interni: cum irritatio tantum pro foro externo ex una parte dari possit, ex altera verò leges irritantes sint strictè interpretationis.

Dico 7. Solennitas §. testium, quos ad codicillum, donationem mortis causâ, legata & fideicommissa particularia, requiri docuimus, si fiant extra testamentum, requiritur ad valorem, & non præcisè ad probationem. Est contra Harpprecht, P. Pirhing h. t. n. 87. P. Schmalzgrueber n. 67. §. 154. Ab hoc ultimo, nempe Colendissimo meo Antecessore P. Schmalzgrueber, sæpius quidem recedo, præsertim in hoc titulo; nihilominus tamen ejus Opera in tanto mihi sunt pretio, in quanto vix alterius. Edidit ille nuper pro sua admirabili solertia intra paucos annos Jus Canonicum rerum copiam refertissimum, claritate eximium, methodo peramænum, ordine quàm optimè digestum, eruditione tum Auctorum & sententiarum in diversa abeuntium, tum argumentorum in utramque partem militantium, planè locupletissimum; ut adeò unus hic Scriptor merito instar 10. & plurium aliorum loco, licet magna volumina scripserint, haberi possit. Sumitur ex l. fin. C. de Codicill. ibi: in omni ultima voluntate, excepto testamento, §. testes debent adhiberi: ergo ad codicillum, donationem mortis causâ, & legata requiruntur §. testes, sicut ad testamentum requiruntur 7. testes: sed 7. testes in testamento requiruntur ad valorem tanquam solennitas: ergo. Confirmatur 1. ad probationem sufficerent duo vel tres testes: ergo numerus quinariorum testium est solennitas ad valorem, & non præcisè ad probationem necessarius. Confirm. 2. ex communi modo loquendi DD. qui ad dictas ultimas voluntates ajunt requiri solennitatem §. testium: atqui solennitas non ad probationem, sed ad valorem necessaria est: ergo. Opponuntur quidem §. fin. Inst. de fideicommissar. heredit. l. 2. §. l. fin. C. de fideicommissis. §. C. 4. h. t. at inefficaciter; nam R. juxta §. fin. §. l. fin. tunc tantum non requiruntur §. testes, vel ulla alia solennitas (nec ad probationem quidem, & hinc essent contra adversarios) quando hæres fiduciarius fuit præsens, & audivit ipse ultimam voluntatem testatoris, atque ab hoc rogatus est, ut alteri aliquid restituat: quod si neget, fideicommissarius exigere ab eo potest juramentum, quo juret suæ fidei nihil esse commissum: si jurare hoc recuset, censetur fateri fideicommissum seu legatum, adeoque ulla solennitate opus non erit, cum propria confessio sit optima probatio. Dein iste casus, quo fiduciarius ipse percepit ultimam voluntatem testatoris, est

est exceptus: exceptio autem unius firmat regulam in contrarium in casibus non exceptis. *arg. l. 4. § 15. ff. de LL. Ad l. 2. cit. § l. 16. C. b. t. est par responsio; est enim iterum casus specialis, quo hæres fideicommissum vel legatum in testamento insolenni relictum jam solvit; præsumitur enim agnovisse & scivisse ultimam voluntatem defuncti, atque solvisse ex conscientia fideicommissi relictæ, ac sponte: quod autem semel placuit, dupliciter amplius non potest. In d. c. 4. est sermo de legatis piis, ad quæ neque nos requirimus ullam solennitatem ad valorem. Item ibi habetur, quod nudis verbis fieri valeant legata: quod rursus non negamus. Imò non exprimitur, quot testes sint adhibiti, licet permittatur, legatum partiale fuisse profanum.*

34 Dico 8. Jus Canonicum in c. cum esset 10. b. t. ubi reprobatur necessitas 7. testium pro testamento solenni, contentum 2. vel 3. testibus cum Parocho, non correxit Jus Civile ad valorem Testamenti exigens 7. testes per modum solennitatis substantialis. Communis cum Molina & gl. in c. cit. v. improbamus. contra Card. Sfondrati de lege in præsumpt. fund. p. 2. §. 1. n. 4. Abb. & Fagn. Suffragatur praxis recepta, & ratio: quia, quando inter Jus Canonicum & Civile reperitur contrarietas vel discrepantia circa causam merè profanam, nec peccatum concernentem, quodlibet Jus est observandum in suo foro, Canonicum in foro Canonico & Ecclesiastico, Civile in Politico & Sæculari, uti docuimus in Prolegomenis: sed Jus Canonicum reprobans numerum 7. testium in testamento solenni contrariatur Juri Civili in materia merè profana, peccatum non concernente: ergo. imò in tali materia merè politica, nec peccatum, nec personas Ecclesiasticas aut Ecclesias concernente, Pontifex ne quidem potest aliquid statuere pro universo mundo Civilibus legibus contrarium, sed tantum pro suo temporali territorio, ubi ipse est supremus dominus territorialis. *arg. can. 6. § 10. d. 96. c. 13. de Judic. § c. 7. qui sibi sint legit. Oppones. In c. 10. cit. Alexander III. dicit, à Divina lege, & SS. Patrum institutis, & à generali consuetudine alienum esse, septem vel quinque testes adhibere in ultimâ voluntate, uti jubent Leges Civiles, cum scriptum sit, in ore duorum vel trium testium stat omne verbum: ergo leges 5. vel 7. testes pro valore ultimæ voluntatis requirerent foveant peccatum. Confirm. Pontifex ibi sub poena excommunicationis prohibet rescissionem testamenti, coram duobus vel tribus personis & Parocho (qui per presbyterum ibi intelligitur) confecti: sed excommunicatio locum non habet, ubi peccatum non est: ergo rescindere testamentum cum duobus vel tribus testibus conditum, & plures requirere testes, peccatum est: ergo Jus Civile plures, nempe 5. vel 7. testes requirens, foveat peccatum; consequenter à Jure Canonico correctum est. 2. Pontifex non dicit, esse contra legem Divinam, sed ab ea alienum, h. e. præter illam; Jus enim Divinum per illa verba, in ore duorum vel trium &c. innuat quidem, in quolibet negotio*

absolutè duos vel tres testes posse sufficere, nullatenus tamen prohibet plures in quodam negotio ob graves causas exigere, quæ causa in negotio ultimarum voluntatum est periculum fraudum, quæ facile evenirent, si plures requirerentur testes. Certe si Jus Divinum prohiberet in quibusdam causis plures exigere testes quàm duos vel tres, Concilium Tridentinum non posuisset ultra duos vel tres testes ad valorem Matrimonii requirere præsentiam parochi tanquam testis, neque Pontifex in can. 3. caus. 2. q. 5. exigere 7. testes ad condemnationem Episcopi. Ad Confir. Pontifex loquitur de casu, quo quis testamentum coram duobus vel tribus testibus factum in territorio Pontificis latè refragaretur; nam in c. 10. Papa rescriptis ad Episcopum Ostiensem, qui Episcopatus est sub dominio temporali, præ. Urgebis: etsi Papa rescripserit ad locum particularem suæ ditioni & jurisdictioni temporali subiectum, tamen hoc rescriptum, quod insertum est Corpori Juris Communis, in Jus Commune in tota Christianitate observandum. 2. quamvis aliqui negent, in Jus Commune converti Rescriptum particulare, si inferatur Corpori Juris Communis, & exemplo, id verum non esse, adducant c. 1. locat. quia tamen sic plurimæ constitutiones Pontificiæ convelli, & eludi posse videntur, malo concedere, quod dictum Rescriptum teneat vim Juris Communis quidem, sed solum pro foro Ecclesiastico, & pro territorio temporali Pontificis, ad quæ tantum se extendit jurisdictionio Papæ in causâ merè politica, nec peccatum nec res aut personas sacras concernens, aliquid statuentis. Unde

Dico 9. Non solum in territorio temporali Papæ, sed etiam in omni foro Canonico & Ecclesiastico per totum Orbem Christianum ad testamenti valorem non requiruntur 7. testes, sed sufficiunt duo vel tres, probabiliter iam sine Parocho. Ratio prioris partis patet ex dictis; quia quando Jus Canonicum discrepat à Jure Civili in materia profana, quodlibet in suo foro observandum est: ratio posterioris, quod nempe præsentia parochi non sit necessaria, à D. Antonino, & P. Engelb. n. 14. datur hæc; quia ibi Pontifex solum narrat accidentia facti, quæ in illo testamento intervenerunt, adeoque tantum occasione. Et facit mentionem parochi, moribundo assentis, non verò cum intentione requirere præsentiam parochi pro valore testamenti tanquam solennitatem ultra duos vel tres testes; eò quod Pontifex ex jure divino ibi voluit probare, sufficere duos vel tres testes: si igitur insuper voluisset requirere parochum pro quarto teste, contradixisset sibi ipsi, quod non est admitteandum. Unde inferitur, duos vel tres testes sufficere non solum in Testamento Pio, seu ad pias causas condito, & in profano, in terris Papæ confecto, sed etiam in illo, quod faciunt Clerici de bonis suis patrimonialibus ad causas profanas, vel de bonis etiam bene-

ciatibus in his locis, ubi de his bonis vi consuetudinis testari ad causas profanas permittuntur. Abbas, Engel, & alii: nisi forte consuetudo loci 7. testes exigat in testamento Clericorum, quam vigere ajunt in Imperio Romano. Ratio, quia Clerici, utpote personæ Ecclesiasticæ, sine dubio ad forum Canonicum seu Ecclesiasticum pertinent. Nihilominus quoad Clericorum testamenta ad causas profanas dissentiant à nobis Laym. l. 1. tr. 4. c. 13. n. 1. Gletle, P. Wiestner & P. Schmalzgrueber &c. putantes, etiam seclusa consuetudine Clericos debere observare formam à Jure Civili præscriptam, & hinc sic Opponent: Clerici sunt cives Reipublicæ politicæ & membra: ergo conformare se debent legibus Reipublicæ politicæ, statui Ecclesiastico non repugnantibus, sicut in contrariis, ita & in testamentis. *R. Diss. Conf.* nisi Jus Canonicum, ad cujus forum ipsi pertinent, aliud præscribat. C. si aliud præscribat, uti in testamentorum solennitate & forma aliud revera præscribit. *N. Conf.*

Dico 10. Duo vel tres testes ad testamentum à Jure Canonico requisiti, & in territorio Papæ, ac foro Canonico arribendi, probabilis spectant ad substantiam & valorem testamenti, & non præcisè ad probationem: adeoque sunt solennitas substantialis, excepto tamen testamento Pio. Abbas in c. 10. cit. n. 6. Joan. And. Covarruv. Barb. & teste P. Schmier. licet adversario, de success. hered. c. 2. n. 28. major DD. numerus. Probatur: Jus Canonicum in materia adiarphora seu indifferenti sequitur Jus Civile, si non expresse statuat quid diversum, uti regulæ instar tradunt DD. ex c. 1. de N. O. N. consequenter etiam in foro Ecclesiastico observandum est Jus Civile: sed Jus Canonicum quoad testamenta nihil statuit diversum à Jure Civili, nisi quod in d. c. 10. reprobat numerum testium ultra duos vel tres: ergo quoad testamenta observandum est Jus Civile in foro etiam Ecclesiastico in omnibus aliis præter numerum testium ultra duos vel tres. Atqui secundum Jus Civile ad valorem & substantiam testamenti solennis requiruntur 7. testes tanquam solennitas substantialis: ergo etiam de Jure Canonico requiruntur 2. vel 3. testes ad valorem testamenti tanquam solennitas substantialis, ita ut, licet aliò modo sufficeret constaret de voluntate defuncti, v. g. per scripturam manu propria indubitatè exaratam, testes tamen duo non interfuissent, testamentum foret nullum, saltem in foro externo secundum nostra principia. Oppones 1. Pontifex in c. 10. *supius cit.* voluit reprobare solennitatem Juris Civilis ad valorem testamenti requisitam: ergo credibile non est, quod ipse voluerit solennitatem novam 2. vel 3. testium substantialem præscribere, præsertim cum se fundet in Lege Divina, vi cujus in ore duorum vel trium sit omne verbum; qui duo vel tres testes de Jure Divino utique non sunt necessarii per modum solennitatis ad valorem, sed præcisè ad sufficienter probandum aliquod negotium. 2. si præsentia duorum vel trium testium requiritur ad valorem tanquam solennitas. *Lb. II. R. P. Pichler.*

tas, etiam præsentia Parochi, cujus etiam fit mentio in d. c. 10. requiretur ad valorem, tanquam solennitas: sed hoc est difficile admittere, partim quia non additur clausula irritans, partim quia casu, quo parochus esset absens, vel ager, non posset fieri validum testamentum ullum, partim quia sic ipse parochus de suis bonis patrimonialibus ad causas profanas testari nunquam valeret. *R. ad 1. Diss. Ant.* voluit reprobare solennitatem Juris Civilis aliquam, quæ nempe consistit in tanto numero testium ultra duos vel tres. *C. Ant.* solennitatem aliam, vel omnem. *N. Ant. & Conf.* Solum igitur excessum numeri in testibus, & nihil aliud immutavit Jus Canonicum, consequenter requiringdo duos tantum vel tres testes tanquam necessarios ad valorem per modum solennitatis requisivit, licet 5. vel 7. testes ad valorem per modum solennitatis non necessarios esse voluerit. Quod Jus Divinum non tanquam solennitatem requirit 2. vel 3. testes, non facit, quod Pontifex id allegans non requirat eos tanquam solennitatem; cum SS. Canones sequantur Jus Civile in materia adiarphora, ubi diversum expresse non statuunt. Retulit Papa Jus Divinum ad designandum numerum testium, non quoad alia. Ad 2. *N. Ma.* jam enim dixi, quæ de causa ibi fiat mentio parochi. Alii concedunt *Ma.* negant *Min.* nam opus non fuit clausula irritante nova in casu, in quo Jus Civile, à quo non recedit Jus Canonicum in materiâ indifferenti, jam posuit clausulam irritantem, si desit præscriptus testium numerus: in casu autem, quo parochus propter absentiam &c. adhiberi non posset, ejus præsentia necessaria non foret, sicut in casu necessitatis, ubi ob defectum parochi contrahi non potest Matrimonium coram eo, licet alias ejus præsentia necessaria sit tanquam solennitas substantialis. Idem dic de paracho testari volente de patrimonialibus. Ubi vi consuetudinis etiam de beneficialibus testari permittitur, pariter modum testandi docebit consuetudo.

Ex assertione sic stabilita inferes cum nostræ 37 sententiæ Patronis contra Anchoranum, omnes solennitates Juris Civilis etiam de Jure Canonico necessarias esse ad valorem testamenti solennis, & non privilegiati (quale est testamentum ad causas pias, quod excepimus juxta dicenda §. seq.) præter solum testium numerum ultra duos vel tres; adeoque etiam de Jure Canonico requiri testes idoneos, scilicet non feminas, non impuberes, non prodigos &c. item specialiter rogatos, totiusque negotii confirmationem in uno contextu &c. juxta superius dicta n. 18. seqq.

§. III.

De Testamento non-solenni, seu Privilegiato.

Sciendum, Testamentum non-solenne, seu imper-38
fectum nonnunquam confundi cum imperfecto, & quidem non malè, si sit imperfectum quoad solennitatem: perperam verò, si sit imperfectum quoad voluntatem testatoris. Imperfectum ex parte voluntatis est, quando quis jam quidem cepit testamentum facere se re-
sol-

Ffff

Solvendo, vel annotando, quid ordinare velit, vel etiam testes jam vocavit, vel uni aut pluribus edicit, vel etiam in scriptis asserit, se hujus vel illius specialiter fore memorem in ultima voluntate &c. interim tamen non perfecit testamentum morte præventus, vel loquelâ aut usu rationis antè destitutus &c. Testamentum taliter imperfectum, etiam si spectet causas pias, nullum omnino esse in utroque foro fatetur communis cum Covarruv. in c. 11. h. t. n. 13. contra Panormit. in c. 1. de success. ab intest. n. 2. cum talis non habeat voluntatem testandi de præfenti, sed solum de futuro, & propositum testandi, vel legandi. Imperfectum ratione solennitatis, seu Non-solenne vocatur illud, quod nullas, vel saltem non omnes juris solennitates ad sui valorem requirit, sed sustinetur in earum defectu ex privilegio: quapropter & Privilegium appellatur. Talia sunt 1. Testamentum Pium, seu ad pias causas factum, h. e. in quo pro hærede instituitur vel locus pius, uti Ecclesia, Monasterium, Hospitale &c. vel pauperes, etiam consanguinei, modò hæreditas ipsis relinquatur principaliter in honorem DEI, vel animæ salutem, vel ex pio motu virtutis Misericordiæ &c. Idque sufficienter colligatur ex tenore Testamenti. Huc etiam referuntur ea, quæ pro munitione civitatis, reparatione viarum, vel in aliam utilitatem publicam relinquuntur, teste Menochio. 2. Testamentum inter liberos, seu in quo pater & mater liberos, vel unus ascendentium in linea recta nepotes, instituit hæredes. 3. Testamentum Militis, sive quod facit miles in actuali Expeditione, conflictu aut prælio, vel saltem in Castris; non verò si degat in hybernis, vel tanquam præfidiarius in urbe. pr. Inst. de Militari testam. 4. Testamentum Rusticorum, qui 7. testes habere nequeunt. 5. Testamentum Publicum, quod duplex est, nempe 1. coram Principe factum, aut Principi oblatum, h. e. si testamentum vel oretenus fiat coram aliquo Principe Romani Imperii, aut deputato illius: vel in scripturam redactum illi offeratur cum precibus, ut auctoritate Principis sustineatur. 2. Testamentum apud Acta factum, aut ad Acta datum, h. e. si quis testamentum vel oretenus faciat coram Judice aut deputatis ab eo, vel in scripturam redactum, & à se saltem subscriptum, offerat Judici aut deputato illius. Text. & DD. in l. 19. C. h. t. Hoc posterius coram Judice factum, vel eidem oblatum, etiam appellatur Judiciale. Necesse autem non est, ut Judex sit aliàs competens; quia testamenti factio est actus voluntariæ jurisdictionis & simplicis, non requirens causæ cognitionem, adeoque testator se subicere quoad hunc actum potest Judici aliàs non suo. Hinc sufficit, si testamentum offeratur Judici, vel Præfecto alterius loci, sive sit Ecclesiasticus, sive sit laicus: nec obstat, si sit inferior illo, qui offert, vel etiam huic subordinatus. Nec est necesse, ut Judex pro tribunali sedeat, aut in loco Judicii existat, imò sufficit, si Judex, vel ejus deputatus, ad ipsum ægrotum accedat. arg. l. 2. ff. de Offic. Procons. § l. 22. ff. de Testib.

Dico 1. Testamentum Pium, licet omni solennitate destitutum, valet in utroque foro quoad institutionem hæredis, modò sufficienter constet de voluntate testatoris. Communis & certa, hodie etiam apud omnes fere Legistas. Ratio est; quia Jus Canonicum, quod quoad causas pias, inter quas reputatur etiam testamentum pium, observandum est (non Jus Civile) in toto Orbe Christiano etiam à Laicis in foro Civili, per textum in c. 7. § 10. de constit. § c. relatum 11. h. t. nullibi irritat testamentum pium absque solennitate ulla conditum. Imò in c. relatum 11. cit. expresse reprobatur solennitas 5. vel 7. testium, alias de Jus Civile ad ultimas voluntates requisita. Itaque quavis in d. c. Pontifex requirit duos vel tres testes legitimos, eos tamen solum requirit ad probationem, si alio modo non constet legitime de voluntate testatoris, non ad valorem per modum solennitatis substantialis, patet quia allegat Legem Divinam, in ore duorum trium testium fiat omne verbum, partim quia Jus Canonicum ad ultimas voluntates nullatenus requirit solennitatem, ubi Jus Civile non requirit: sed in Testamento Pio nullam solennitatem requirit, imò nec requirere potest Jus Civile cum causæ piæ sint extra ejus sphaeram potestatis. Proin testamentum Pia regulantur præcisè secundum Jus Naturale, quod in testamento exigit usum rationis, actuale voluntatem, potestatem disponendi, secundum Jus Gentium, & Canonicum, quæ plus non requirunt, quam ut sufficienter probetur, & constet de voluntate testatoris. Cum verò Jus Canonicum exigit testes legitimos, casu quo per testes probari debet dicta voluntas, inde inferunt, quòd unus testis non sufficiat pro foro externo ad sufficienter probandum, nec testes de Jus Canonicum in aliis negotiis ad testificandum habiles, uti sunt servi, infames infamiam juris, criminosi non emendati, quibus obicitur crimen, excommunicati vitandi &c. licet habiles sint, qui solum à Jure Civili redduntur inhabiles ad testis officium in testamentis, uti fornicarii, impuberes &c. quia de causâ nec opus est testes fuisse rogatos, cum hæc solennitas sit juris Civilis. Confirmatur assertio in testimonio privilegiato nec Jus Civile requirit testes tanquam solennitatem substantialem ad valorem, uti dicemus de testamento inter liberos: ergo nec Jus Canonicum in testamento pio, cum hoc non sit minus privilegiatum, ac illud.

Dixi 1. in utroque foro: hinc pauper, qui se hæredem institutum, licet id nec scriptum nec testibus probare possit, tutâ conscientia accipit hæreditatem. 2. quoad institutionem hæredis: idem verò est quoad legata pia, etiam in testamento profano ex defectu solennitatis invalido, aut non adito ab hærede relicta, vel etiam in testamento pio, quod præcisè inchoatum adeoque imperfectum ex parte voluntatis fuit quoad institutionem hæredis, actu à testatore relicta; quia sicut quoad institutionem hæredis pii, ita quoad legata pia regulari ultima hominis voluntas debet non secundum Jus Civile, sed secundum Jus Naturale, Gentium,

& Canonicum. 3. modo sufficienter constat de voluntate testatoris, nempe vel per scripturam, vel subscriptionem certò factam manu ipsius testatoris, hæredem pium instituentis, aut legatum pium relinquentis: vel per duos testes de Jure Canonico habiles: vel si hæres ab intestato ipsemet audierit præsens voluntatem defuncti; tunc enim in foro interno adimplere tenetur hanc voluntatem, imò & in foro externo, si fateatur se eam audivisse, vel oblatum sibi juramentum, quo juret se non audivisse, recuset. per tradita n. 28. 33. si verò non audierit ipse hæres ab intestato, uni testi etiam omni exceptione majori, non tenetur credere, uti jam insinuavimus. arg. c. 23. de testib. Porro sic ut testamentum pium valet absque omni solennitate Juris Civilis, modò sufficienter constat de voluntate testatoris, ita etiam valet, si fiat nota ad alterius interrogationem, vel hæreditas alterius arbitrio relinquatur, vel instituitur hæres incertus, ut si dicat testator, pro hærede instituo DEUM, causas pias, vel illos pauperes, quos elegerit Titius amicus meus &c. quia Testamentum pium non regulatur juxta Jus Civile, sed Naturale, Gentium, & Canonicum.

Quæres, an legata profana testamento pio insolenni inserta valeant? v. g. si Titius pro hærede instituat Ecclesiam A. uxori verò suæ legat 1000. cuilibet autem ex servis & ancillis 20. florenos, Idque sine solennitatibus ad testamentum vel legata requisitis de Jure Civili. 1. si sufficienter constat de voluntate testatoris & agnoscatur testamentum Pium, valent quoque legata profana in eodem contenta. Covarruv. D. Verlohner de Modo succed. art. 4. §. 7. m. 6. & alii communius contra Jason. & alios. Ratio; quia accessorium sequitur principale. c. 42. de R. J. in 6. sed testamentum pium, in quo continentur legata profana, est principale, & legata sunt accessorium quid: ergo. Oppones 1. Si in testamento insolenni patris inter liberos miscetur persona extranea, irritum est quoad partem personæ extraneæ relictam. l. 21. C. b. t. §. 1. ergo etiam irritum est testamentum pium insolenne quoad partem extraneæ causæ non pie relictam, seu quoad legata profana; cum testamentum inter liberos sit æquè privilegiatum in Jure ac testamentum pium. 2. si ideo valeant legata profana in testamento pio insolenni comprehensa, quia accessorium etiam in testamentis sequitur principale, tunc vice versa non valebunt legata pia testamento profano insolenni inserta, quia sunt accessoriæ ad testamentum profanum tanquam principale: sed posterius est falsum: ergo & prius. 3. ad 1. Dist. Ant. irritum est quoad partem personæ extraneæ tanquam co-hæredi relictam. C. Ant. quoad partem, quæ alicui extraneo non tanquam hæredi, sed tanquam legatario relinquatur. N. Ant. & sub data distinctione Conf. sicut ergo in testamento insolenni inter liberos extraneo relinqui potest legatum & fideicommissum. Auth. quod sine subjuncta legi 21. cit. non verò hæreditas. l. 26. C. familie Hæcise, §. l. 21. cit. ita pariter se res

habet in testamento pio insolenni. Ad 2. N. Ma. & suppositum, quod accessorium sive in testamento live in aliis materiis sequatur principale semper: inter alias exceptiones à dicta regula refertur & hæc, quando accessorium est specialiter privilegiatum, & non ita principale: cum igitur legatum pium sit specialiter privilegiatum, non verò testamentum profanum, corrumpente isto ob defectum solennitatis subsistet illud. Sed ubi, & à quo Judice, Ecclesiastico vel seculari, petendum est legatum, si res ad Judicem deferenda sit? 1. esse in arbitrio legatarii; quia legatum, uti & testamentum, est causa mixti fori. per l. 50. ff. de petit. hæred. §. c. 6. h. t.

Dico 2. Testamentum inter liberos Nuncupativum valet in utroque foro absque omni solennitate, modò de voluntate parentis testatoris satis constat per duos testes, vel alio modo. 2. Scriptum verò requirit solennitates in Novell. 107. c. 1. præscriptas. 3. in utroque tamen, tam Nuncupativo quam Scripto, singulis liberis sua saltem portio, quam vocant Legitimam, relinqui debet titulo institutionis, non legati vel donationis, h. e. omnes & singuli liberi debent vocari honorabili nomine hæredis. Pars 1. sumitur ex l. 26. cit. altera ex Nov. cit. §. d. Authent. quod sine. Tertia ex Nov. 115. c. 3. ubi derogatum est Nov. 18. c. 1. & Auth. Novissima. C. de Inoff. testam. permittentibus quoquo modo liberis suam relinquere legitimam. Sed quænam solennitates præscribuntur in Nov. 107. cit. 2. 3. sequentes. 1. debet pater ipse (vel mater, avus &c.) scribere testamentum, vel saltem subscribere, ita ut liberi manum patris agnoscant. Jus Bavar. tit. 34. art. 8. exigit, ut, si non, vel ipse pater scripsit, vel subscripsit testamentum, sed alius, adsint & subscribant duo testes, vel ut liberi omnes subscribant. 2. exprimere tempus conditi testamenti. 3. & liberorum omnium nomina atque uncias, seu id, quod cuivis relinquere intendit; quæ partes utique possunt esse inæquales, salva tamen legitimâ pro singulis. 4. tam tempus, quam uncias non per signa numerorum seu cifras, sed per litteras & verba integra necesse est exprimere. Ceterum secundum Jus Bavar. lo. cit. & communiorum DD. testamentum inter liberos, si non valet ut testamentum, valet tamen ut codicillus, etsi clausulam codicillarem non habeat expressam, cum rectè præsumatur, patrem voluisse hanc clausulam subintellectam. Sed D. Verlohner de modo succedendi art. 4. §. 4. negat, de Jure Communi talem clausulam subintelligi. Interim si in tali testamento relinquatur aliquid personæ extraneæ tanquam hæredi, quoad hoc punctum non valet dispositio, licet valeat, si tantum aliquid legetur personæ extraneæ. l. 26. cit. l. 21. C. b. t. cum subjuncta Auth. quod sine.

Dico 3. Testamentum Militis, Ducis, & cõ-42 rum, qui castra sequuntur militum causâ cum simili vitæ periculo, uti Medici, Chirurgi, Mercatores &c. si fiat in actuali conflictu, nullas omnino requirit solennitates. pr. inst. de Militari testam. l. 1. ff. §. l. 15. C. de Testamento Militis: factum verò in castris, sed extra conflictum actualem, duos hodie requirit testes. Recept.

Ffff a

Imper.

Imper. de anno 1512. von Testamenten. n. 2. Conditum autem extra castra & actuale expeditionem, puta in hybernis, vel post impetratam missionem &c. nihil amplius privilegii habet, sed indiget solennitatibus Juris Communis. *pr. Inst. cit. arg. l. 16. C. eod. & d. R. J.* Neque testamentum in castris, vel in actuali praelio factum post obtentam missionem durat ultra annum. *pr. l. 38. ff. de Testam. Mil.*

43 Dico 4. Testamentum Rusticorum eatenus est privilegiatum, ut, si 7. testes commodè haberi nequeant, sufficiant 5. testes rogati &c. & ut non requiratur subscriptio testium vel sigillorum appositio, si scribere non sciant, & sigilla non habeant: si tamen aliqui scribendi forent periti, debent isti subscrivere, & ipsis licet pro aliis, praesentibus tamen, subscrivere. *l. fin. C. b. t. Recept. Imp. lo. cit.* Nomine Rusticorum juxta sat multos hic etiam veniunt alii rure & in pagis degentes propter paritatem rationis. Certè D. Balthasar. *pract. resolut. tit. 14. resol. 7. n. 9.* & Cancell. Schmid. *ad art. 9. tit. 34. num. 4.* Landrecht / extendunt hoc privilegium Rusticanis concessum etiam ad cives ruri habitantes. Imò Valg. & alii etiam ad Nobiles ibidem morantes. Dissentit tamen Knipfchild *de Nobilit. l. 1. c. 2. n. 172.*

44 Dico 5. Testamentum tempore pestis factum spectato rigore Juris requirit quidem 7. testes, in hoc tamen privilegium obtinet, quòd testes non necessario debeant esse specialiter ad hunc actum convocati, vel simul & semel esse praesentes. *l. 8. C. b. t.* Si tamen pestis saeviat valde atrociter, & 7. testes difficillimè haberi possint, sufficiunt 5. vel etiam 2. testes; quia *l. c.* non loquitur de peste vehementissima, ut DD. & consuetudo interpretantur: hinc teste Gaillo *l. 2. observ. us. n. 18.* in Camera Imperiali sustinentur testamenta tempore pestis facta coram duobus solum testibus.

45 Dico 6. Testamentum ad Acta, vel apud Acta (h. e. Judici, vel Principi oblatum, vel coram eo, ejusve deputato factum) valet absque omni solennitate, modò sufficienter constet, vel probetur, oblatum esse Judici, vel Principi, vel coram eo factum. *l. 19. C. b. t.* quia Acta Judicialia, & auctoritas Judicis, vel Principis, suppleunt numerum & solennitatem testium, ac omnem fraudis suspicionem remouent. Unde, cum hæc ratio testandi facillima sit, eò quòd aliquis Judex vel Magistratus, qui non necessarìo est proprius & alias competens, ferè ubique ad manum habeatur, & cum simul sit securissima, eò quòd nullas requirat solennitates, præ cæteris testandi modis suadenda est. Ut autem in praxi ritè fiat tale testamentum, adverte 1. quòd testator ipse personaliter per se (& non per alium, id enim aliqui cum Berlich. Carpzov. Lauterbach negant sufficere) offerat testamentum sigillò clausum Judici, humiliter rogando, quatenus id sua auctoritate sustinere velit. 2. quòd, si Judex absque communitate solus exerceat Jurisdictionem, & assessores, vel personam aliquam publicam, v. g. Notarium, vel Actuarium juratum, secum non habeat, offerendum sit coram duobus te-

stibus (non quidem acsi isti ad valorem testamenti ad Acta traditi, vel coram Judici testari sint necessarii, sed præcisè ut sufficienter probari possit, revera datum esse ad Acta, vel coram Judici factum esse. *per l. 19. cit. & d. de testib.*) vel in absentia duorum testium tendendum recepisse, seu attestatio de receptione testamenti: vel saltem curandum, ut Judex, vel Notarium, aliùmve deputatum in exteriore facie testamenti annotet annum, diem, & locum, quo testamentum à se receptum fuit, subscriptione & sigillo proprio adjectis. Si vero Judex constet ex aliqua communitate, ut Senatus, Regimen, Magistratus &c. eligatur ratur testamentum, testibus, vel aliis causis prædictis opus non est; cum membrum communitatis, Senatores, & Consiliarii judices, eminenter sint testes. 3. quòd, si testator fortè æger decumbens personaliter esse non possit Judicem, vel Consulem, aut alium primarium Consili vel Senatùs, eundem hominem prudentem requirere debeat, ut ipsemet ad domum ægroti venire dignetur, vel saltem alios suo nomine deputare velit, quorum testamentum ad Acta recipiant. His, qui venerint, testamentum extradat (si illud degit in scripturam) dicendo quòd in hac Acta continetur sua ultima voluntas, & rogat, ut ad Acta recipiant, sibi que aliquod recipiat vel attestationem authenticam de receptione extradant. Si verò unus tantum deputatus veniret ad ægrum, adhibere deberet duos testes, vel Actuarium, scilicet ad probandum quòd ipsi testamentum sit traditum, ad Acta reponendum. Si autem testator vellet occupativum testamentum facere domi suæ, deberet cum Judice praesens esse Actuarius, vel duo testes, qui simul audiant ultimam voluntatem: vel duo ex Magistratu deputati (vel saltem unus) unà cum Notario vel Actuario vel, si absit Actuarius, duo imò securius non deputati de membris communitatis jurisdictionem habentis, seu Senatùs. Vid. Restitut. *l. b. t. §. 9.* 4. quòd non sit necesse, ut testator testamentum Judici (vel Principi) semel oblatum non amplius repetat in vivis, sed perpetuò in ejus Archivo relinquat; quia non Archivi, sed Judicis, vel Principis auctoritas nititur. D. Verlohner *art. 4. §. 1. n. 5.*

§. IV.

De causa efficiente Testamenti.

Sciendum, duplicem esse causam efficientem testamenti, remotam, quæ nihil est aliud, quam Jus facultatem testandi introducens, & proximam, quæ est ipse testator, seu qui condidit testamentum. Quare videndum, quo Jure sit introducta testamenti factio, & quibus sit permessa.

Dico 1. Confessio Testamenti quoad substantiam est Juris Naturalis & Gentium, quoad modum verò & solennitates est creatura Juris Civilis. Communior cum Molin. & Covarruv. contra Hunnium, Haun. & alios; qui sol Juri Civili, & contra D. Verlohner *de mudo Succed. n. 1. §. 2.* aliòsque, qui eam quidem

nobilis Juri Gentium, non verò Naturali attribuit. Prob. 1. Supposita rerum divisione tam de Jure Naturali quam Gentium potest homo disponere de rebus suis per varios contractus inter vivos, ut omnes concedunt: ergo & per ultimam voluntatem: ergo & per testamentum; quia pro tempore, quo disponit, dominus est. Confirmatur: Testamentum sine solennitatibus Juris Civilis factum valet in foro interno, & parit obligationem naturalem, ut supra docuimus n. 30. ergo independenter à Jure Civili, & spectato solo Jure Naturali valet, & quoad substantiam suam Juri Naturali originem debet. 2. Jam antecederet ad Jus Civile exitus it testamenti factio: ergo originem non habet à Jure Civili, sed anteriori: ergo à Naturali, & Gentium, cum ex Historiis constet, tam sacris quam profanis, jam ante conditum Jus Civile condita esse testamenta à multis Gentibus, etiam tempore Patriarcharum, licet non tali modo & sub his solennitatibus, quas nunc præcibunt Leges Civiles. Antec. eruitur ex l. 130. ff. de V. S. ibi: *legi duodecim tabularum testamentarie hereditatis confirmantur*: sed lex 12. tabularum fuit omnium prima pars Juris Civilis: & confirmatio nihil novi inducit, sed jam præexistens ratificat. arg. l. 6. ff. de Jurisd. §. c. 4. de confirm. vel. Accedunt historiae, attestantes de praxi Gentibus usitata.

Oppones 1. Nemo de rebus spectato Jure Naturali disponere potest pro tempore, pro quo non amplius earum est dominus: sed qui condit testamentum, disponit de rebus suis pro tempore, pro quo non amplius earum est dominus, cum per mortem amittat: ut omnium corporaliū dominium: ergo. 2. dispositio, quæ fit tempore habili in tempus inhabile, invalida est. l. 39. ff. de Manumissis testamento: sed: ergo. 3. ad 1. Retorq. argum. in donatione inter vivos, cujus executio differtur in tempus post mortem. v. g. si Titius tibi donec 100. sed primum solvendo post suam (Titii) mortem: in hoc casu debentur tibi etiam Jure Naturali 100. florenti eveniente morte donantis, quamvis tunc donans non amplius fueris eorum dominus, sed solum quando fecit donationem. Itaque N. Ma. Ad 2. In d. l. inutilis dicitur manumissio directa tervi in tale tempus disposita, quo de Jure dari nequit, nempe quo servus jam factus est alienus. Igitur Ma. vera quidem est, quando executio dispositionis confertur in tempus, quo fieri non potest, non verò quando executio confertur in tempus, quo fieri potest, licet dispositio tunc fieri nequeat amplius. De natura testamenti est, ut executio fiat primum post mortem testatoris, quo tempore utique cessat ipsa dispositio actualis. Igitur dispositio testamentaria fit tempore habili & in tempus habile. Itaque N. Min. Dein hoc argumentum probaret, quod neque de Jure Civili teneret dispositio ultimarum voluntatum.

Dico 2. Testari seu testamentum facere possunt omnes qui Jure non prohibentur. Communis & certa ex l. 43. ff. de vulg. & pupill. sub. ubi dicitur iniquum esse, auferre testamenti fa-

ctionem homini sane mentis, scilicet absque iusta causa. Rationem reddit l. 1. C. de SS. Eccl. nihil enim est, quod magis hominibus debeat, quam ut suprema voluntatis, postquam jam aliud velle non possunt, liber sit stylus, & licitum, quod iterum non redit, arbitrium. Prohibentur autem aliqui de Jure Civili. 1. i. inst. quib. non est permittum. 1. i. ff. §. C. qui testam. fac. poss. vel propter defectum integri status, quales sunt 1. servi propriè dicti. 2. damnati ad mortem, vel perpetuos carceres, quibus accessentur deportati, & banniti ex toto Imperio Romano, seu proscripti ab Imperatore, vel Camera Imperiali: sed hi omnes, teste Claro & Valquo, vi consuetudinis sunt ferè ubique ad testandum habiles. 3. Filios familias quoad bona profecticia, & adventicia, etiam irregularia, de quibus neque cum patris consensu testari permittitur, quia juxta l. 12. tabularum testamenti factio ad patrem familias pertinet, qualis non esse censetur filius familias quoad dicta bona, licet habeatur pro tali quoad bona castrensia, vel quasi-castrensia: quare de his liberè testatur. Vel ob defectum an mi, uti sunt mente capti, furiosi, & his æquiparati prodigi declarati, ebrii, infantes ac impuberes; & hi, quatenus carent sufficienti usu rationis, etiam Jure Naturali sunt inhabiles. De impuberibus nota, eos, licet jam haberent sufficientem rationis usum, aut licet accederet consensus tutoris, quod tamen validum testamentum non conderent. l. 1. §. 1. ff. de tutel. & ration. distrab. quia secundum Jura, præsertim l. 5. §. 19. ff. §. l. 4. C. qui testam. facer. poss. requiritur ætas pubertatis absolute, nec illa permittunt, ut testamentum ab alieno arbitrio, consequenter & tutoris, dependeat. Minorem tamen non prohibentur testari, etiam sine consensu Curatoris. Vel ob defectum corporis, nempe muti & surdi simul, h. e. qui nihil omnino loqui, & nihil auditu percipere possunt; nec sufficit, si blæsa tantum sint lingua, aut surdastri, vel muti tantum, aut surdi tantum. Cæcus quidem validè testatur, sed opus habet ampliori solennitate, si velit testari in scripto, scilicet adhibere debet præter 7. testes Notarium, vel ejus loco octavum testem, & fortè etiam exprimere officium ac dignitatem hæredis. l. 8. C. eod. Vel ob defectum morum & fame, uti sunt rei criminis læsæ Majestatis, & ut cum Stravio docet D. Verlohner n. 3. criminis repetundarum, contrahentes incestuosas nuptias quoad institutionem certorum hæredum, nempe qui ultra tertium gradum in linea recta, & ultra secundum in linea collateralis existunt, condemnati ob famosum libellum, seu pasquillum, ut vocant (licet testari valeant alii infames infamiæ Juris, vel facti, quia nullibi id ipsis negatur in Jure) hæretici, ubi non tolerantur. l. 5. C. ad l. Jul. Majest. l. 6. C. de incest. §. inutil. nuptiis cum Nov. 12. c. 1. §. Nov. 114. c. ult. l. 18. ff. qui testam. fac. poss. l. 4. §. 5. C. de hæreticis. Denique omnes, qui de Jure sunt intestabiles, h. e. quibus ab ipsa lege fides testimonii ferendi adempta est. l. 26. ff. qui testam. fac. poss. cum enim hi aliis esse testes nequeant, æquum est, ut nec ipsis aliis. De Jure

de rebus omnibus prospectu Ecclesie
quæritur tam ad causas profanas quam ad pias
concessit nuper anno 1691. Innocentius XII.
Iohanni Edmundo, Episcopo Hildesienfi;
quod refert Stryck. in appendice ad tract. de
Constit. Testament. in fine. Ergo vi consue-
tudinis eadem facultas obtinibilis est ab al-
liis Clericis; quod enim facere potest ratio-
nabile privilegium, & consuetudinem po-
terit facere rationabilem. 3. Constitutio-
nes Synodales Diocesis Constantiensis con-
suetudinem hanc clare supponunt, quam-
vis hortentur Clericos, & merito, ut testentur
ad causas pias saltem quoad partem; sic enim
habent: licet antiquissima consuetudine liberè te-
stamentum derogatum velint; quia tamen pium, ra-
tionabile valde consentaneum est, ut Clerici ex huius-
modi bonis honestè tantum vivant, & quod superest,
in pios usus convertant, seriò monent omnes Cleri-
cos circa huiusmodi bona, sive hæredes ex testa-
mento, sive ab intestato relinquunt, etiam Ecclesia-
rum, quibus adscripti sunt, pauperum, aliarumque
causarum piam rationem habeant, ne, dum fortè
sunt conjugales ex bonis Ecclesiasticis tempora-
re locupletare contendunt, ipsi eterne salutis dis-
pendium atque salutem patiantur. 4. Videmus
etiam in diocesis vigere huiusmodi con-
suetudinem, qua Clerici de omnibus suis bonis,
etiam prospectu Ecclesie quæ sitis, & superfluis
relinquunt ad causas tam profanas quam pias,
Prius non reclamantibus, imò nec ipso Sum-
mo Pontifice, qui utique tenerentur reclama-
re, si hæc consuetudo esset illegitima, vel con-
tra Jus Naturale aut Divinum: sed ab actu ad
potentiam est bona argumentatio. 5. Hanc
consuetudinem vel inde etiam rationabilem
esse dicamus, quod per facultatem liberè te-
stamentum admittitur vel refrenetur Clericorum
luxus, pompa, prodigalitas, item quod allician-
tur inde viri nobiles & aliis dotibus insignes ad
amplectendum statum Ecclesiasticum, si sciant,
se posse suis, quos amant, aliquid relinquere
post mortem.

Quæ opponuntur, vel fundantur in eo, quod
Clerici non sint domini reddituum Beneficia-
rium superfluum, vel quod eos Jure Divino
vel Naturali teneantur erogare in pias causas,
vel in erronea persuasione, quod talis consue-
tudo nequeat esse rationabilis. Quæ in nostris
principiis non stringunt, vel promptam habent
solutionem, quam etiam habent demonstratio-
nes P. Schmier, ut adeò illas adducere superva-
cuum censcam.

§. V.

De institutione hæredis & Exhæreda-
tione, de Additione, Repudiatione, & Petitione Hæ-
reditatis. Ubi etiam de Legitima, Falcidia,
& Trebellianica.

Sciendum 1. Hæredem dici, qui vel ex disposi-
tione Legis ab intestato, vel ex voluntate
Testatoris vi testamenti, succedit in universum
ius defuncti, seu in omnia jura, activa & passi-
va, commoda & onera illius. l. 37. ff. de acquir.
vel amitt. hæred. l. 59. ff. de R. J. Nec obstat,

quod aliquis possit institui hæres in re certa, ut
dicemus; quia talis vel simul succedit in uni-
versum jus, & salvatur definitio, vel, si non suc-
cedit, strictè hæres non est. Hæres alius est 1.
Institutus seu ex testamento, & alius ab intestato.
2. Alius est Necessarius, qui à Testatore excludi
testamento nequit sine iusta exhæredandi cau-
sa, sed institui debet saltem quoad Legitimam,
vel nominatim exhæredari, quales sunt liberi
(& his deficientibus nepotes, & alii descenden-
tes in linea recta, atque his deficientibus as-
cendentes in eadem linea &c.) §. 5. Inst. de ex-
hæred. lib. qui tamen de Jure Prætorio & recen-
tiori non amplius sunt necessarii in hoc sensu,
quod hæreditatem, si nolint esse hæredes, repu-
diare nequeant. §. 2. Inst. citando. l. 57. ff. de ac-
quir. hæred. Alius est Extraneus, seu Voluntarius,
qui non necessariò instituendus est, nec neces-
sariò hæreditatem adit, sed excludi potest, sic-
ut & ipse hæreditatem repudiare. 3. Ex Ne-
cessariis alii vocantur hæredes Sui, qui nempe
tempore mortis testatoris in ejus patria pote-
state sunt, ut liberi necdum emancipati respec-
tu patris. §. 2. Inst. de hæred. qualitat. & differen-
tia. item nepotes in patria potestate avi exi-
stentes, modò primum obtineant gradum tem-
pore mortis avi, vel saltem delatæ hæreditatis,
quod fit, si pater ipsorum jam est præmortuus.
§. 2. 7. §. 8. Inst. de hæred. quæ ab intest. desert.
Hodie autem, cum filii vi consuetudinis per nu-
ptias iustas patria potestate excedant, pariter
nepotes excident jure sui-tatis. Concordat Nov.
118. c. 1. vi cuius filii emancipati nepotibus præ-
feruntur, atque sic eorum jus sui-tatis impedi-
unt. Vocantur hæredes sui, quia quasi non suc-
cedunt, sed retinent; cum pater, & filius in pa-
tria potestate constitutus, fingantur esse una
eademque persona, identitate juridica. l. ult. C.
de impuberum & aliis subst. Principalis effectus
sui-tatis est, quod hæres suus, qui abstinuit ab
additione hæreditatis, si minor sit, per integrum
septennium à tempore, quo evasit major, repe-
tere eandem possit, si major, per triennium,
modò res necdum sint distractæ. l. fin. C. de rep-
ud. vel abst. hæred. Si autem hæres non sit
suus, vocatur Extraneus, qualiscunque fuerit,
ut adeò hæres extraneus de Jure & strictè lo-
quendo opponatur hæredi suo, quamvis etiam
minus strictè opponatur Necessario non-suo,
& idem sit ac voluntarius.

Sc. 2. Hæreditatem duplici modo sumi. 1. for-
maliter pro jure hæreditario, & in l. 62. ff. de R. J.
dicitur esse successio in universum jus, quod
defunctus habuit, h. e. jus succedendi in omnia
jura defuncti. 2. objective pro rebus hæredita-
riis, seu pro universitate, res omnes & jura à
defuncto relicta complectente. l. 20. ff. de pe-
tit. hæred. l. 59. 62. 196. ff. de R. J. possessio ta-
men rerum, quam habuit defunctus, & quæ
facti sunt, non ipso Jure transmittitur ad hæ-
redem: nec ex delicto defuncti in ordine ad
poenam tenetur hæres: licet delictum defun-
cti noceat ipsi in ordine ad præscribendū tem-
pore ordinario, & actio rei, non poenæ, perse-
cutoria, etsi ex delicto defuncti descendat,
contra eum institui possit. Hæreditas priori

mo-

modo accepta est ius incorporale, & dividi nequit, sumpta verò posteriori modo quoad res in hereditate contentas dividi potest. Si vendas hereditatem sumptam pro iure illo, universitatem omnium bonorum & iurium, quæ prius erant defuncti, complexo, & res illius singularis evincatur, non teneris emptori de evictione. *l. 1. C. de Evict.* quia non censeris res singulas vendidisse, sed ius incorporale, quod tibi certò competeat. Et quando adis hereditatem, tota quidem cum omni iure statim fit tua, non tamen mox res singulæ. per *l. 208. ff. de V. S.* & hinc istas vindicare nequis, sed, si alius detineat, per petitionem hereditatis consequi debes.

56 Sc. 3. Hereditatem, postquam delata est, & certò constat, quis sit hæres vel ex testamento vel ab intestato, acquiri per aditionem, & immixtionem: amitti autem repudiatione, & abstentione. *Aditio* hereditatis est actus legitimus hæredis extranei (id est, non sui) verbis vel factis declaratus, quo quis hereditatem sibi delatam sibi vendicat, seu hereditatem admittit; si suam voluntatem admittendi declarat verbis, vocatur etiam *agnitio* aut *aditio* in specie, si factis, vel aliis signis declarat, v. g. res hereditatis distrahendo, æs alienum solvendo, debita exigendo &c. propriè & strictè dicitur *pro herede gestio*: si hæres sit *suus*, non tam est *aditio* quàm *immixtio*, & sic etiam vocatur; quia talis hæres non tam acquirit, quàm acquisitam hereditatem retinet, etque se immiscet per talem animi sui declarationem. Effectus *adite* hereditatis est acquisitio iuris & domini omnium rerum, quæ in hereditate continentur, licet non hoc ipso statim possessionis. 2. quòd adiens hereditatem transmittat illam ad hæredes proprios: hereditas autem non *adita*, licet delata sit, regulariter ad hæredes non transmittitur. *l. un. C. de Caducis tollend.* quod enim quis ipse nunquam est consecutus, ad alios transmittere nequit. Excipitur tamen casus, quo hereditas adiri non potuit: & quo hæres intra annum deliberandi decedit. Vide D. Verlohner de Modis acquir. per Universitatem. a. 1. q. 8. an. 4. ubi & alios casus exceptos refert. 3. obligatio solvendi omnia debita defuncti, ejusque obligationibus satisfaciendi, etiam ultra vires hereditatis (si hæres adiit absque Inventario) item solvendi legata, fideicommissa, & totam voluntatem defuncti adimplendi. *Abstentio* e contra & *Repudiatio* hereditatis est declaratio voluntatis verbis vel actu facta, de hereditate sibi delata non retinenda vel non admittenda: si hæres *suus* declaret, quòd nolit se immiscere hereditati, strictè *abstentio*, si *extraneus*, quòd nolit eam admittere, propriè *repudiatio* est. Sicut autem *aditio* hereditatis & *immixtio* debet fieri purè & sine conditione, cum actus legitimi non recipiant conditionem. *l. 77. ff. d. R. J.* ita vicissim *abstentio* & *repudiatio* respuunt conditionem. *Repudiatio* vicina est *Renuntiatio* hereditatis, quando quis nempe vel hereditatem jam aditam rursus dimittit (casu quo id fieri potest) vel iure aut potius spe ad futuram, & necdum delatam, ce-

dit. *Deferri* hereditas dicitur, quamprimum aliquis statim eam adire vel repudiare possit, prout voluerit. *l. 151. ff. de R. J.*

Sc. 4. Cum hæres adeundo hereditatem contrahat tantam obligationem, nempe debita defuncti omnia, & legata, etiam hereditatem excedentia, solvendi, eidem à iure concessa esse facultatem & tempus deliberandi, an hereditatem adire velit, nec ne; intra quod impetere potest, quanta sit hereditas, quanta debita exsolvenda. *t. t. ff. C. de iure delib.* Proinde quidem hæres adire hereditatem intra 30. dies, si creditores defuncti vel legatarii non urgeant; si tamen instant, flagitare oportet tunc deliberandi, vel statim adire. Hoc tunc, licet non flagitetur, de iure Recensetur conceditur, & quidem integer annus. *l. 1. ff. eod.* Quia verò neque per hoc remedium liberandi hæredibus semper satis fuit constitutum, eò quòd æs alienum, prius latens, postemergerit, concessum illis est in *l. ult. j. 2. C. eod.* ius conficiendi *Inventarium*, non verò necessitas conficiendi imposita. *l. cit. j. 14. l. ibi.* varia auctoritate publica etiam in visis hereditibus, ubi exigit necessitas, conficiuntur *Inventaria*, si nempe hæredes sint vel minores, vel aliqui absentes, vel rustici, & sic periculum futuræ litis imminet, vel periculum sit, creditores defraudentur propter inopiam heredis. *Statuta Bavar. tit. 43. a. 1. & ibi Cancell. Schmid, qui docet, extra hos 4. casus neminem hæredem invitum cogi posse ad *Inventarium* admittendum, ac propterea iustè reprehendi & gravis peccati reos agi illos Judices, quibus beios indiscriminatim cogunt ad conficiendum *Inventarii*, ut sic hæredes expensis Judicialibus onerent, & ipsi suos loculos fiant.* *Etiam *Inventarium* nihil aliud, quàm legitimè specificata annotatio omnium bonorum, iurium debitorum &c. in hereditate reperorum: ut verò sit legitima, debet inchoari primo mensis à tempore, quo heredi innotuit, hereditatem sibi esse delatam, atque absolvi intra tres menses à dicto tempore; confici debet in præsentia illorum, quorum interest, uti creditorum & legatariorum &c. atque subscribi ab hærede quantitatè rerum exprimente, vel à Notario specialiter rogato, si hæres subscribere nequeat; demum desuper erigendum est à Notario *Instrumentum*. Sed hæc requisita iuris non ubique observantur omnia, & hinc attendenda locorum consuetudo. Privilegia & effectus *Inventarii* sunt. 1. quòd hereditatem aditam non teneatur creditoribus & legatariis ultra vires hereditarias solvere. 2. nec attendere, quis creditorum habeat privilegium prælationis; adeoque solvere potest primò venientibus, modò id faciat bona fide. 3. quòd hæres conservet suas actiones, quas ipse habuit adversus defunctum, ita ut retenta ordinis ratione cum cæteris creditoribus parem sortitur fortunam; quæ actiones alias per aditam hereditatem tollerentur per confusionem. 4. quòd retinere, vel deducere possit *Falcidium*, seu quartam partem de hereditate, si ea per legata exhausta sit: quod tamen ad *Trebellianicum**

licam extendi non videtur. Gail. l. 2. observ. 138.
 Sc. 5. *Hereditas*, qui adiit hereditatem, com-
 petere duo remedia ad eam consequendam à
 tertio, qui eam detinet, nempe petitionem heredi-
 tatis, & interdictum quorum bonorum utile, si ve-
 terius illam possideat pro herede, h. e. putans
 & asserens se heredem esse, si ve pro possessore,
 h. e. si possidens non aliam suæ possessionis cau-
 sam reddere potest, quam quia possidet. Pari-
 ter duo remedia competunt Possessori bonorum,
 seu illi heredi, cui hereditas debetur Jure Præ-
 torio, non Civili, videlicet possessoria bonorum
 petitio, & interdictum quorum bonorum directum, t.
 ff. de hered. petit. de poss. bonorum, & de in-
 terdicto quor. bonor. Petitio hereditatis, & pos-
 sessoria bonorum petitio, habent locum in Ju-
 dicio Pettitorio, interdictum quorum bonorum
 vero, tam utile quam directum, in Possessorio;
 quando enim Prætor dat bonorum Possessionem,
 quæ nihil est aliud, quam jus persequendi & re-
 tendendi patrimonii, seu rerum, quæ fuerunt mo-
 rentis, non tribuit actualem rerum & corpo-
 ram possessionem aut deventionem. l. 3. ff. de
 bonor. poss. Cæterum licet Prætor directè
 contra Jus Civile nihil possit, aut hereditatem
 dare illis, quos leges repellunt, tamen indirectè
 fiscalis leges Civiles mitigavit, emendavit,
 supplevit, ita & testamentarias mitigavit &c.
 in pluribus casibus, quos refert D. Verlohner
 in l. 4. ff. 5, ut adeo hodie etiam habeat ad-
 hoc locum bonorum possessio, seu ut alicui de Ju-
 re Pettitorio debeat hereditas. v. g. Prætor
 ad succedendum admittit indistinctè tam cog-
 natos, quam agnatos. l. 1. ff. unde cognati: cum
 tamen Jus Civile solos agnatos admittat. Sed
 hæc ad Legistas pertinent.

Sc. 6. *Legitimam* vocari illam portionem hæ-
 reditariam, quæ heredibus necessariis necessa-
 rio debet relinqui in Testamento. Hodierno
 Jure, si liberi non sint plures quam quatuor,
 Legitima liberis debita est triens, seu tertia pars
 hereditatis totius, nimirum quatuor uncia: si
 vero liberi sint plures, quam quatuor, est semis,
 vel semissis, seu media pars hereditatis, nimi-
 rum sex uncia: illius: quæ pars, triens, vel semis,
 equaliter est dividenda inter liberos. Auth.
 Novissima C. de Inoffic. testam. ff. Nov. 18. c. 1. Ut
 hocritè intelligas, scire te oportet, massam to-
 tius hereditatis dividi in duodecim uncias, seu
 partes, à Jure: duæ uncia: vocantur sextans;
 quasi pars sexta: tres uncia: quadrans, & est
 quarta pars: quatuor uncia: triens, quasi tertia
 pars: quinque uncia: quincunx: sex uncia: semis,
 vel semissis, id est, media pars: septem uncia:
 septunx: octo uncia: bes, h. e. bis triens: novem
 uncia: dodrans: decem uncia: dextans: undecim
 uncia: demunx: demum tota hereditas As. Por-
 tio Legitima debetur ex solis & omnibus, imò
 singulis, bonis à Testatore relictis, deducto
 prius ære alieno, & expensâ funeris. l. 8. ff. 9. ff.
 de Inoffic. test. l. 39. ff. de V. S. Quæ autem
 hæredes necessarii jam acceperunt à testatore
 in vivis per modum dotis, donationis propter
 nuptias &c. conferri & computari debent in
 Legitimam, nisi testator expressè contrarium
 voluerit. Text. & DD. in l. 1. ff. ff. C. de Collat.
 Lib. III. R. P. Picbler.

Nov. cit. c. 6. ubi anti qua Jura aliquantulò cor-
 riguntur. Conferri tamen non debent sum-
 ptus, quos parens fecit in educandis liberis, stu-
 ditorum, opificii vel artis addiscendæ causâ.
 Quid statuatur Jus Bavaricum de Collatione bo-
 norum, reperire est tit. 36. an. 14.

Sc. 7. *Falcidia* esse quartam partem bono-
 rum testatoris, tempore mortis reperiendorum in
 ejus patrimonio, quæ deductis expensis funera-
 libus ac ære alieno residua debetur instituto
 (vel etiam venienti ab intestato) nimis legatis
 gravato. §. 2. ff. 3. Inst. de Lege Falcidia. Appella-
 tionè habet à Tribuno plebis Falcidio, qui hanc
 legem seu plebis scitum posuit, ut, si forte pro-
 pter copiam legatorum heredi non maneret
 quarta pars bonorum defuncti, iste de omni-
 bus legatis juxta proportionem illorū aliquid
 defalcare possit, usque dum obtineat quartam
 hereditatis partem. Subiacent huic detractio-
 ni & Falcidiæ etiam donationes mortis causâ,
 si res sic donatæ reperiantur in bonis defuncti
 tempore mortis. l. 18. C. ad L. falcid. In pote-
 state tamen testatoris est prohibere detractio-
 nem falcidiæ de legatis &c. & ubi expressè pro-
 hibuit, locum non habet. Auth. sed cum testa-
 tor. Cod. eod. Nov. 1. c. 2. pr. Sed Jus Bavaricum
 hanc potestatem negat testatori. l. 38. art. 2.

Sc. 8. *Trebellianicam* esse pariter quartam
 partem omnium bonorum testatoris, non tem-
 pore mortis reperiendorum, sed tempore restitu-
 tionis faciendæ, quæ deductis funeralibus &
 ære alieno residua debetur heredi instituto, qui
 nimium gravatus est fideicommissio universalis,
 ac tam excessivo, ut ipsi non maneret quarta
 pars. §. 7. Inst. de fideicommiss. heredit. Sicut igitur
 Falcidia de excessivis legatis, ita Trebellia-
 nica de excessivo fideicommissio universalis de-
 trahitur, usque dum heredi salva sit quarta
 pars totius hereditatis. Imò probabilius eti-
 am de fideicommissis particularibus Trebellia-
 nica (non Falcidia) saltem spectato Jure Com-
 muni §. 7. cit. locum habet.

Dico jam 1. In omni testamento debet insti-
 tuti hæres, vel unus vel plures. 2. licet institui
 possit sub quacunque verborum forma. 3. condi-
 tionatè, vel purè. 4. etiam in re certa. 5. non
 tamen in aliena. Pars 1. est certa ex l. 3. ff. de
 his, que in testam. delent. v. non potest. & §. 4. Inst.
 de hered. instit. Pars 2. ex l. 15. C. h. t. Pars 3.
 ex §. 9. Inst. & l. 6. seqq. ff. de heredib. instit. hæ-
 res tamen suus sub conditione casuali institui
 nequit, per l. 10. ff. fin. ff. de condit. Instit. ut te-
 net communior. Interim si testator institueret
 sub conditione impossibili, si v. g. per aërem vo-
 laverit Titius; digito cælum tetigerit &c. vel sub
 conditione turpi, & bonis moribus repugnante,
 v. g. si fratrem occiderit; si stuprum commise-
 rit &c. habentur pro non adjectis, adeoque in-
 stitutio censetur esse pura, & non conditiona-
 ta, nec suspensa usque ad eventum conditio-
 nis. §. 10. Inst. de hered. instit. l. 1. & l. 14. ff. de con-
 dit. Institut. Excipe, nisi pater institueret filium
 sub conditione turpi; quia tale testamentum
 foret omnino nullum. l. 15. ff. eod. Rursus exci-
 pe, si quis institueret heredem sub conditione,
 cujus eventus dependeret à tertio, v. g. heredem

G g g g

47

instituo Semproniam, si Titius voluerit. l. 68. ff. de hered. inst. Sicut enim supremum elogium, seu ultima voluntas, conferri in alienum arbitrium non potest, ita neque conditio in arbitrium tertii. Pars 4. ex Nov. 115. c. 5. In re certa autem institui dicitur, cui tanquam hæredi assignatur à testatore res certa in individuo, vel certa pecuniæ quantitas: consequenter aliud est, quam institui in certa parte hereditatis, v. g. in triente, semisse, dodrante, sextante &c. quo casu res in individuo non designantur. Sed in re certa diversimodè potest fieri institutio: si plures hæredes merè extranei instituuntur, unus autem (vel plures) in re certa, alius verò, vel alii simpliciter vel universaliter (vel in certa parte hereditatis) v. g. hoc modo: *Titium Sempronium & Cajam pro heredibus instituo, ac volo, ut Titio pro portione hereditaria detur mea domus; tunc Titius, qui in re certa est institutus, habetur pro legatario, & capit tantum illam rem certam, nempe domum, reliqui verò, nempe Sempronius & Cajo, in residua hereditate succedunt æqualiter. l. 13. C. de hered. inst.* Si autem plures hæredes instituti sunt in re certa æqualis vel inæqualis valoris, nullus verò alius simpliciter vel universaliter, v. g. hoc modo: *Titium & Cajam hæredes instituo, voloque, ut Titio detur domus, Cajo supellex argentea; tunc quilibet capit illam rem certam tanquam prælegatum, in residua autem hereditate æqualiter succedunt. arg. l. 9. §. 13. & l. 35. pr. ff. eod.* Quod si verò unus solus instituatur hæres, & quidem in re certa tantum & determinata, v. g. sic: *Titium pro herede instituo, eique proportionem hereditaria assigno meam domum, vel 1000. florenos, tunc Titius non solum capiet hanc rem certam, sed tanquam hæres ex asse totam consequetur hereditatem, per jus accrescendi, ut vocant. Idem esset, si in certa parte seu quota hereditatis, v. g. triente fuisset institutus. per §. 7. Inst. & l. 1. §. 4. ff. eod.* Ratio, quia nemo paganus potest partim testatus, partim non testatus decedere. l. 7. ff. de R. J. Ab hac tamen regula excipitur casus, quo hæres institutus non est capax totius hereditatis, uti filius merè Naturalis, qui, existente legitima sobole, non in solidum, sed in unica tantum uncia potest esse hæres patris: item quando testamentum per querelam inofficiosi rescinditur, & filius suam partem tanquam ab intestato consequitur. Pars 5. ex *Auth. Ingressi C. de SS. Eccl.* Unde nec debet extra familiam alienari prohibitis hæres extraneus institui potest, aut de rebus fideicommissis oneratis &c. nempe propter defectum liberi dominii.

63 Oppones. Si hæres institui possit sub conditione possibili, tunc aliquis sic testari poterit: *Cajam instituo heredem, si non nubat: sed talis conditio invalidè adjicitur, & pro non adjecta habetur, ita ut Cajo succedat, licet nubat. l. 62. seqq. ff. de condit. & demonstr. ergo, & dicta conditio specialiter est excepta in jure, si sit sermo de Virgine, vel tali persona, quæ nunquam fuit in Matrimonio, idque in favorem Matrimonii, & bonum Reipublicæ. Unde si vidua, vel viduus, institueretur sub conditione, si non am-*

plius nubat, valeret conditio, & ea non impleta non acquireretur hereditas. Urgebitur: Ergo etiam habebitur pro conditione non adjecta, si testator dicat sic: *Cajo si hæres (vel Titius) si illa ingrediatur Religionem (vel Titius incipiat SS. Ordines)* quia ingredi Religionem in effectu idem est ac non nubere: sed hoc est falsum. per c. 2. de condit. appof. ergo & privatur in favorem Religionis &c. hanc conditionem si Religionem ingrediatur, pro nulla autem habent & inefficaci illam, si non nubat: neque ista in odiosis comprehenditur illa. Ceterum licet leges citatæ solum loquantur de Legata ita conditionatè relicta, DD. tamen communiter extendunt etiam ad hereditatem, & bene. arg. Nov. 123. c. 37.

Dico 2. Hæredes esse & institui possunt plures, tam personæ singulares, quam communitates, nisi ipsis obstat specialis prohibitio. Communis ex pr. Inst. & l. 31. ff. de hered. inst. Alii autem prohibentur ut incapaces, ab illis vel tantum respectivè, alii autem etiam ut indigni: si priores instituuntur, succedunt illis quibus debetur hereditas ab intestato: si ultimi succedit Fiscus, cum obligatione tamen vendi debita, legata, & fideicommissa justiores hereditatis. l. 11. & l. 14. ff. de jure Fisci. Absolutè incapaces excluduntur 1. hæretici tolerati, eorumque fautores. 2. apostati in ta fide Christiana. 3. deportati, quibus bini æquiparantur banniti banno Imperii. 4. damnati ad metalla, quibus æquiparantur damnati ad triremes. 5. damnati ad ultimum supplicium. 6. liberi perduellium & reorum criminis læsæ majestatis. 7. persecutores alicujus Cardinalis. l. 4. & l. 5. ff. de heret. & apostat. l. 1. C. de hered. inst. l. 3. ff. de iure que pro non scriptis hab. l. 29. ff. de penis. l. 4. C. ad L. Jul. Majest. c. 5. de penis in 6. Ex Communitatibus civitates hostium, communitates Judæorum, & quodvis collegium illicitum. l. 1. C. de Judæis. l. 8. C. de hered. inst. Item Ordines Religiosi, bonorum temporalium etiam in communi non capaces, uti Franciscanorum strictæ Observantiæ, & Capucinatorum. Reliquorum Religiosorum Monasteria & Collegia institui pro heredibus possunt, imò etiam Religiosi in particulari, sed tantum intuitu Ordinis, vel certi Monasterii aut domus Religiosæ, cui, & non Religioso instituto, acquiritur hereditas. Ut incapaces respectivè excluduntur liberi naturales respectu patris ultra unciam, & exstet legitima soboles. l. 2. C. de Natural. lib. Et spurii ex damnato coitu nati respectu utriusque parentis, non verò respectu aliorum. *Auth. licet C. eod. Auth. Ex complexu C. de inoff. Nupt.* Denique ut indigni repelluntur, qui defunctum vi aut fraude prohibuerunt condere, vel mutare testamentum: qui testatoris intestatorem non accusat, & punitionem non expectat: qui occiso testatori non succurrit, cum facile potuisset: maxime qui testatorem occidit ipse. Vid. de his P. Schmalzgrueber b. t. n. 91. 92.

Dico 3. Hæredes institui debent, quoti-

præ n. 74. vocavimus Necessarios, non quidem in tota substantia hereditatis, sed saltem in Legitima, eaque non onerata, ac honorabili titulo heredum vocari debent, vel nominatim exheredari. Communis & satis certa. Quod vel heredes institui debeant, vel exheredari, sumitur ex pr. §. 5. *Inst. de exhered. lib. Auth. non licet C. de liberis præter. §. Nov. 115. cap. 3.* Et quidem, si hæres suus præteratur omnino, testamentum erit nullum ipso jure, sive sit masculina. pr. §. 5. *Inst. cit. l. 1. ff. de injust. rupt. irrit. fact. l. 4. C. de liber. præterit.* Si verò non sit suus, seu in patria testatoris potestate non existens, rescindibile est per querelam inofficiosa, de qua in §. seq. n. 84. Quod verò non in tota substantia, sed in legitima sint necessariò instituendi, patet ex eadem *Nov. 115. c. 3. §. 4. Auth. Novissima C. de inoffic. test.* Quod relinquentis sit titulus hereditariò & institutionis, non legat aut donationis mortis causâ, & illi sub honorabili heredum nomine vocari debeant, constat ex *Nov. cit.* ubi Jus antiquum fuit correctum. Quod denique legitima onerari nequeat fideicommissò, conditionibus odiosis, vel alia ratione, sed liberè relinqui debeat, per modum regulæ traditur in l. 32. 36. §. 1. *C. de inoffic. testam. &* si onus adjiceretur, illud pro non accepto haberetur. l. 32. *cit.* Interim tamen dictæ regulæ innumeras limitationes afferunt DD. & ex his Ferd. Valq. de *Success. §. ult. vol. cit. de Testatoris potentia n. 406.* adducit omnino centum. Sic in Bavaria, ubi filii Illustres renuntiare debent hereditati paternæ, dote congrua contentæ, imò ipso jure pro renuntiantibus habentur juxta decretum Electorale de anno 1672. 20. April. non conceditur ipsis actio ad supplementum, licet illa dos accepta non adæquet legitimam. Landtrecht. tit. 36. a. 4. Quando autem & quomodo exheredari possint dicti hæreses, patebit ex assertione seq. Prius verò

Quæres, quia sint illi hæreses necessariò instituendi in legitima saltem; & quanta hæc sit respectu singulorum? R. sunt 1. liberi legitimi, sive emancipati, sive in patria potestate adhuc existentes, & horum, si illi præmortui sunt, descendentes, nempe nepotes & neptes; liberi etiam posthumi, & adoptati ab ascendentes. Respectu liberorum legitima est *triens*, vel *semis* juxta superius n. 59. dicta: respectu dictorum nepotum est quidem eadem quantitas, licet non succedant in capita, sed in stirpes loco suorum parentum. 2. Filii naturales respectu matris tantum: sed de Jure Bavarico, si mater habeat liberos legitimos, debent esse legitimati. 3. parentes, ubi deficiunt liberi & nepotes; ubi etiam parentes deficiunt, alii ascendentes in gradu remotiori. §. 2. *Inst. de hered. qual. l. 1. §. 3. Inst. de exhered. Nov. cit. c. 4.* Respectu parentum & ascendentium legitima est iterum *triens* seu tertia pars hereditatis, quam accepissent ab intestato, si testamentum non fuisset factum; si enim præter ascendentes ad sint fratres germani ipsius testatoris, dictus *triens* debet dividi inter ascendentes & germanos fratres. *arg. Nov. 18. c. 1. junctim l. Papianus 8. §. 8. ff. de inoffic. Testam.* 4. germani & consanguinei fratres & sorores, sed tantum in casu, quo ipsis præteritis institueretur persona turpis, v. g. meretrix, concubinaris, leno, mimus, filius presbyteri, adulterinus, incestuosus, & quicumque infamia Juris vel facti laborans, imò etiam levi maculâ. l. 27. *C. de inoffic. test. uti carnifices, & excoriatores animalium.* tunc enim (secus si persona honesta fuisset instituta pro hærede) possent per actionem & querelam inofficiosa testamentum rescindere. l. 27. *cit.* Respectu fratrum & sororum, quando ipsis debetur, est *quadrans* seu quarta pars hereditatis secundum l. *Papianus cit.* quæ quoad fratres nullibi, ut censetur communis, est correctâ, licet quoad ascendentes, & liberos correctâ sit *Nov. cit. c. 1. &* juxta communem DD. cum liberi & parentes sint correlativa. Ob similem rationem fratribus germanis tribuit dictam querelam D. Verlohner *art. 5. q. 5. n. 9.* licet hæres institutus non sit persona turpis. per l. 1. *ff. §. l. 21. C. eod.* cui quoad Germanos non derogat d. l. 27.

Dico 4. Hæreses, quos diximus esse necessarios, exheredantur licet & validè, si adit iusta causa Jure expressâ, non verò ob alias. *Nov. 115. c. 3. §. 4.* Causæ autem, propter quas liberi & descendentes à parentibus & ascendentes exheredari possunt, ibi referuntur 14. nempe 1. si filius (vel descendens) violentas manus Parenti injecerit. 2. si ei maledixerit, vel aliam gravem injuriam intulerit. 3. si eundem criminaliter, extra casum, quo parens in Principem vel Rempublicam deliquit, accusaverit. 4. si cum gravi ejusdem præjudicio in honore vel bonis fortunæ detulerit Judicialiter. 5. si ejus vitæ insidias struxerit. 6. si filius (excipitur hic filia) pro persona aut debito patris detenti in vinculis vel carcere non fidejusserit rogatus. 7. si parentem ab hostibus captum non redemerit. 8. si furioso vel in amentiam lapsò competens obsequium non præstiterit, sed eum neglexerit. 9. si cum novercam carnalem habuerit. 10. si testamentum facere vel mutare volentem violenter aut dolosè impediverit. 11. si se associaverit arena-riis, vel mimis, nisi parens talem vitam duxisset. *Arenarii* vocantur, qui in arenam descendunt cum bestiis vel hominibus pugnandi causâ: quibus hodie annumerari dicuntur, qui pro pecunia aspicientium se variis armis cadunt, vulgò *Feder-Gechter / Mary-Brüder / Luy-Brüder. Mimi*, qui pro mercede ludos publicè faciunt coram communitate, vulgò *Gaukler / Sait-Danßer / Schalks-Marren.* 12. si ut maleficus versetur cum maleficis. 13. si defecerit à fide, factus hæreticus, ubi nempe hæretici non tolerantur. 14. si filia recusatis honestis nuptiis, & invitis parentibus, nupserit mancipio; vel ante 25. ætatis annum elegerit esse meretrix, vel libidinosè vixerit. Huc etiam aliqui contra communioem revocant casum, quo proles ante 25. ætatis annum contra voluntatem parentum Matrimonium contraxerit cum indigno aut indigna. De Jure Bavarico tamen id verum est, si filia ante 25. & filius

Gggg 2

ante

ante 30. ætatis annum absque consensu parentum nupserit personæ turpi. Causas exhæredandi ascendentes eadem *Nov.* refert 8. quas ibi vide, & illas, propter quas exhæredare liceat fratres germanos, invenies *Nov.* 22. c. 47. Utrum verò ob alias causas, æquæ graves, vel etiam graviores, quàm sunt primum enumeratæ, liceat parentibus exhæredes facere liberos, magna est controversia apud DD. Affirmat Covarruv. Fachin. Struv. Negant Molin. Perez. Haunold. &c. propter verba cit. *Nov.* 115. c. 3. ibi: præter ipsas nulli liceat ex alia lege ingratitudinis causas opponere, nisi quæ in hujus Constitutionis serie continentur. Mihi videntur conciliari posse, si dicatur sufficere quælibet injuria æquæ gravis, vel gravior, quàm in specie sit expressa in d. *Nov.* non verò aliud delictum, etiam gravius, quia in §. 2. dicit Imperator, sufficere gravem & inonestam injuriam parenti illatam, & sic in genere expressit omnem injuriam gravem: quæ autem in specie pro sufficiente habenda sit, arbitrio Judicis relinquendum est: qualis utique meo Judicio foret, si filius non cum noverca, sed cum propria matre, rem carnalem habuisset; licet hæc injuria in patrem non in specie legatur expressa.

68 Quæres, quænam requirantur, ut exhæredatio validè & ritè fiat? 1. ut validè fiat, requiritur 1. ut fiat nominatim, h. e. expresso nomine, ut constet, quem filium vel filiam velit exhæredare parens. 2. ut fiat purè, non sub conditione. 3. ut non fiat in codicillo, sed in testamento; cum in codicillo nec dari nec adimi possit hæreditas. *pr. Inst. de exhæred.* l. 1. 2. & §. 3. ff. de lib. & posthum. §. 2. *inst. de Codicillis.* Vide tamen de hoc doctrinam. n. 22. traditam. 13. 2. ut ritè fiat, & excludatur querela inofficiosi testamenti, opus est 1. causa justa, quæ sit una ex allatis. 2. ut ea exprimat in testamento: quæ ceremonia & insertio causæ vocatur exhæredatio cum elogio. 3. ut hæres scriptus probet veritatem hujus causæ. *Nov.* 115. cit. c. 3. Quod autem Testamentum de Jure non sit irritum, sed tantum rescissio obnoxium, si aliqua ex dictis tribus conditionibus desit, colligitur ex ead. *Nov.* quæ sic habet: si hæc observata non fuerint, nullum exhæredatis liberis præjudicium generari, sed quantum ad institutionem hæredum pertinet, Testamentò evacuato ad parentum hæreditatem tanquam ab intestato ex æqua parte pervenire &c. Neque hodie, saltem in praxi, amplius attenditur ulla differentia inter liberos in patria potestate constitutos, & emancipatos, sive à patre sive à matre exhæredatos, vel etiam præteritos, ut habet communior, id desumens ex d. *Nov.* c. 3. §. 4. Porro in recitato textu notetur verbum evacuato, id est, rescisso, quod indicat necessitatem sententiæ testamenti prævia actione rescindentis. *Zoesl. ad tit. ff. de lib. & posthum. à n. 10.* & alii, contra Struv. Stryck. aliosque, qui factam aliter exhæredationem habent pro nulla ipso Jure. His dicitur etiam consonare praxis. Rursus notentur verba, quantum ad institutionem hæredum, quibus indicatur, corruente tali testamento salva manere legata, & fidejcommissa. Tertiò notetur, eos,

qui sunt in patria potestate testatoris, & hæredes non scribuntur, propriè exhæredari, non verò stricte loquendo præteriti: quamquam hodie, saltem in praxi non attendatur differentia inter liberos in potestate patria constitutos, & emancipatos, sive à patre sive à matre exhæredatos vel præteritos, ut habet communior, id desumens ex d. *Nov.* c. 3. §. 4. Demum notetur 4. exhæredationem, vel præteritionem, cessare ipso Jure, si exhæredatus, vel præteritus, profiteatur Religionem. *can. ult. c. 19. g. 3. §. Nov. 123. c. 41.* quamvis aliqui de auctoritate hujus *Nov.* dubitent, ex qua tamen cit. *can.* desumptus est. Rursus cessat, vel non valet exhæredatio, si pater in vivis adhuc, (saltem ante conditum testamentum) filio conciliatus, causam ingratitudinis tacite vel expresse remisit.

Dico f. Falcidia (idem ferè de Trebellianicis quibusdam dicendum videtur) non habet cum 1. in legatis piis. 2. in privilegiatis, quoniam nimirum ita relinquuntur, ut non alienentur à legatariis, sed ad horum successores transeant. 3. si testator expresse prohibeat detractionem falcidiam. 4. si hæres de bonis hæreditariis aliquid surripuit, vel negavit. 5. si non conficit Inventarium debito tempore & forma. *Auth. similiter. Auth. sed & Auth. sed testator C. ad L. falcid. l. 12. c. de testam. Nov. 1. c. 2. pr. l. fin. §. 14. C. de Jure delib. Jusmen Bavaricum art. 2. tit. 38.* permittit enim in legatis piis, & aliis privilegiatis, Falcidiam quando ad eam non sufficiunt alia legata; non permittit testatori prohibitionem Falcidiam.

Quæres, an filii familias unà cum Legatariis detrahere possint Trebellianicam (aut Falcidiam) si nimirum à testatore gravati sint hæreditate commissa (vel legatis) ut adeo duplicem effectum quartam detrahere ipsis liceat: v. g. si hæreditas sint 12. millia, certum est, quod liberis, si non sint ultra quatuor, 4. millia detrahant valeant pro sua Legitima: an verò novam quartam de residuis 8. millibus, nempe 2. millia detrahant possint pro Trebellianica (vel Falcidia) de Jure Civili dubium admodum est. 13. ad motivè. Sic enim satis clarè decisum est in Jure Canonico c. *Rasynutius* & c. *Raynaldus* b. 7. cum igitur de Jure Civili nihil sit clarè decisum in alteram partem, idem obtinebit de Jure Civili arg. c. 1. de N. O. N. Accedit recepta consuetudo etiam in foro Civili, & Jus Bavar. art. 8. Ratio, quia hæredes liberi, & alii, quibus debetur legitima, non debent esse deterioris conditionis, quàm hæredes extranei. Adde, quod Legitima debeatur Jure Naturali quoad substantiam vel in thesi, & quatenus necessaria est ad alimentationem: licet quoad certam quotam hæreditatis, & quoad modum sit Juris Civili c. 1. de Testam. in 6. *Nov. 1. in præf. §. 2. Nov. 18. c. 1. cum l. 36. §. 1. C. de inoffic.*

Dico 6. Adire hæreditatem, sibi delatam vel ex testamento vel ab intestato, potest omnis qui se obligare. Communis. Unde pupillus sine ne autoritate tutoris adire nequit. l. 5. c. de jur. delib. cum sibi nocere posset adeundo, &

§. VI.

De Resolutione & Executione testamenti.

Sciendum 1. Testamentum *resolvi*, quando ex valido fit invalidum. Quadruplici id modo contingere potest. 1. irritatione. 2. destitutione. 3. ruptione. 4. rescissione. Priores tres modi invalidum reddunt ipso Jure, ultimus officio Judicis per *querelam inofficiosi testamenti*, quæ est remedium extraordinarium, & actio, quæ datur à Jure iis personis, quæ in testamento contra pietatis officium fuerunt prateritæ, adversus hæredes institutos, hæreditate jam adita; vi cujus petere possunt, ut testamentum rescindatur, & hæreditas sibi quasi ab intestato restituatur. Præter hos 4. modos non amplius datur quintus, quo olim testamentum lapsu decennii fuit infirmatum, ut habet clarus textus l. 27. C. b. t. Porro, ut loquamur Juridicè ac propriè, *irritari* testamentum dicitur, quando ex parte testatoris supervenit vitium vel defectus, ex quo infirmatur testamentum, videlicet si patitur aliquam *capitis diminutionem* (h. e. status mutationem) nempe vel *maximam*, si fiat servus; vel *minorem* seu *mediam*, si proscribatur ex Romano Imperio; vel *minimam*, si alterius juri subijciatur patiendo se arrogari ab alio. *Desitui* testamentum est quando ex parte hæredis emergit defectus: ut si hæres vel esse non potest, v. g. ob interventum mortis, aut non impletam conditionem: vel non vult, repudiando hæreditatem, vel abstinendo ab ea, aut si tanquam incapax adire nequit. *Rumpi* censetur, quando defectus non in persona testatoris, aut hæredis, supervenit, sed vel mutatio voluntatis in testatore, seu revocatio testamenti prius facti, verbis, aut facto, aut erectione novi testamenti manifestata: vel quando supervenit filius posthumus, siue naturalis, siue civilis: *posthumus Naturalis* est filius, qui testatori post conditum testamentum ex justo matrimonio nascitur, de quo in testamento nulla facta est mentio, licet statim iterum moriatur: *Civilis*, qui post conditum testamentum arrogatur, vel si adoptatur descendens ab ascendente; siquidem tam naturalis quam civilis posthumus fit hæres *suius*. Denique rescindi testamentum contingit, quando per Judicem infirmatur præviâ querelâ inofficiosi. Vid. §. 1. segg. *Inst. quib. mod. testam. infirm.* §. 2. *Inst. de Lege Falcid.* l. 1. & 3. ff. de *injuncto rupto*. l. 1. & 2. ff. *que in testam. delent.* l. 3. C. de *posthum. hered.* &c.

Sc. 2. Executorem testamenti, & cujusvis ultimæ voluntatis, vel esse Legitimum, vel Testamentarium, vel Dativum, sicut Tutor hoc modo dividitur in Jure. *Legitimus* seu *Legalis* vocatur, quem ipsa Lex determinat & constituit: *Testamentarius*, quem testator nominat: *Dativus*, quem dat Judex vel Magistratus. Si nullo hærede instituto datus est executor ad voluntatem defuncti exequendam, ejusque bona in salutem animæ expendenda, *Universalis* dicitur, ac instar hæredis reputatur, validèque in ordine ad executionem vendit bona defun-

Gggg 3

eti:

se obligando ad solvenda debita ac legata defuncti. E contra tutor pro pupillo adire non prohibetur. l. 18. §. 2. C. eod. ita tamen, ut, si pupillus infantiam, nempe septennium, est egressus, nec tutor sine consensu pupilli adire valeat. l. 5. cit. Filiusfamilias hodie etiam invalens patre adit validè. l. 8. pr. C. de bonis, quæ liberis.

Dico 7. Repudiare hæreditatem potest omnis, qui adire, & eam acquirere. l. 18. ff. de acquir. vel amitt. hered. Hinc pupillus se solo repudiare nequit. l. 5. C. de repud. vel abst. hered. Qui autem semel adiit, repudiare amplius non potest; vel qui semel repudiavit, rursus adire. l. 4. C. eod. Excepit hæredem suum, qui hæreditatem repudiatam adire tamdiu permittitur, quamdiu non fuit alienata. l. 6. C. eod. Ex parte autem adire, & ex parte repudiare hæreditatem, nulli licet. l. 1. 2. 10. ff. de acquir. hered. bene vero legata. arg. l. 2. cit. Porro si plures hæredes sunt instituti, & unus repudiat hæreditatem (vel adire nequit) ejus portio accrescit reliquis hæredibus, etiam nolentibus. Aliter tamen se rursus habet res in legatis, quæ, si repudiata fuerint, non accrescunt aliis legatariis, sed adijciuntur hæreditati, & sic cedunt hæredi, nisi legatarii sint conjuncti à testatore, v. g. sic legante: Titio & Cajomeam Bibliothecam lego. §. 1. *Inst. de Legat.* ubi vide plura de jure accedendi apud Civilitas.

Quæres, an valeat renuntiatio hæreditatis in alicujus favorem, vel etiam pactum positivum de hæreditate alterius? R. Si renuntiatio seu cessio in alicujus favorem, vel etiam pactum positivum, sit de hæreditate alterius jam mortui, vel viventis quidem adhuc, sed indeterminati, vel determinati quidem, sed consentientis, atque in hoc consensu usque ad mortem perseverantis, valet tam pactum, quam renuntiatio. Si verò renuntiatio vel pactum respiceret hæreditatem alicujus adhuc viventis, & certi in individuo, atque sine illius consensu, vel non perseverante usque ad mortem, sed rursus revocato, non valet. l. fin. C. de pact. Ratio posterioris partis est; quia ejusmodi pacta & cessiones præbent occasionem optandi & captandi mortem alienam illi, in cujus favorem ceditur, vel per pactum relinquatur hæreditas aliena, dicunturque l. fin. cit. esse contra bonos mores. Ratio prioris; quia ejusmodi pacta sunt prohibita & irritata in favorem hominum privatorum, de quorum hæreditate agunt alii, adeoque illis licet huic favori renuntiare per consensum in hæreditatis sue pactiones. Unde fit, ut juramentum à pacificentibus adjectum nec obligationem Religionis pariat, si is, de cujus hæreditate pacificatur, non consentit; cum nullum juramentum obliget in præjudicium tertii. E contra ut juramentum, quod præstat consentiens in aliorum pactum circa suam hæreditatem, atque se obligans ad non revocandum consensum, teneat, & obligationem Religionis pariat non revocandi, cum sine peccato & præjudicio tertii servari possit. l. fin. cit. c. 28. de Jurejur.

Et: si autem instituto alio hærede nominatus est executor, *Particularis* vocatur, nec propria auctoritate bona testatoris vendere potest. Licet autem est testatori constituere executores, quemcumque voluerit: si verò nec ipse constituit, nec Lex, vel Judex, tenetur hæres exequi etiam legata pia, nisi aliud habeat consuetudo. c. 3. § 6. h. r. exceptis legatis, quæ quis fecit pro redemptione captivorum, vel alimentatione pauperum, item excepto casu, quo hæres fuisset instituta causa pia in genere, v. g. pauperes; horum enim, seclusa consuetudine contraria, executio spectat ad Episcopum. per l. 28. c. de Episc. § Cler. Nov. 131. c. 17.

76 Dico 1. Testamentum, quod quis condidit ante ingressum Religionis, non rumpitur vel irritatur per professionem ab ipso emissam. Ita communior; cum non appareat sufficiens ratio, cur rumpatur aut irritetur. Oppones 1. Testamentum rumpitur per agnationem posthumi: sed per professionem testatori quasi generatur filius posthumus; cum Monasterium professio sit instar filii. 2. Professus definit esse sui juris, & sic patitur quasi minimam capitis diminutionem: sed per capitis diminutionem irritatur testamentum. 3. Professus per ipsam professionem censetur omnia sua dedicare Monasterio: ergo, si testamentum fecit in alterius favorem, illam voluntatem suam mutat, & revocat per professionem: ergo rumpitur prius factum testamentum per revocationem. R. ad 1. Monasterium, saltem extra casus jure expressos, non habetur loco filii, sed potius loco parentis, respectu professi. Ad 2. per mutationem status, quam inducit professio, non fit propriè diminutio capitis, in quam statuta est irritatio testamenti. Neque leges irritantes, utpote odiosæ, ad impropria extendendæ sunt. Ad 3. tacita revocatio testamenti, qualis ad summum videri posset professio Religiosa, non sufficit. per l. 27. C. h. r. Dein illa solummodo bona censetur Professus dedicare Monasterio, de quibus antè non aliter disposuit. per Auth. Nunc autem. C. de Episc. § Cler. ibi: si prius testatus non fuit.

77 Quæres, quando effectum fortitur testamentum, quod quis fecit ante ingressum Religionis? R. si testatus est in alterius, quàm Religionis favorem, & Religio bonorum temporalium est capax, effectum non habere videtur ante mortem naturalem professi, nisi testator expressè voluerit aliud: ut adeo omnia professi bona, quoad proprietatem & usum fructum, maneat penes Monasterium usque ad obitum professi, nec antea solvi debeant legata. Communis cum Bart. Covar. Panormit. Sanch. l. 7. Mor. c. 3. n. 69. quia Monasterium representat personam professi, quamdiu vivit: vivens autem nulla est hæreditas: neque professio in ordine ad hunc effectum æquiparatur morti naturali; licet faciat, ut testator desinat esse dominus, & nec revocare semel conditum, nec aliud condere testamentum possit amplius propter defectum dominii. Ex quibus etiam sequitur, casu quo hæres, & legatarii, decesserint ante professum, hæreditatem & legata

pleno jure non ad hæredes hæredis infunduntur, vel legatariorum, sed ad Monasterium, locationis aliàs capax, devolvi. arg. l. 48. § a. ff. de Jure Fisci. Oppositum tamen probabilior est, putat P. Schmier de success. hæred. p. 1. c. 1. n. 116. cum Schambogén, ratus, hæreditatem statim post professionem acquiri hæredi extraneo, nisi testator aliud expresserit; eo quod testator statim desinat esse dominus.

Dico 2. Testamentum semper & pro libito revocari vel mutari valde potest ac licet a testatore, quamdiu vivit, modò id faciat debite modò. Text. clarus in l. 4. ff. de adm. legat. ibi: ambulatoria enim est voluntas defuncti ad proprium vitæ exitum. Item in l. 22. ff. de legat. 1. nemo enim eam sibi potest legem dicere, ut a prior (suprema voluntate) ei recedere non liceat. Quod autem modo debite fiat revocatio, pandectis tertio sequens. Interim

Quæres, an revocatio testamenti, vel revocatio, locum habeat etiam casu, quo quis in testamento adiecit pactum, vel clausulam derogatoriam omni dispositioni alteri secuta, vel etiam juramentum? R. ad 1. affirmativè propter l. 22. cit. sed cum hac limitatione: scilicet, ut plurimum volunt cum Molin. Covar. in revocatione fiat mentio pacti vel clausulæ derogatoriæ de non revocando, priori tamen insertæ, propter verba cit. l. ibi: si testator locum habebit, si specialiter dixerit (revocatio) prioris voluntatis se penitus; vel si secundum testamentum, quo revocat prius clausulam tunc revocationis derogatoriæ munum, format juramentò, ut habet Molin. d. 152. n. 167. 21. 26. cum aliis. R. ad 2. cum distinctione: si testator juramentum addidit testamenti simpliciter tantum, poterit illud revocare tantum quàm valide, sicut ipsum testamentum, quod per id nihil aliud firmare vel testari voluerit, quàm hanc esse suam voluntatem, adeoque merè assertorium, non promissorium fuerit juramentum; cum igitur ipsi concessum sit revocare suam voluntatem, id poterit non obstante juramento, cum illud sequatur naturam actus, cui apponitur, tanquam accessorium. l. fin. C. de non num. pecun. c. 25. de Jurejur. Molin. n. 17. cit. § d. 499. n. 2. Si verò juramentum & sic juramentò promissum, se non revocaturum, tunc altera distinctio est adhibenda: vel enim emerit iusta causa revocandi, v. g. graves infirmitas inter testatorem & hæredem, atque iterum tam licite quàm valide revocatur prius testamentum; quia juramentum promissorium, sicut ipsæ promissiones & alii actus, tantum involvit conditionem, rebus sic stantibus arg. l. 8. ff. de condit. caus. dat. caus. non fecit. § c. 25. cit. Quod si autem nulla gravis causa revocandi de novo supervenerit; valide quidem revocatur juxta plerosque, non tamen licet & absque peccato, ut tenent communiter Canonistæ; cum omne juramentum promissorium sit servandum, quod non vergit in præjudicium salutis æternæ, aut in præjudicium tertii, seu quod absque peccato servari potest. l. 8. § 28. de Jurejur. Volunt quidem Leges communiter, juramentum de non revocando

minime obstat, quod minus liberè revocari possit prius testamentum: sed vel plus non voluit, quàm quod validè & absque iniustitia revocari valeat prius testamentum, abstrahendo, an licitè & absque peccato contra Religionem: vel si & hoc assererent, non forent audiendi propter claram decisionem Juris Canonici, cujus est decernere, quando agitur de peccato.

Dico 3. Testamentum antè revocari potest vel nudis verbis, vel factò, vel per testamentum aliud subsequens, sed cum suis limitationibus. Ut igitur 1. revocetur testamentum nudis verbis, requiruntur duo copulativè, ut nempe decennium à tempore conditi testamenti jam sit elapsum, & ut revocatio fiat vel apud Acta, vel coram tribus saltem testibus. l. 1. C. de testam. De Jure quidem Bavar. tit. 34. a. 15. semper sufficere præsèntia 7. testium dicitur, si revocans coram iis declaret, se velle intestatū mori; id tamen de Jure Communi, quamvis aliqui cum Covarruv. asserant, non procedere propter defectum legis. 2. Ut factò cen-
teatur revocatum testamentum, opus est vel cancellatione totali ab ipso testatore facta (quod præsūmitur, si suprema voluntas fuit sub custodia testatoris) non ab alio sine ejus jussu; per cancellationem autem intelligitur deletio testamenti scripti per lineas transversas cancellarum, & per modum crucis, ductas: vel cancellatione partiali, quæ sit per deletionem aliquis partis substantialis, ut si testator consulto deleat nomina testium; aut tollat signacula, aut incidat, laceret, vel alio modo corrumpat tabulas testamenti. l. 1. §. ult. l. 2. ff. de his, quæ in testam. del. l. 1. §. 8. ff. si tab. testam. nulla exst. l. 30. C. de testam. Si testator solum partem dispositionis obliteravit, v. g. delendo unum vel alterum hæredem, relicto tamen adhuc uno hærede, non rumpitur testamentum, sed hæreditas erit, qui sunt deleti, accedit illi, qui non fuit deletus; cum nemo possit decedere partem testatus partim non testatus. l. 7. ff. de R. 7. Aliud foret, si nullus relinqueretur hæres; cum hæres alicujus institutio sit basis testamenti, & de illius essentia. 4. ut rumpatur vel revocetur per falsationem novi testamenti, nihil aliud est necessarium, quàm ut posterius testamentum sit validè confectum, sive dein purè, vel sub conditione de futuro, etiam nunquam evenitura, sit confectum, sive postea ob hæreditatem non aditam desituiatur, sive non, sive hæres sit institutus in re certa tantum, sive non. l. 2. §. 3. inst. quib. mod. testam. infirm. l. 1. §. 2. ff. de iust. rupto §. c. l. 1. ff. de hered. inst. Nec refert, licet fortè testamentum antè solennitè & secundum Jus Commune, posterius verò non solennitè factum sit, sed Jure tantum speciali & ex privilegio valeat, quia v. g. est conditum ad pias causas, apud Acta & c. ut habet sententia & Juri & praxi conformior; quia testamentum privilegiatum & Jure speciali conditum non minus valer, nec minorem habet vim, quàm solenne. per l. 1. §. 24. ff. de testam. milit. Nec obstat l. 2. cit. quæ sic habet: tunc autem prius testamentum rumpitur, cum poste-

rius ritè perfectum est: nisi fortè posterius vel Jure militari sit factum, vel in eo scriptus est, qui ab intestato venire potest: tunc enim & posteriore non perfectò superius rumpitur; quia intelligi debet de testamento, quod perfectum non est, quoad solennitatem Juris Communis, non verò de illo, quod Jure speciali conditum & privilegiatum est; cum & hoc ritè perfectum seu conditum sit. Aliud est, si prius testamentum fuit inter liberos; tale enim non revocatur per subsequens, licet etiam sit inter liberos, nisi solenne sit, expressam mentionem faciens prioris, aut testator coram 7. testibus declaret, se nolle prius testamentum valere. Nov. 107. c. 2. §. Auth. hoc inter C. de testam. Idem dic de testamento priore ad causas pias factò, si posterius condatur ad causas profanas; cum testamentum Pium sit æquè privilegiatum, ac testamentum inter liberos.

Quæres, an casu, quo hæres omnes in testamento deleti sunt à testatore, etiam corrumpant legata & fideicommissa? R. quamvis alias corrumpente testamento etiam legata tanquam accessoria corrumpant; in hoc tamen casu juxta Gilcken, Brunem. Lauterb. Rath. & ut benignior sententia habet ac probabilior, legata conservantur. per l. 2. §. ff. de his, quæ in testam. delentur. cum testator præsūmatur solum irrita esse voluisse, quæ delevit.

Dico 4. Etiam alias ultimæ voluntates, utig. codicilli, legata, donationes mortis causâ, semper & liberè sunt revocabiles. l. 4. ff. de adim. legat. & ratio pugnat à fortiori, cum testamenta, quæ sunt ultimæ voluntates magis solennes & firmæ, sint revocabilia. Possunt autem revocari verbis & factò. §. un. inst. de adempt. legat. l. 2. §. 3. cit. imò etiam nuda voluntate, modò ea sufficienter exprimat quocunque signo. l. 3. §. 11. ff. de adim. legat. Censentur etiam legata esse revocata, quando testator revocavit testamentum absolute; quia testator meritò præsūmitur totam mutasse voluntatē, & intestatus voluisse decedere. Quando hæres delet, aut mutat legata sola in testamento, non opus est solennitate: si verò extra testamentum relicta revocat vel mutat legata verbis aut signis, opus est iisdem solennitatibus, quæ ad confectiōem legati requiruntur, nempe 5. testibus. Gl. & DD. in l. fideicommissum 27. C. de fideicommiss. Idem intellige de revocatione codicilli.

Dico 5. Etiam pacta dotalia, quæ in vim velig. per modum ultimæ voluntatis inita sunt, revocari semper possunt vel ab ipsis sponis & conjugibus, etiam sine alterius consensu, vel à parente, qui talia pacta nomine filii aut filie constituit, nisi obstat particulare Statutum. Stryck. de cautel. testam. c. 24. a. §. 28. Fleckius in Bibliotheca Juris Civ. l. 1. tit. 47. n. 6. & alii ab his citati communiter arg. l. 7. C. de pactis conventis §. l. 32. §. 3. de donat. int. vir. §. ux. quia habent rationem ultimarum voluntatum. Dixenim, qui in vim & per modum ultimæ voluntatis inita sunt, quod ex verbis contrahentium, aut ex instrumenti tenore desumendum; idque contingit, si sponsus vel conjunx alteri superstiti, vel ambo sibi invicem, universa bona, vel partem eorum,

testatoris rationabiliter præsumptam. 2. post executionem verò factam tenetur executor legitimis Superioribus rationem reddere acceptorum & expensorum, licet testator eam remiserit, vel ad reddendam cogi prohibuerit. Pars 1. sumitur ex l. 120. ff. de V. S. ubi dicitur, quod voluntas & dispositio testatoris pro lege sit habenda, & ex l. 19. pr. ff. de condit. & demum ubi innuitur, quod illa tanquam Regina dominetur. Unde si pauperes in genere (nam hæres indeterminatus in testamento Pio institui potest) sint hæredes, vel legatarii; debet executor præferre pauperes loci alienigenis, ex incolis magis egentibus, ex æqualiter egentibus consanguineos testatoris, Religiosos ex incerta elemosyna viventes vel plures laborantes pro bono publico aliis, nisi aliud circumstantiæ suadeant. Non tamen prohibetur vel sibi ipsi, si verè sit pauper, idque ignoratum à testatore, vel pauperibus sibi consanguineis aliquid applicare. Sanch. l. 6. Mor. c. 11. n. 54. 77. & alii. Nulli autem pauperi plus dare potest, quam indigeat: cum testator præsumendus sit voluisse indigentes juvare, non ditare. Pars 2. ex c. un. h. t. in Clem. ex Auth. Licet C. de Episc. & Cler. quia privatus non potest impedire, quod in bonum commune est introduci. l. 55. ff. de legat. 1. c. 15. h. t. Molin. d. 251. num. 2.

§ 10. Nullus executorum, nisi Episcopus sit (vel Papæ auctoritas interveniat) regulatim commutare potest ultimas voluntates testamentum ad causas pias in alios usus, licet evidentiores meliores, si de iis certò constet, & commode impleri valeant. Communis ex Trid. s. 22. c. 6. de Ref. Clem. 2. de Relig. dom. l. 120. cit. ed quod ultimæ voluntates pro lege sint habendæ. Dixi 1. nisi Episcopus sit. quamvis enim multi cum Molin. Barb. & Pirhing negent Episcopo potestatem commutandi ultimas voluntates in alios usus pios etiam ex iusta causa utilitatis, pietatis &c. propter verba Clem. cit. Subiunctis Sedis Apostolicæ auctoritate; probabilius tamen alii, & ipsa praxis, hanc ei potestatem tribuunt partim propter can. 6. d. 32. partim propter Trid. loc. cit. ubi sic loquitur: in commutationibus ultimarum voluntatum, quæ non nisi ex iusta & necessaria causa fieri debent, Episcopi tantum delegati Sedis Apostolicæ summarie & extrajudicialiter cognoscant &c. Verba Clem. cit. intelligi debent vel de commutatione in usum minus pium aut utilem, vel facta sine iusta causa vel dic, ei esse derogatum per Trident. A fortiori competit Episcopis potestas interpretandi ultimas voluntates, si dubiæ sint. Dixi 2. vel Papæ auctoritas interveniat; is enim est supremus causarum piarum administrator, ac rerum omnium, quæ relationem habent ad finem supernaturalem, ab ipso Christo constitutus, ut possit de iis disponere, prout exigunt necessitates vel utilitates tum publicæ tum privatz. S. Thomas 2. 2. q. 100. a. 1. & communiter alii. Dixi 3. testamentum ad causas pias; nam si testamentum, vel legatum sit profanum, ad Principem vel Magistratum secularem, eamque supremam, pertinet ultimam voluntatem ex

iusta causa & propter utilitatem vel necessitatem publicam commutare. Colligitur ex l. 4. ff. de administr. ver. ad Civit. pertin. § l. 11. ff. de Evict. Dixi 4. si commode impleri valeant; nam si legatum, v. g. causæ vel loco pio relictum, eidem non amplius, vel non nisi difficillimè applicari posset, aut ille locus non amplius indigeret, tunc ex præsumpta testatoris voluntate executor in alium usum pium convertere potest: sed & in hoc casu consensum Episcopi decet, si non oporteat, vel consilium petere.

Quæres, quale sit officium Executoris vel Judicis quoad relevationem Testamenti, confectionem Inventarii, & obsignationem bonorum? & hoc maxime dependet à locorum particulari consuetudine. Hac seclusa relevatione testamenti potius ad Judicem, quam ad executores testamentarium spectat, cum ex relevatione testamenti per se primum constet de executoribus testamentario. Iudex autem subinde privatim & statim post mortem testatoris ad instantiam hæredum illud referat, ut constet, qualem ordinationem fecerit testator circa funeralia, executionem &c. quæ aperitio dicitur privata, & necdum est publicatio testamenti, seu sollemnis aperitio, quæ primum completis funeralibus, scilicet trigesimo celebrato, si testator vel hæredes celebrari velint, fieri consuevit à Iudice, citatis prius omnibus interesse habentibus, quibus originale testamentum exhibetur, & iis, qui desiderant, communicatur copia illius, relicto spatio hæredibus adeundi hæreditatem, & aliis, si velint, impugnandi testamentum. Postmodum verò (si opus sit, vel hæredes velint) conficitur Inventarium, quæ quidem confectio ad Executores testamentarium spectaret. D. Christoph. de Chlingensperg. Inst. l. 2. tit. 10. q. ult. licet in Bavaria sine interventu Judicis vix ei concedatur apud cives & plebejos; quia Jus Bavaricum tit. 43. a. 2. jus conficiendi Inventarium ipsis Judicibus tribuit, qui etiam id conficere solent in præsentia executoris, quantum mihi constat. Quam confectionem Inventarii in eadem Bavaria præcedere solet obsignatio bonorum defuncti omnium, exceptis iis, quæ ad quotidianum usum sunt necessaria, à Iudice Ordinario vel Magistratu facta statim post obitum: si moritur Parochus, obsignatio fit & relevatione cumulativè à Decano Rurali nomine Episcopi, & à Præfecto Electorali (vel Iudice Hoffmarchiali, si dominus ejus habeat hoc jus sigillandi cessum, ut vocant) nomine Electoris peragitur juxta specialia Bavaricæ Concordata. Cæterum absolutò Inventariò, quod absolvi debet, quamprimum potest ad parcendum sumptibus, omnia bona defuncti consignantur Executori, si quis constitutus sit; qui postea hæredi coram Iudice rationem executionis suæ reddere tenetur.

§. VII.

Formula, & Modus practicè faciendi Testamentum.

Non abs re, sed potius pergratum multis fore existimo, si modum faciendi testamentum.

H h h h m e i i

mentum practicè ostendero propositâ formulâ, pro libitu & exigentia circumstantiarum facillè immutandâ à quolibet tam quoad institutionem hæredis vel hæredum, quam quoad legata tum pia tum profana. Duo autem maxime observanda, & sollicitè curanda sunt ei, qui testamentum cupit conficere: primum est, ut instituat unum vel plures hæredes, in partibus vel æqualibus vel inæqualibus, prout libuerit; nam absque hæredis institutione, quæ de substantia testamenti est, nihil agit. Cæterum parum hodie vel nihil interest, quo in loco testamenti, an initio, vel in fine, vel medio, an ante vel post legata, nominetur vel scribatur hæres; nam hæredis institutio, licet non ordine scripturæ, ordine tamen intellectus & intentionis semper primum est & præcipuum in testamento. Alterum, quod accuratè observari debet, est solennitas, si quis solenniter testari velit: vel id, quod necessarium est ad probationem actus, & ultimæ voluntatis, si quis apud vel ad acta testari cupiat, aut ad pias causas, in quibus testamentis nulla quidem solennitas, probatio tamen necessaria est, v.g. per duos testes adhibitos. Sed de solennitatibus ad testamentum solenne, & aliis ad testamenta Pia, vel ad Acta, requisitis sufficientem instructionem invenies in §. 2. & 3. supra. Porro si partim ad causam piam, partim ad causam profanam testari cupias scripto, idque nec apud acta facias, nec testamentum ad acta tradas, opus erit adhibere solennitates, scilicet 7. testes idoneos, specialiter rogatos, cum subscriptionibus & subnotationibus debitis &c. alias quoad causam profanam non valeret testamentum, & pars causæ profanæ assignata cederet vel accresceret causæ piæ. arg. §. 5. inst. §. l. 74. ff. de hæredib. instit. cum testamentum ad causam piam valeret, nemo autem paganus (h. e. non miles) decedere possit secundum partem testatus, & secundum partem intestatus. Ponamus igitur exemplum testamenti partim Pii partim Profani, prius in Latino idiomate, dein in vernaculo.

*In Nomine Sanctissimæ & Individuæ
Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus S.
Amen.*

91 *E*GO Adamus Chripel, animò revolvens humanæ vitæ brevitate, mortisque inevitabilis certitudinem, & incertam illius horam, ad evitandas, quæ alias post obitum meum oriri possent, lites liberrima voluntate, & pleno rationis usu, ultimam de rebus meis dispositionem & testamentum feci, ut sequitur.

I. Imprimis Omnipotenti DEO aternas ago gratias pro omnibus beneficiis toto vitæ tempore mihi liberalissimè collatis, & eque tanquam Creatori animam meam, pretioso sanguine Christi Jesu, amantissimi Salvatoris, redemptam rursus restituo, & in sanctissimas manus trado, & inque per huius urogeniti filii sui insinita merita humillimè rogo, ut eandem Regni coelestis hæredem facere misericorditer velit; atque eum in finem etiam pias Beatissimæ Virginis Mariæ, Patronæ Clementissimæ, ac omni-

um Sanctorum preces ac intercessionem deprecari implo-ro.

II. Corpus, quod de terra formatum est, terræ configno, & volo, ut illud absque pompa, conformiter tamen statui, sepeliatur in Ecclesia Parochiali S. Viti, atque in die Depositionis, Septimâ, & Trigesimâ, quas celebrari animæ solatium cupio, cum tot Missis, quot hæredes illis diebus haberi poterunt, statuendo pro qualibet stipendium 45. crucigerorum.

III. In eundem finem specialiter lego decem florenos pro quadragesimo Missis, medio flore pro qualibet desinato, post obitum meum legendis, quidem à Sacerdotibus secularibus, quam prius fieri poterit, ac saltem intra bimestre, si necesse fuerit, in urbibus, alios autem quinquaginta florenos pro Anniversario cum Vigilia, Officio funebri, & Missa una.

IV. RR. PP. Franciscanis Ingolstadt. 50. florenos cum onere 50. Missarum, & RR. PP. Augustinianis Ebermetis ibidem 40. florenos pariter cum onere 40. missarum pro mea anima intra brevis tempus legendarum, quantum fieri potest, tradidit Confraternitati autem S. Monica apud eundem Augustinianos 20. florenos, ac totidem Congregationi Academicæ Majori in eadem urbe Ingolstadiensi, cui & mors mea statim munitur.

V. Pauperibus, in quibus Christum semper habui & veneratus sum, lego mille florenos, de quibus centum tradantur P. Presbitero Gymnasii Ingolstadiensis, & centum P. Professore SS. Canonum, & obediendi inter studiosos Gymnasii & Juris Canonici, qui præter indigentiam plus habent pietatis & doctrinæ, prout dictis Patribus videbitur: reliqua centum P. Operario ibidem pro agris, quos possideo, quos alios elemosinâ digniores in illa urbe invenierit. Trecenti dentur pauperibus (vulgo dicti Hauff-Armen) loci, ubi sunt exuvie corporum, & vicinæ ad duas horas in circuitu: quadragesimo residuos relinquo dispositioni libere executoris, si eroget iis egentibus, quibus in Domino eroganda censuerit.

VI. Sorori meæ pro aliquali recognitione benevolentia & obsequiorum mihi sæpius exhibitorum pro modum legati relinquo meam argenteam & neam suppellectilem cum vasis stanneis & cupreis, atque 50. florenis. Cuilibet autem ex ancillis, aut ex famulis, 12. florenos. Denique ludi magistro 30. florenos, ut unum vel alterum adolescentem pauperem gratis instruat per tres annos.

VII. Cum verò sciam, basim quodammodo substantiam Testamenti esse institutionem hæredis, & dimidia parte bonorum meorum, quæ subtrahit expensis funeralibus, & primum specificatis 1500. florenorum legatis tum piis tum profanis, residuum venientur, pro hærede instituo Seminarium pauperum Sacerdotum ad D. Virginem Thamatum prope oppidum Derssen in Bavaria super sanctissimo Zelo cuiusdam Meccenatis mei observantiam erectum, ut plures ibi Sacerdotes &culares sub disciplina Zelosi Moderatoris sustentari possint, qui cura animarum ritè administranda præcipue parentur, pie illuc peregrinantium confessiones excipiant, ac integræ vitæ exemplo, & concionibus doceant populum Christianum: in altera vero dimidia partem bonorum hæredes volo Theophilum ex-

fratre meo, & Ignatium ex sorore mea nepotes; si vero alterutrum, vel ambos, hanc hereditatem non adire contingeret, substituo illi, vel illis, Dō. mentē tertie Probationis Patrum Societatis JESU Ordine veteris.

VIII. Itē autem hac mea voluntas ultima secutus sit ab omni periculo impugnationis aut nullitatis, volo, ut, si forte non subsisteret ut testamentum, saltem valeat tanquam codicillus, vel alio modo, quo de Jure valere potest: reservata tamen mihi libera potestate mutandi, addendi, minuendi, delendi &c. quādoquēque & quomodoquēque voluero.

IX. Denique ut omnia certis citiusque executioni mandentur, pro Executore hujus supremi mei legi denomino, & ut pro veteri amicitia hoc ultimam charitatis obsequium mihi exhibere velit, de qua rogo admodum Rev. & Doctiss. Dominum, Bonifacium Guetovillig Parochum ad superius memoratam Ecclesiam S. Petri, eique in aliqualem reparationem laboris & sollicitudinis Bibliothecam meam assigno.

X. Presentem hanc dispositionem ultimae voluntatis meae non modo propria manu subscriptione & proprii sigilli appositione, verum etiam 7. testium ad hoc specialiter rogatorum subscriptione & signatione, uti videre est, firmavi, interuentu etiam D. Notarii ad id requisiti. Quae acta sunt A. biopolitani 26. Martiano post reparatam salutem MDCCXIX.

NB.

Subscribit suum nomen testator cum appositione sigilli, ut & septem testes, ac Notarius, qui ultimus consulto adhibetur, ut sua subscriptione & sigillo authenticam fidem faciat testamento instrumenti publici instar. Nullatenus autem (ut nec tot testes) is esse necessarius, si testamentum non contineret haeredes profanos, sed solam causam piam, juxta superius dicta §. 2. & 3. Rursus si solennitatem testamenti &c. declinare velit testator, descriptam simili modo voluntatem suam ultimam in praesentia duorum testium (ut oblatio probari possit) per se ipsum offerat Judici, rogando, ut is ad Acta recipiat. Consulto autem faciet, si schedam, hujus oblationis & receptionis factae telem, reponat in pulpito, ut haereditibus, & iis, qui ejus res post mortem scrutabuntur, contra de Testamento facto & ad Acta reposito. Index autem in exteriori facie annotet annum & locum, quo testamentum fuit oblatum & receptum, apposita sua manu & proprio sigillo: quod si fiat, vel offerenti detur recepisse à Judice, nec opus est duos testes adhibere, dum offertur; quia Index sufficientem facit fidem. Jam sequitur formula Testamenti in lingua Germanica.

Im Namen der Allerheiligsten Dreyfaltigkeit / Vatters / Sohns / und Heil. Geists. Amen.

Ich Gottlieb Erdman / bekenne und mache kund / daß nach öfterer Erwägung, wie des Menschlichen Leben auf dieser Welt sehr kurz und tausend Gefahren unterworfen, nichts gewissers als der Tod, nichts aber

ungewissers / als die Stund desselben / mich entschlossen habe / mit meinem zeitlichen Vermögen bey guter Zeit / gesunden Kräften des Leibs / und ungehindertem Gebrauch des Verstands ein Nichtigkeit zu machen / damit auf solche Weis alle Irrung und Strittigkeit wegen meiner Verlassenschaft nach meinem Todt möglichst verhütet werde. Habe demnach meinen letzten Willen in diesem gegenwärtigen Testament / in beisehn der zu End unterschriebenen Zeugen und Notarii / so ich darzu ausdrücklich gefordert und erbetten / enthalten verfertigt / wie gleich folgen wird.

Erlaubt sage ich meinem allerliebsten Gott und Herrn hochst-schuldigen Dank für alle Zeit meines Lebens mir erwiesene tausendfältige und grosse Gütthaten / benanntlich für so reichlich mir beschert / und so väterlich gesegnete zeitliche Mittel / über welche ich hiemit zu seiner unendlichen Ehr / und meiner Seelen Ruh / auch zum Trost der hinnach benachteiligten Befreunden und andern / dieses Testament errichte. Ditem dann meinem liebsten Gott und Erschaffer / auch zukünftigen Richter / befehle ich vor allererst meine Seel / sonderbare wann selbe von dem Leib abscheyden wird / ihne demüthigst bittend / durch die unendliche Verdienst Jesu Christi meines Erlösers / daß er dieselbige nach seiner unendlichen Barmherzigkeit zu Gnaden aufnehmen / und in die Gesellschaft der Auserwählten gnädiglich übergeben wolle. Zu welchem Ende ich inständig ersuche die allvermögende Vorbitt der übergebenen Heil. Himmels-Königin und Jungfräulichen Gottes Mutter Maria / meines lieben Heil. Schutz-Engels / auch anderer meiner H. H. Patronen / und aller lieben Heiligen.

Zum anderen. Meinen entseelten Leichnam übergibe ich widerumb der Erden / auf welcher er genommen / und verordne / daß man selbigen nach Christlich-Catholischem gebrauch ohne sonderes Gepräng / doch meinem Stand gemäß / in der dem Heil. Veit eingeweihten Pfarr-Kirchen begrabe / und darbey den gewöhnlichen Gottes-Dienst / sammt nachfolgenden Sühnd- und Dreyßigst halten / auch dabey so vil heilige Messen / für deren ein jede 45. kr. sollen bezahlt werden / so vil Priester zu bekommen / lesen lassen.

Fürs dritte. Weilen der Haupt-Puncten und Fundament eines jeden Testaments ist die Erbsagung / oder Ernennung eines Erbens / zu Latein institutio heredis; als ernenne ich in der Halbscheid meines Vermögens die obgedachte des H. Veit Pfarr-Kirche / in der anderen Halbscheid aber meinen lieben Brudr Nicolaum, und liebe Schwester Mariam / in gleichen Theilen / mit diesem Zusatz / daß sie von ihrer Halbscheid Macht haben sollen / ligende oder fahrende Güter zu erwählen. Wosern aber Er/Nicolaus, oder Sie/Maria / oder beede / vor mir sollten dieses Zeitliche segnen / soll des Verstorbenen / oder der Verstorbenen / Antheil ihren Kindern / doch diesen

H h h h a

mit

mit in capita, sondern in stirpem, vel stirpes, zukommen/es seyen wenig oder mehrer Kinder vorhanden; es seyen gleich die Kinder allein/ oder noch gemeldter Bruder/ oder Schwester bey Leben. Jedoch so von einem Theil auch keine Kinder vorhanden seyn wurden/ solle der halbe Theil gemeldter Halbscheid aufgeliefert werden dem Collegio und Probier-Haus der Gesellschaft Jesu zu Landsparg/welches ich substituere sowohl in diesem/als auch in andern Fahl/sofern keines auß obgedachten meinen Geschwister-ten Kinder hinterlassen soll. Von besagter Erbschaft aber/ehe sie zertheilet wird/ sollen die Schulden/ welche Gott Lob nit vil seynd/bezahlt/und die Leich-unkosten sambt den folgenden Legatis abgezogen werden.

Viertens. Dann legire und verschaffe ich 200. fl. umb 400. heilige Messen/für jede 30. fr. welche von weltlichen Priestern/ wo es immer geschehe/jedoch innerhalb 2. Monath sollen gelesen werden. Desßgleichen den PP. Franciscanern, und den PP. Augustinern zu Ingolstatt/jeden 50. fl. mit Beding/das jede meiner Seelen zu Trost/so bald es möglich/ 50. heilige Messen für mich applicieren. Mit minder sollen 20. fl. der Bruderschaft der Eydernen Gürtel S. Monica, und widerumb 20. fl. der grösseren Academischen Congregation in gedachtem Ingolstatt/ deren unwürdiges Mitglied ich gewesen/als ein pium Legatum bezahlt werden.

Fünftens. Weilen den Armen mittheilen und zu Hülf kommen ein Gott sehr gefähliges Werk ist/und reichlichen Seegen/so wohl in zeitlichen als ewigen Gütern/wie ich oftmahlen erfahren/ mit sich bringet/ denen ich auch/als in welchen Christus selbst anzu sehen/jederzeit zugethan gewesen/ und desßwegen so grossen Seegen in meiner zeitlichen Wohlthat mir zugezogen/als will ich ihnen auch nach meinem Todt guetes erweisen. Ordne also für selbige 1000. (sage tausend) Gulden; davon 400. unter die Haus-Arme in meinem Flecken/und Nachbarschaft in Gezirck von 2. Stunden sollen aufgetheilt werden. 100. aber sollen dem P. Operario, andere 100. dem P. Praefecto Gymnasij, und widerumb andere 100. dem P. Canonistae, allen dreyen der Soc. Jesu zu Ingolstatt eingehändigt werden/ das sie selbige den betragten/und armen Bürgern/den armen Gymnasisten, und den bedürfftigen Juris Canonici Studiosis, wie sie es für guet in dem Herrn befinden werden/ auftheilen. Die übrige 300. fl. aber sollen der Willkür des Executoris überlassen seyn/welcher es jenen soll lassen zukommen/welche er desß Allnosens würdiger zu seyn erachtet; und ware mir lieb/wann er damit etliche arme Knaben tieffe Handwerck erlernen/ oder für sie das Schuel-Geld bezahlete.

Sechstens. Vermache ich einem jeden Kind meines Bruders Georg/und der zweyeh Schwester/ Agnes und Ursula/100. fl. wie auch dem Ober-Knecht/ und der Haushal-

terin/jeden 50. fl. wegen treu-geleiteten Diensten/den übrigen Ehehalten aber/ jedem jeden besonders 15. fl.

Zunföbenden. Sofern jemand auß obgedachten/ live hæredibus, live legatariis, mit dem was ich ihme wohlmeinend hinterlassen hat/ zufrieden wäre/sondern allerhand Geiz und Ertittigkeiten nach meinem Absterben anfangen sollte/so ist mein Will/ das selches seines Antheils beraubt werde/ und selches den andern Erben (wann ein Erb sich nit wolte befriedigen lassen) oder den Legatariis (wann einer auß diesen nit wolte begnügen seyn) zuwachse.

Achters. Damit alles desto richtiger bald nach meiner angeordneten Disposition bewerkstelliget werde/ernenne ich für meinen Executorem hujus testamenti meinen hochgeehrt-Geliebtesten Herrn Nachbar Antonium Wohltreu/ mit demüthiger Bitte/wolle mir dieses letzte Freund-Ende/Christliche Lieb-erweisen/gegen seiner Standnuß/ welche bestehen soll in meiner zuverehrenden silbernen innerher bezuglichen Handren.

Ubrigens damit dieser mein letzter Will desto minder Gefahr leide/ will ich gantz das/wann er nit sollte gültig seyn als ein Testament/er wenigst Kraft habe als ein Contract/oder auf andere Weis/wie er nach demselben bestehen kan. Behalte mir auch ausdrücklich bevor die Freyheit obgedachten meines letzten Willen auf jedermahliges Gutachten zu verändern/darzu/ oder darvon abzuweichen/wie es mir belieben wird.

Beschliesse es hienit/wie ichs angeordnet/ nemlich in dem Rahmen der Allerheyligsten Dreyfaltigkeit. Geschehen in Groß-Bayringen den 25. Merz 1719.

(L.S.)

Gottlieb Erdmann

Pariter subscribunt & signant testes, Notarius, prout supra docui §. 2. nisi Testamentum offeratur Judici &c. prout notavi §. 3. in fine prioris formulæ testamentariæ.

TITULUS XXVII

De Successionibus ab intestato

SUMMARIUM.

1. 2. Successio ab intestato quid & quomodo.
3. Tres lineæ, Descendentium, Ascendentium, & Collateralium consanguineorum, habent præcedendi ab intestato.
4. Attenditur in linea gradus consanguinitatis cumdam Jure Civile.
5. Quid sit succedere in capita, & in stirpes.
6. 7. Primo loco succedunt Descendentes, liberi & nepotes: hi quomodo.
8. An & quomodo liberi naturales tantum, sunt ex damnato complexu orti, & legitimati.
9. An & quando privigniti.
10. An & quando Religionem professi: quid?